

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна

**Інформаційно-аналітичні
матеріали
за підсумками
2009/2010
навчального року**

Харків – 2010

Інформаційно-аналітичні матеріали за підсумками 2009/2010 навчального року
/ За заг. ред. В. С. Бакірова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 89 с.

Укладачі: В. В. Александров, І. І. Залюбовський, М. О. Азарєнков, З. Ф. Назиров, В. М. Ришков, А. М. Удод, Ю. В. Холін, В. О. Катрич, О. О. Анощенко, І. А. Болотний, М. В. Гнилицький, В. Є. Дягілев, І. К. Журавльова, Л. М. Змій, Л. П. Крупська, С. М. Куліш, Р. Е. Лунячек, Т. О. Маркова, С. С. Махновський, О. О. Нерух, Є. П. Пугач, Т. Д. Синиця, В. М. Сухов, В. О. Темченко, О. Ф. Тирнов, Н. К. Фарафонова, О. В. Фролова, Н. С. Хрусллова, О. О. Чабан, В. І. Чеботарьов, О. Л. Шило.

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2010

ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

Інформаційно-аналітичні матеріали за підсумками 2009/2010 навчального року

За загальною редакцією В. С. Бакірова

Відповідальний за випуск Ю. В. Холін
Редактор Т. О. Маркова
Коректори О. В. Гавриленко, Л. Є. Стешенко, М. С. Хащина,
П. В. Мокрушина, О. О. Шапошникова
Макет, комп'ютерна верстка І. М. Дончик

Підписано до друку 31.08.2010 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 7,64. Обл.-вид. арк. 9.55. Наклад 200 пр.

61077, Харків, пл. Свободи, 4
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
Видавництво Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Надруковано ХНУ імені В. Н. Каразіна
61077, Харків, пл. Свободи, 4.
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3367 від 13.01.2009

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I . КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ.....	5
II. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ	9
2.1. Науково-дослідна робота	9
2.2. Результати науково-дослідних робіт	10
2.3. Підготовка кадрів вищої кваліфікації, робота докторантури й аспірантури	21
2.4. Студентська науково-дослідна робота	23
III. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ – ОСНОВНІ КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ	24
3.1. Денна форма навчання	24
3.2. Заочна форма навчання	28
3.3. Працевлаштування випускників	33
IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	35
4.1. Науково-методична робота	35
4.2. Навчально-виробнича практика	41
V . ОРГАНІЗАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	45
VI . ОРГАНІЗАЦІЯ ДОВУЗІВСЬКОЇ ОСВІТИ	48
VII . ПРИЙОМ НА НАВЧАННЯ ДО УНІВЕРСИТЕТУ У 2010 РОЦІ	52
VIII. ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА	54
8.1. Комплектування фондів	54
8.2. Обслуговування користувачів. Упровадження автоматизованих технологій	55
8.3. Гуманітарна та культурно-просвітницька діяльність ЦНБ	55
8.4. Наукова діяльність ЦНБ	57
IX. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	58
X. ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ У 2009/2010 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ	60
XI. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ.....	63
XII . УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УПРАВЛІННЯ І СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ	65
XIII. МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ	67
15.1. Підготовка кадрів для зарубіжних країн.....	67
15.2. Міжнародне співробітництво.....	67
15.3. Інститут Конфуція.....	69
XIV. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	70
XV. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ, ОЗДОРОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ, СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ЇХНІХ ДІТЕЙ, ПОЛІПШЕННЯ ЖИТЛОВО-ПОБУТОВИХ УМОВ	77
13.1. Соціальний захист працівників	77
13.2. Соціальний захист, оздоровлення та відпочинок студентів	78
XVI. ГОСПОДАРЧІ РОБОТИ	80
ДОДАТОК 1. ВІДПОВІДНІСТЬ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА КРИТЕРІЯМ, ВИЗНАЧЕНИМ «ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ДОСЛІДНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ» ДЛЯ НАДАННЯ ВНЗ СТАТУСУ ДОСЛІДНИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ	83
ДОДАТОК 2. РЕЙТИНГ КАФЕДР ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ У 2009/2010 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ	84
Рейтинг кафедр природничого профілю	84
Рейтинг кафедр гуманітарного профілю	86
ВИСНОВКИ	88

ВСТУП

У 2009/2010 навчальному році відбувся подальший поступ університету на головних напрямках діяльності: зміцнювався кадровий потенціал, вдосконалювалися зміст та форми організації навчального процесу, здійснювалися фундаментальні та прикладні наукові дослідження, відбувалася соціальна підтримка працівників і студентів, розвивалося студентське самоврядування, розширювалося міжнародне співробітництво, зміцнювалася матеріально-технічна база.

У 2009/2010 навчальному році в університеті відбулися численні наукові конференції, спортивні, культурно-просвітницькі заходи. Гідно відзначено 65-ту річницю Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Продовжувала зростати кількість акредитованих і ліцензованих напрямів і спеціальностей підготовки фахівців. Вперше за всю історію університету протягом навчального року докторські дисертації захистили 19 співробітників університету, а кількість докторів наук, які є штатними співробітниками університету, зросла до 222 осіб. Другий рік поспіль університет посідає третє місце в рейтингу українських ВНЗ, що визначається кафедрою ЮНЕСКО «Вища технічна освіта, прикладний системний аналіз та інформатика».

У 2010 році Постановою Кабінету міністрів України університету надано статус дослід-

ницького, причому показники діяльності університету суттєво перевищують вимоги, встановлені критерії, за якими надається статус дослідницького (додаток 1).

В «Інформаційно-аналітичних матеріалах» наведені дані про кадрове забезпечення навчальної та виховної роботи, охарактеризовано наукову, навчально-методичну, культурно-просвітницьку роботу, підготовку фахівців і кадрів вищої кваліфікації, довузівську підготовку, фінансовий стан університету та господарчу діяльність, надано інформацію про соціальну підтримку працівників і студентів. Наводяться результати визначення рейтингів кафедр університету за підсумками 2009/2010 навчального року.

В «Інформаційно-аналітичних матеріалах» наведено дані про кадрове забезпечення навчальної та виховної роботи, охарактеризовано наукову, навчально-методичну, культурно-просвітницьку роботу, підготовку фахівців і кадрів вищої кваліфікації, довузівську підготовку, фінансовий стан університету та господарчу діяльність, надано інформацію про соціальну підтримку працівників і студентів. Наводяться результати визначення рейтингів кафедр університету за підсумками 2009/2010 навчального року.

І. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

У 2009/2010 навчальному році в університеті працювало 1200 штатних науково-педагогічних працівників (350 за рахунок спецфонду) та 475 наукових працівників, серед яких 5 членів-кореспондентів НАН України, 222 доктори наук, професори і 807 кандидатів наук, доцентів (табл. 1.1).

В університеті працюють 230 зовнішніх сумісників, серед яких 15 академіків і членів-кореспондентів НАН України, 96 докторів наук і 112 кандидатів наук.

Таким чином, всього на початок нового навчального року у викладацькій та науковій

Серед завідувачів кафедр – 72 % доктори наук, професори і 27 % кандидати наук, доценти, середній вік – 60 років (табл. 1.5).

Середній вік науково-педагогічних працівників університету збільшився на 0,15 року порівняно з 2008/2009 навчальним роком і складає 48 років, у тому числі жінок – 47 років, чоловіків – 49 років; докторів наук, професорів – 60 років, кандидатів наук, доцентів – 48 років (табл. 1.3).

Відсоток науково-педагогічних працівників пенсійного віку зменшився на 1% порівняно з минулим навчальним роком і дорівнює 29 %.

Таблиця 1.1

Кадровий склад університету на 01.07.2010 р.

№ з/п	Науково-педагогічні, наукові та інші працівники	2008/2009	2009/2010
	Усього	3894	3988
1	Науково-педагогічні працівники	1150	1200
2	Наукові працівники	470	475
3	Доктори наук, професори, у т. ч.	212	222
	3.1. науково-педагогічні працівники	195	203
	3.2. наукові працівники НДЧ	17	19
4	Кандидати наук, доценти, у т. ч.	780	807
	4.1. науково-педагогічні працівники	620	647
	4.2. наукові працівники НДЧ	160	160
5	Навчально-допоміжний персонал	650	655
6	Допоміжний персонал НДЧ	120	126
7	Адміністративно-управлінський персонал	262	265
8	Господарський і обслуговуючий персонал	1242	1267

роботі беруть участь 333 доктори наук, професори і 919 кандидатів наук, доцентів.

Серед штатних науково-педагогічних працівників 71 % мають наукові ступені та вчені звання (табл. 1.2).

Найвищий відсоток кадрів вищої кваліфікації мають факультети: історичний (100 %), радіофізичний (94%), фізико-технічний (93%), хімічний (95 %), філософський (90%) (табл. 1.3).

Найбільш високий відсоток науково-педагогічних працівників пенсійного віку, як і в минулому навчальному році, на факультетах: радіофізичному (52%), фізичному (51%), фізико-технічному (48%), геолого-географічному (46%) (табл. 1.6).

Кандидатські дисертації захистили 27 осіб.

У 2009/2010 навчальному році присвоєні почесні звання: «Заслужений діяч науки і техніки України» – Холіну Ю. В. (хімічний факультет),

Таблиця 1.2

Штатні науково-педагогічні працівники

Науково-педагогічні працівники	2008/2009 навч. рік		2009/2010 навч. рік	
	Кількість	%	Кількість	%
Усього	1150	100	1200	100
У тому числі:				
докторів наук, професорів	195	17	203	17
кандидатів наук, доцентів	620	54	647	54
Усього науково-педагогічних працівників із науковими ступенями та вченими званнями	815	71	850	71

Таблиця 1.3

Вік науково-педагогічних працівників

Науково-педагогічні працівники	2008/2009 навч. рік		2009/2010 навч. рік	
	Кількість	%	Кількість	%
Середній вік	47		48	
До 30 років	150	13	169	14
30 – 39 років	244	21	258	21
40 – 49 років	188	16	201	17
50 – 59 років	264	23	269	22
Понад 60 років	304	26	303	25
Пенсійного віку, чол.	212	18	216	18
Пенсійного віку, жін.	134	12	133	11
Усього науково-педагогічних працівників пенсійного віку	346	30	349	29

Таблиця 1.4

Штатні науково-педагогічні працівники на факультетах
(станом на 01.07.2010 р.)

№ з/п	Факультети, загально-університетська кафедра	Усього	У тому числі							
			Доктори наук, професори		Кандидати наук, доценти		Викладачі з наук. ст. і вч. званням		Викл. без наук. ст. і вч. звання	
			К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
1	Біологічний	52	8	15	38	73	46	88	6	12
2	Геолого-географічний	43	8	19	23	53	31	72	12	28
3	Екологічний	16	3	19	9	56	12	75	4	25
4	Економічний	90	11	12	61	68	72	80	18	20
5	Іноземних мов	180	7	4	52	29	59	33	121	67
6	Комп'ютерних наук	23	8	35	10	43	18	78	5	22
7	Історичний	37	13	35	24	65	37	100	-	-
8	Медичний	58	9	16	35	60	44	76	14	24
9	Механіко-математичний	87	16	18	50	57	66	76	21	24
10	Міжнародних економічних відносин та туристич. бізнесу	28	6	21	11	39	17	61	11	39
11	Психології	41	5	12	25	61	30	73	11	27
12	Радіофізичний	50	22	44	25	50	47	94	3	6
13	Соціологічний	45	4	9	32	71	36	80	9	20
14	Фізико-енергетичний	3	1	33	1	33	2	66	1	33
15	Фізико-технічний	44	14	32	27	61	41	93	3	7
16	Фізичний	70	18	26	42	60	59	86	10	14
17	Філологічний	95	10	11	61	64	71	75	24	25
18	Філософський	79	23	29	48	61	71	90	8	10
19	Хімічний	42	12	28	28	67	40	95	2	5
20	Юридичний	41	5	12	25	61	30	73	11	27
21	Центр міжнародної освіти	50	-	-	20	40	20	40	30	60
22	Кафедра фізичного виховання і спорту	26	-	-	-	-	-	-	26	100
	По університету	1200	203	17	647	54	850	71	350	29

Таблиця 1.5

Керівники факультетів і кафедр

	Керівний склад	2008/2009		2009/2010	
		Кількість	%	Кількість	%
1	Декани, директори центрів	23	100	23	100
	Із них докторів наук, професорів	12	52	12	52
	кандидатів наук, доцентів	11	48	11	48
	За віком:				
	Середній вік	54		55	
	30 – 39 років	1	4	1	4
	40 – 49 років	6	26	6	26
	50 – 59 років	11	48	10	43
	Понад 60 років	5	22	6	26
	Пенсійного віку	8	35	8	35
2	Завідувачі кафедр	127	100	127	100
	Із них докторів наук, професорів	91	72	92	72
	кандидатів наук, доцентів	35	27	34	27
	За віком:				
	Середній вік	59		60	
	30 – 39 років	2	2	2	2
	40 – 49 років	17	13	18	14
	50 – 59 років	43	34	36	28
	Понад 60 років	65	51	71	56
	Пенсійного віку	71	56	75	59

Таблиця 1.6

Науково-педагогічні працівники пенсійного віку
(станом на 01.07.2010 р.)

№ з/п	Факультети, загально-університетська кафедра	Усього	Пенсійного віку	
			Кількість	%
1	Біологічний	52	15	29
2	Геолого-географічний	43	20	46
3	Екологічний	16	4	25
4	Економічний	90	25	28
5	Іноземних мов	180	45	25
6	Комп'ютерних наук	23	7	30
7	Історичний	37	10	27
8	Медичний	58	5	9
9	Механіко-математичний	87	30	34
10	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	28	6	21
11	Психології	41	7	17
12	Радіофізичний	50	26	52
13	Соціологічний	45	5	11
14	Фізико-енергетичний	3	-	-
15	Фізико-технічний	44	21	48
16	Фізичний	70	36	51
17	Філологічний	95	30	31
18	Філософський	79	24	30
19	Хімічний	42	14	33
20	Юридичний	41	4	10
21	Центр міжнародної освіти	50	9	18
22	Кафедра фізичного виховання і спорту	26	6	23
	По університету	1200	349	29

Черваньову І. Г. (геолого-географічний факультет); «Заслужений працівник освіти України» – Посохову С. І. (історичний факультет). Почесні звання «Заслужений професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» отримали Мchedлов-Петросян М. О. (хімічний факультет), Горобець М. М., Шматько О. О. (радіофізичний факультет).

Орденем Богдана Хмельницького I ступеня нагороджений Ушаков Д. А., Герой Радянського Союзу, колишній доцент університету.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджені Бакіров В. С. (ректор), Залюбовський І. І. (перший проректор з наукової роботи), Азаренков М. О. (проректор з науково-педагогічної роботи), Шкуратов Ю. Г. (НДІ астрономії), відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» – Холін Ю. В. (проректор з науково-педагогічної роботи), Мchedлов-Петросян М. О. (хімічний факультет).

Лауреатами премій університету за підсумками роботи у 2009 році стали: премії імені В. Н. Каразіна: Архієреєв С. І. (факультет міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу), премії I ступеня: Задорожний Г. В. (економічний факультет), премій II ступеня: Духопельников В. М. (історичний факультет), Калугін О. М. (хімічний факультет), премій III ступеня: Маслов В. О. (радіофізичний факультет), Немець Л. М. (геолого-географічний факультет), Стервоєдов М. Г. (факультет комп'ютерних наук).

У 2009/2010 навчальному році запроваджено медаль імені В. Н. Каразіна. За вагомі заслуги перед університетом цією медаллю нагороджені: Семиноженко В. П. (академік НАН України, віце-прем'єр Кабінету міністрів України), Іван Юхновський (почесний президент Болгарської академії наук), Нікола Саботинов (академік, президент Болгарської академії наук), Ячко Іванов (академік, директор академічного видавництва імені Марина Дринова), Тронько П. Т. (академік НАН України, Голова наглядової Ради ХНУ імені В. Н. Каразіна), Бездетко В. П. (начальник військово-мобілізаційного відділу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), Бердута М. З. (доцент, заступник декана історичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), Оболенський М. О. (професор, завідувач кафедри низьких температур Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), Агеєв Л. О. (професор, завідувач кафедри фізичної оптики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), Садовничий В. А. (ректор Московського державного університету імені М. В. Ломоносова), Шило О. Л. (директор Центру інформаційно-комп'ютерних технологій), Пугач Є. П. (генеральний директор музейного комплексу університету).

II. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1. Науково-дослідна робота

Наукова й науково-технічна діяльність в університеті організовується, здійснюється і фінансується відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації» (Наказ МОН від 01.06.2006 № 422). Постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 р. № 76 Харківському національному університету імені В. Н. Каразіна надано статус самоврядного (автономного) дослідницького університету, який провадить діяльність відповідно до свого Статуту та інших нормативно-правових актів.

Учені університету проводять фундаментальні, прикладні та пошукові науково-дослідні роботи, що зареєстровані в УкрІНТЕІ, включені до тематичного плану університету й виконуються за рахунок держбюджетного фінансування за державними та міжнародними проектами і грантами. Виконання фундаментальних досліджень в університеті має за мету отримання нового знання про глибинні закономірності природи і суспільства (нових теорій, концепцій, методів, методик, математичних моделей та ін.). Прикладні дослідження спрямовані на втілення наукового знання в нові технології, нові види техніки, нові матеріали, що дозволяє суттєво підвищити наукоємність і конкурентоспроможність виробництва, інших видів практичної діяльності людини.

До тематичного плану НДДКР, що фінансуються Міністерством освіти і науки України за рахунок державного бюджету, в 2009 р. було включено 130 НДР на загальну суму 15206,4 тис. грн., у тому числі 89 фундаментальних науково-дослідних робіт із обсягом фінансування

10649,2 тис. грн. та 41 прикладна науково-дослідна робота з обсягом фінансування 4557,2 тис. грн. На збереження наукових об'єктів, що становлять національне надбання, виділено 232 тис. грн. До тематичного плану НДДКР університету у 2010 р. включено 132 роботи з обсягом фінансування 20659,3 тис. грн.

В університеті діє Фонд фундаментальних досліджень. За рахунок коштів цього фонду в 2009 р. виконано 23 науково-дослідні роботи на загальну суму 258,0 тис. грн. За рахунок цього фонду у 2010 році виконується 19 НДР на загальну суму 350 тис. грн.

У 2009 р. в університеті було створено Фонд розвитку і модернізації наукового та навчально-наукового обладнання, діяльність якого спрямована на розвиток матеріально-технічної бази університету, модернізацію існуючого наукового та навчально-наукового обладнання і доведення його до сучасного рівня, а також на розробку нового обладнання та приладів. За рахунок коштів цього Фонду в 2009 р. виконано 17 робіт на загальну суму 245,4 тис. грн. У 2010 р. виконується 12 робіт на загальну суму 350 тис. грн.

Усі науково-дослідні роботи формуються в межах пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Переважна кількість робіт виконувалась за напрямом 1 «Фундаментальні дослідження з найважливіших проблем природничих, суспільних і гуманітарних наук».

За рахунок коштів МОН України на умовах конкурсу у 2009 р. із фонду фундаментальних досліджень, за грантами згідно з міжнародними зобов'язаннями, науковими і науково-технічними розробками і державними цільовими програмами було профінансовано 14 договорів на суму 1622,0 тис. грн.

Проводилася робота із залучення для фінансування науково-дослідних робіт спеціальних коштів. За рахунок коштів замовників

(спеціального фінансування) у 2009 р. виконувалися 16 НДР на загальну суму 963,4 тис. грн. У 2010 р. виконуються 9 НДР на загальну суму 500,0 тис. грн.

Розподіл науково-дослідних робіт між факультетами й інститутами, їхні обсяги наведено у табл. 2.1 та 2.2.

Як і в попередні роки, основу фінансування науково-дослідних робіт складає фінансування за рахунок коштів загального фонду державного бюджету (близько 90%). В той же час, університет здійснював пошук інших джерел фінансування.

Переважає частина позабюджетних коштів припадає на фінансування робіт, які проводяться в межах міжнародних грантів і програм. У 2009 р. в університеті виконувалися 16 міжнародних наукових грантів на загальну суму 1,45 млн. дол. США, у 2010 р. виконується 7 міжнародних наукових грантів на загальну суму 0,6 млн. дол. США, з них 4 – науково-дослідницькі проекти, 3 – освітні. Це, переважно, проекти, що виконуються за гранти таких країн, як: ФРН (керівник Посохов С. І.); Фінляндія (керівник Горбенко Г. П.); Індія (керівник Божков А. І.); Ізраїль (керівник Дорошенко А. О.); США (керівник Жеребкіна І. А.); країни Євросоюзу (керівник Тітенко Г. В.) та 1 грант УНТЦ (керівник Потейко П. І.).

Учені університету брали участь у міжнародних науково-технічних програмах. Практично всі ці роботи мають інноваційну спрямованість. Серед них, наприклад, такі роботи:

– міжнародний проект «Розробка та створення приладу «STEP-F» для постійного вимірювання потоків електронів та альфа-частинок у радіаційних поясах Землі» (Росія – Україна, керівник професор Залюбовський І. І.),

– міжнародний дослідницький проект ENTRI-East «Взаємозв'язок європейських, національних та регіональних ідентичностей нації між державами уздовж нових європейських кордонів Європейського Союзу» (фінансується у рамках програми FP 7, керівник професор Бакіров В. С.),

– «Дослідження рідкісних розпадів та процесів у низькофонових умовах» (Росія – Україна, керівник зав. лаб. Федорець І. Д.),

– «Створення вторинно-емісійного радіоізотопного джерела струму» (Росія – Україна, керівник доцент Кононенко С. І.),

– «Гени, що беруть участь у розвитку пухлин головного мозку, та їхня взаємодія із сигнальними шляхами» (Канада – Україна, керівник професор Божков А. І.).

Університет плідно співпрацює з НДІ НАН

України. Створено 18 філій кафедр, 2 центри унікального обладнання колективного користування. В університеті функціонує 27 міжвідомчих галузевих науково-дослідних лабораторій.

Умови, за яких проводяться наукові дослідження, продовжують залишатися складними. Існує чимало проблем, які гальмують розвиток наукової діяльності в університеті, серед яких головними є недостатня кількість бюджетних коштів на придбання матеріалів і обладнання та відряджень; зниження престижу науки в суспільстві; старіння наукових і науково-педагогічних кадрів; погіршення матеріально-технічної бази науки; низька інвестиційна та інноваційна активність в освоєнні нових наукоємних технологій; недосконалість законодавча база щодо комерціалізації науково-технічних розробок. В університеті є чимало сучасних наукових розробок світового рівня, але впровадження їх у виробництво, створення конкурентоспроможної продукції все ще залишаються значними проблемами. Потребують удосконалення діючі структурні підрозділи НДЧ. Наказом ректора з метою сприяння інноваційному розвитку наукових досліджень та забезпечення їхнього попиту на українському та світовому ринках в університеті створений Інноваційний центр. НДЧ університету проводить роботу з інвентаризації результатів науково-технічної діяльності та обліку об'єктів інтелектуальної власності. Зібрані дані про розробки університету, які можуть бути запропоновані зацікавленим підприємствам і організаціям.

Особливу увагу слід приділити розвитку позабюджетного фінансування, взаємодії з діючими підприємствами з метою формування госпдогвірної тематики.

У 2010 році Міністерством освіти і науки України вперше виділено 3400,0 тис. грн. на придбання наукового обладнання.

2.2. Результати науково-дослідних робіт

У 2009 р. завершено 32 науково-дослідні роботи, що фінансувались за рахунок коштів державного бюджету, 23 НДР за рахунок Фонду фундаментальних досліджень університету, 17 НДР за рахунок Фонду розвитку і модернізації наукового та навчально-наукового обладнання, 10 НДР, які виконувались за рахунок коштів замовників.

Серед найбільш ефективних фундаментальних науково-дослідних робіт можна відзначити такі:

1. Збудження, розсіяння та випромінювання електромагнітних полів хвилевідно-

Таблиця 2.1

Розподіл обсягів науково-дослідних робіт з усіх видів фінансування за науковими підрозділами Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у 2009 р.

№ з/п	Факультет	2009 р. (фактично)									
		Міністерство освіти і науки				Госпдоговірні роботи		Фонд фундаментальних НДР ХНУ		Фонд розвитку і модернізації наукового та навчально-наукового обладнання	
		§ 1		Фонд фундаментальних досліджень МОН. Національне надбання							
кількість	обсяг, тис. грн.	кількість	обсяг, тис. грн.	кількість	обсяг, тис. грн.	кількість	обсяг, тис. грн.	кількість	обсяг, тис. грн.		
1	Біологічний	8	559,6	2	60,0	3	74,0	2	27,04	1	8,32
2	Геолого-географічний	8	591,8					2	12,48		
3	Економічний	3	331,4					2	14,56		
4	Екологічний	1	105,6								
5	Іноземних мов										
6	Інститут астрономії	7	1015,9	2	190,0			1	12,48	1	4,16
7	Інститут біології	8	1015,3	1	40,0	1	30,0	1	8,32	1	8,32
8	Інститут високих технологій	19	3806,2	2	90,0	6	599,26	2	29,12	6	95,68
9	Інститут хімії	4	790,9					1	16,64	1	8,32
10	Історичний	1	54,1					2	16,64		
11	Медичний	2	116								
12	Механіко-математичний	10	674,3							1	12,48
13	Радіофізичний	27	3661,2	2	122,0	2	62,0	2	37,44	3	54,08
14	Соціологічний	3	261,9			1	64,8				
15	Психології	1	69,1					1	16,64		
16	Фізичний	12	1093,5	3	1090,0			2	29,12	1	16,64
17	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	1	64,3								
18	Філософський	5	309,4	1	50,0						
19	Хімічний	8	430			1	77,0	3	24,96	2	37,44
20	Юридичний	2	255,9								
21	ЦМО							1	4,16		
22	Музей природи							1	8,32		
	Усього	130	15206,4	13	1642,0	14	907,06	23	257,92	17	245,44

щілинними та вібраторними структурами у матеріальному середовищі (керівник професор Катрич В. О.). Вперше одержано в електродинамічно строгій постановці й математично обґрунтовано розв'язання комплексу задач електродинаміки, які пов'язані з вирішенням проблеми розвитку теорії, створення математичних моделей і розробки, ефективних для застосування в системах автоматизованого проектування методів розрахунку характеристик імпедансних вібраторних та хвилевідно-щілинних випромінювачів та

їхніх багатоелементних систем, що випромінюють у матеріальне середовище, а також виявлені нові фізичні закономірності й особливості формування електромагнітного поля такими структурами. Показано принципову можливість формування поля випромінювання із заданими просторово-поляризаційними характеристиками системою двох схрещених вібраторів шляхом чисельної оптимізації значень їхніх поверхневих імпедансів. Результати НДР можуть знайти застосування у вирішенні проблем забезпечення електромаг-

Таблиця 2.2

Розподіл обсягів науково-дослідних робіт з усіх видів фінансування за науковими підрозділами Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у 2010 р.

№ з/п	Факультет	2010 р. (план)									
		Міністерство освіти і науки				Госпдого- вірні роботи	Фонд фундамен- тальних НДР ХНУ		Фонд розвитку і модернізації наукового та навчально- наукового обладнання		
		§ 1		Фонд фундаменталь- них досліджень МОН. Національ- не надбання			кількість	обсяг, тис. грн.	кількість	обсяг, тис. грн.	кількість
		кількість	обсяг, тис. грн.	кількість	обсяг, тис. грн.						
1	Біологічний	8	619,5	2	59,0	2	120,0	4	57,0		
2	Геолого- географічний	8	654,1					3	21,0		
3	Економічний	3	385,2								
4	Екологічний	1	127,7								
5	Іноземних мов										
6	Інститут астрономії	7	1121,0	2	189,0			1	15,0	1	20,0
7	Інститут біології	8	1119,8			1	30,0				
8	Інститут високих технологій	19	4238,1			4	311,5	3	90,0	5	175,0
9	Інститут хімії	4	955,1							1	30,0
10	Історичний	1	58,0					1	5,0		
11	Медичний	2	141,6								
12	Механіко- математичний	10	749,0								
13	Радіофізичний	28	4305,1	2	131,0	1	3,0	3	95,0	2	50,0
14	Соціологічний	3	289,2								
15	Факультет психології	1	74,1					1	20,0		
16	Фізичний	12	1201,5	2	1049,0					1	35,0
17	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	1	80,8								
18	Філологічний							1	7,0		
19	Філософський	6	382,1								
20	Хімічний	8	475,7	1	49,0	1	35,5	2	40,0	2	40,0
21	Юридичний	2	281,7								
22	ЦМО										
23	Музей природи										
24	Цільові надходження на придбання обладнання		3400,0								
	Усього	132	20659,3	9	1477,0	9	500,0	19	350,0	12	350,0

нітної сумісності, завадозахищеності, селекції сигналів, створення антен зі спеціальними вимогами до характеристик спрямованості та випромінювання.

2. *Фізичні механізми дії низькоінтенсивного лазерного опромінення на біологічні об'єкти* (керівники професор Товстяк В. В., професор Свіч В. А.).

Отримано нові дані щодо дії низькоінтенсивного лазерного опромінення на генерацію продуктів вільнорадикального перекисного окиснення ліпідів у модельних мембранних системах, а також в еритроцитах людини та тварин із діабетом після лазерного опромінення різних діапазонів. Вивчено вплив низькоінтенсивного лазерного опромінення діапазону 632,8 нм на

біоенергетичні властивості мітохондрій печінки щурів із експериментальним цукровим діабетом. Експериментально досліджено вплив нових перспективних біологічно активних сполук на структурно-функціональні властивості природних мембран при дії низькоінтенсивного лазерного опромінення. Вперше визначено можливість керування процесами апоптозу за допомогою дії низькоінтенсивного лазерного опромінення червоного діапазону на суспензію мітохондрій печінки щурів з експериментальним діабетом. Новизна дослідження визначається тим, що було створено унікальний прецизійний широкодіапазонний субміліметровий лазер з оптичним накачуванням, який дозволяє проводити опромінення зразків у діапазонах коливальних переходів біомолекул.

Результати роботи можуть бути використані при розробці режимів стерилізації, консервації та збереження генетичного матеріалу, крові й тканинних препаратів у мікробіології, гематології й біотехнології, на станціях переливання крові тощо. Нові методи, біологічно активні речовини та розроблені рекомендації щодо їхнього застосування можуть використовуватися для діагностики та профілактики дії лазерного випромінювання на живі організми, а також для розробки сучасних способів лікування у радіобіології, радіаційній медицині, фармакології в науково-дослідних і клінічних установах МОЗ України та інших країн.

3. Фізичні властивості астероїдів, тіл поясу Койпера та комет за даними фотометрії і поляриметрії (керівник професор Лупішко Д. Ф.). Протягом 30 років колектив виконавців НДР проводить регулярні дослідження астероїдів, з 1985 р. – комет, і в останні три роки – об'єктів поясу Койпера. За цей час опановано методики спостережень цих об'єктів, створено необхідну приймальну апаратуру та програмне забезпечення, одержано великий досвід у проведенні спостережень, їхній обробці та інтерпретації, створено відповідні бази даних, що є складовими міжнародних баз даних. Кількість об'єктів, що спостерігалися за цей час (комет та астероїдів), обчислюється сотнями. Виконано піонерські роботи й одержано нові результати світового рівня за такими напрямками, як склад речовини астероїдів М-типу (металевих); закон відбиття світла поверхнями астероїдів; ступінь їхньої фотометричної неоднорідності; опозиційний ефект астероїдів; відкриття подвійних систем серед астероїдів фотометричним методом; властивості астероїдів, що наближаються до Землі; таксономія комет, розсіяння світла кометними частинками; відкриття ряду невідомих раніше поляриметричних ефектів у астероїдів і комет

та інше. Розпочато піонерські роботи з поляриметрії найбільш далеких у Сонячній системі тіл поясу Койпера з використанням потужного телескопа 8,2 м в Чилі. Всі ці дослідження проводяться в тісному співробітництві з ученими країн Європи та США і з використанням сучасних приймачів світла, одержаних із-за кордону. Дослідження проводяться на світовому рівні, а в деяких напрямках (опозиційні ефекти, поляриметрія малих тіл, пошуки подвійності серед астероїдів, дослідження об'єктів поясу Койпера, визначення впливу YORP-ефекту на обертання малих астероїдів та інше) саме ці дослідження встановлюють світовий рівень.

4. Механізми виникнення, підтримання та мобілізації зародкових і стовбурових клітин тваринного організму в нормальному розвитку та експерименті (керівник професор Клименко В. В.). Уперше отримано трансплантаційним способом сотні клонів від донорів з інбредного матеріалу, який раніше вважався нездатним до партеноклонування. Для вивчення механізмів партеноклонування вперше використано метод трансплантації яєчників клона (зародкових та стовбурових клітин) в порожнину тіла самців. Виявлено відхилення фенотипів трансплантаційного потомства від фенотипу донора. Для отримання культури мезенхімальних стовбурових клітин кісткового мозку людини можна використовувати середовище ДМЕМ без чинника зростання фібробластів із 10% фетальною бичачою сироваткою. Здешевлення середовища не впливає на тривалість культивування та вихід клітин. Кліткові суспензії можна транспортувати на льоду впродовж 4-6 годин із втратою їхньої життєздатності від 10 до 20%.

Розроблений метод трансплантації є ефективним і може бути застосований для поглибленого дослідження цілого ряду завдань біології розвитку й експериментальної генетики. Отримані результати істотно поповнюють розділ класичної генетики, пов'язаний із реалізацією спадкових ознак в онтогенезі.

5. Закономірності та механізми дії електромагнітного випромінювання інфрачервоного діапазону спектра на імунну систему (керівник канд. фіз.-мат. наук Коробов А. М.). Встановлено, що немонохроматичне випромінювання інфрачервоного діапазону спектра підвищує неспецифічну резистентність організмів експериментальних тварин без патології; під час гострого запалення немонохроматичне випромінювання інфрачервоного діапазону спектра надає виражений протизапальний ефект. Отримані дані дозволяють рекомендувати використання немонохроматичного випромінювання інфрачервоного діапазону спектра як для

профілактики, так і для лікування найбільш поширених захворювань людини.

Серед прикладних НДР, що мають інноваційну спрямованість, можна виділити такі:

1. *Розробка методів комп'ютерного моделювання рельєфозалежного фактора ландшафтно-геохімічної міграції в межах водозбірних басейнів* (керівник професор Костриков С. В.). Обґрунтовані метод і концептуальна модель розрахунку рельєфозалежного фактора латеральної ландшафтно-геохімічної міграції – найважливішого процесу самоочищення водозборів від антропогенних забруднень. Складні комп'ютерні моделі для врахування й прогнозування процесів за цифровими моделями місцевості відкалібровано на тестових водозборах. Роботу впроваджено у ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського Національної Академії аграрних наук України в якості інноваційної розробки для прогнозування ландшафтно-геохімічної міграції хімічних елементів залежно від загальної схеми і просторової структури розподілу ерозійних процесів на водозбірних басейнах.

2. *Інформаційно-картографічне забезпечення модернізації і реформування регіональних ланок освітнього комплексу України* (керівник професор Левицький І. Ю.). Розроблено експериментальні зразки оригінальних карт, макет компоновки комплексних карт, що входять до серії та комплексного атласу області. Розроблено основні положення Програми інформаційно-картографічного забезпечення модернізації і реформування регіональних ланок освітнього комплексу України. Визначено структуру та зміст оригінальних карт, серій карт та комплексних атласів адміністративних одиниць. Використання запропонованої системи показників (індикаторів) при картографуванні якості загальної середньої освіти на регіональному рівні дає можливість здійснювати своєчасний аналіз, коригування діяльності об'єктів і суб'єктів освітнього процесу, а також розробляти конкретні рекомендації та прогноз у цілому щодо подальшого розвитку освітньої галузі. Обрані підходи дозволяють об'єктивно відобразити та оцінити освітні системи усіх рівнів (шкільний, районний (міський), обласний), а в кінцевому результаті сприятимуть підвищенню якості загальної середньої освіти в регіоні. Подальше запровадження представленої системи показників буде здійснюватися в межах реалізації обласного програмно-цільового проекту «Моніторинг якості загальної середньої освіти в Харківському регіоні» та безпосередньому створенні регіональних картографічних тво-

рів освітньої тематики. Розроблена методика створення карт, серій карт та атласів освітньої тематики засобами ПС-технологій, апробована на прикладі Харківської області, може бути використана при розробці карт, серій карт та атласів цієї тематики для інших адміністративних областей нашої держави, а також подібних регіональних одиниць інших країн.

3. *Створення, дослідження та технологічна апробація кластерної іонно-плазмової системи для синтезу й обробки мікро- та наноструктур* (керівник канд. фіз.-мат. наук Фареник В. І.). Створено макетний зразок багатофункціональної кластерної іонно-плазмової системи, що дозволяє наносити та оброблювати складні, в тому числі наноконпозиційні покриття і структури. Принциповою новизною створеної кластерної системи є поєднання в одній вакуумно-плазмовій установці кількох сумісних джерел потоків металів, іонів, хімічно-активних частинок для послідовної або одночасної комплексної обробки мікро- та наноструктур. Такі покриття, зокрема TiN, AlN, TiO₂, Al₂O₃ та їхні комбінації, у складі багатшарових структур та наноконполітів широко використовуються в мікроелектроніці, машинобудуванні, оптиці, медицині.

4. *Методи дозиметрії електронного випромінювання із застосуванням комп'ютерного моделювання* (керівник докт. фіз.-мат. наук Лазурик В. Т.). Розроблено комп'ютерну програму моделювання просторового розподілу дози в дозиметричному клині. Проведено теоретичний аналіз результатів моделювання та створено методи обробки просторового розподілу дози, що забезпечують максимальну стійкість до статистичних невизначеностей оброблених даних. За цією темою розроблено інформаційну технологію та пакет прикладних програм комп'ютерного моделювання промислових радіаційно-технологічних процесів, створені на основі прискорювачів електронів, генераторів гальмівного випромінювання та радіоізотопних джерел γ -випромінювання. Однією з особливостей пакету прикладних програм є доступність його використання широким колом користувачів для оптимізації радіаційно-технологічних процесів.

У 2010 р. завершуються 36 науково-дослідних проектів. У зв'язку з цим керівництво науково-дослідної частини разом із науковою громадськістю, представниками НАН України та керівниками НДР провели конкурсний відбір проектів наукових досліджень і розробок, що виконуватимуться в університеті за рахунок видатків загального фонду державного бюджету. Згідно з наказом ректора універ-

ситету № 0304-1/053 від 02.04.2010 р., була здійснена експертиза проектів щодо відповідності їх вимогам МОН України. Проекти були подані на розгляд наукових рад МОН України та секцій за фаховими напрямками для подальшого включення проектів до тематичного плану НДДКР університету на 2011 рік.

Важливим показником результативності діяльності ВНЗ є наукові публікації. У 2009 р.

опубліковано 101 монографію (з них 13 видано за кордоном), 45 випусків «Вісника ХНУ імені В. Н. Каразіна», 73 збірники наукових праць, 4900 статей і тез доповідей (25 % з них опубліковано в провідних зарубіжних виданнях), одержано 7 патентів України, власником яких є університет. Усього одержано 56 патентів, співвласником яких є університет, 38 наукових видань внесено до переліку ВАК України (табл. 2.3).

СПИСОК ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна станом на 1 липня 2010 року

Фізико-математичні науки

1. Вісник університету. Серія «Ядра, частинки, поля».
2. Журнал «Фізична інженерія поверхні».
3. Вісник університету. Серія «Математика, прикладна математика, механіка».
4. Вісник університету. Серія «Математичне моделювання. Інформаційні технології. Автоматизовані системи управління».
5. Вісник університету. Серія «Радіофізика та електроніка».
6. Вісник університету. Серія «Фізика» (фізика).
7. Журнал «Біофізичний вісник».

Хімічні науки

8. Вісник університету. Серія «Хімія».

Біологічні науки

9. Вісник університету. Серія «Біологія».
10. Журнал «Біологічний вісник».
11. Журнал «Фотобіологія та фотомедицина».

Медичні науки

12. Вісник університету. Серія «Медицина».

Географічні науки

13. Збірник наукових праць «Людина і довкілля».
14. Вісник університету. Серія «Геологія, географія, екологія».
15. Збірник наукових праць «Часопис».
16. Збірник наукових праць «Проблеми безперервної географічної освіти і картографії».
17. Вісник університету. Серія «Екологія».

Психологічні науки

18. Вісник університету. Серія «Психологія».

Історичні науки

19. Вісник університету. Серія «Історія».
20. Вісник університету. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки».
21. Збірник наукових праць «Харківський історіографічний збірник».
22. Журнал «Древности» («Старожитності»).
23. Збірник наукових праць «Актуальні питання вітчизняної та всесвітньої історії».
24. Збірник наукових праць «Дриновський збірник».

Економічні науки

25. Вісник університету. Серія «Економічна».
26. Журнал «Соціальна економіка».

Політичні науки

27. Вісник університету. Серія «Питання політології».

Філософські науки

28. Вісник університету. Серія «Теорія культури та філософія науки».
29. Вісник університету. Серія «Філософські перипетії».
30. Збірник наукових праць «Схід-Захід» – фаховий до вересня 2010 р.
31. Вісник університету. Серія «Post Office» – фаховий до вересня 2010 р., видання припиняється.

32. Науково-практичний журнал «Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація» – не включений до списку фахових видань ВАК України.

Філологічні науки

33. Вісник університету. Серія «Філологія».
 34. Вісник університету. Серія «Романо-германська філологія».
 35. Вісник університету. Серія «Соціальні комунікації» – не включений до списку фахових видань ВАК України.
 36. Журнал «Філологічні трактати» – не включений до списку фахових видань ВАК України.

Педагогічні науки

37. Вісник університету. Серія «Валеологія».
 38. Збірник наукових праць «Наукові записки кафедри педагогіки».
 39. Збірник наукових праць «Викладання мов на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки».

Соціологічні науки

40. Вісник університету. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи».
 41. Збірник наукових праць «Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства».
 42. «Український соціологічний журнал» – не включений до списку фахових видань ВАК України.

Юридичні науки

43. Вісник університету. Серія «Право».

Електронні наукові видання, започатковані у 2010 р.

44. «Соціологія майбутнього: журнал з проблем соціології молоді та студентства».
 45. «SOCIOПРОСТІР» – міждисциплінарний збірник наукових праць із соціології та соціальної роботи.

У першому півріччі 2010 р. видано 36 монографій (з них 7 – за кордоном), 29 випусків «Вісника ХНУ імені В. Н. Каразіна», 33 збірники наукових праць, 2527 статей і тез доповідей (425 з них опубліковано в провідних зарубіжних виданнях), отримано 20 патентів. 15 із цих об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) створені працівниками університету як співавторами, але університет не має на них права власності. Подано 10 заявок на винаходи (табл. 2.4).

До найважливіших показників, що визначають місце ВНЗ у світових рейтингах, належить кількість публікацій у виданнях, що реферуються міжнародними наукометричними центрами. За даними наукометричної і бібліографічно-реферативної системи SCOPUS, університет за кількістю публікацій у міжнародно визнаних виданнях посідає третє місце серед усіх наукових і навчальних закладів України (табл. 2.5).

Продовжується оптимізація інноваційної діяльності в університеті. Вчена рада університету розглянула питання «Про результати інноваційної активності підрозділів університету в 2009 р. й програму інноваційної роботи на 2010 р.» і відзначила, що у 2009 році значно підвищився рівень інноваційної активності структурних підрозділів університету. Створені нові кафедри, створено й модернізовано 12 навчальних та наукових лаборато-

рій і центрів природничих та гуманітарних наук, з'явилися приклади створення спільних гуманітарно-природничих лабораторій. Розпочався навчальний процес за 11 новими спеціалізаціями. Поширюється практика міждисциплінарної та міжфакультетської взаємодії. Близько 80 нових навчальних курсів, введених у поточному навчальному році, мають інноваційне спрямування. Особливо багато нових навчальних курсів з'явилося на фізичному, соціологічному, геолого-географічному, історичному факультетах. Слід відзначити фізичний факультет, який оновив перелік навчальних курсів, збагативши його сучасними інноваційними напрямками, зокрема, з нанофізики та наноматеріалів.

Виконано понад 30 інноваційних проектів, серед яких:

– виготовлення приладу «STEP-F» для постійного вимірювання потоків електронів, протонів та альфа-частинок у космічному просторі, який працює на космічному апараті «Коронас – Фотон» (фізико-технічний факультет);

– підготовка проекту Закону України «Про наукові громадські організації» (юридичний факультет);

– проект Національного парку «Дворічанський» (біологічний факультет);

– чотирнадцять міжвідомчих проектів медичного спрямування (медичний факультет).

Таблиця 2.3

Оприлюднення результатів науково-дослідної роботи у 2009 р.

Факультет, підрозділ	Кількість ставок			Вісники	Збірники	Монографії	Статті		Тези доповідей		Патенти	Конференції	
	НПП*	НП**	Разом				Усього	За кордоном	Усього	За кордоном		Усього	Міжнародні
Біологічний	50,05	18,49	68,54	2	3	5	126	20	155	28	5	5	4
Геолого-географічний	41,3	14,17	55,47	2	6	5	204	11	150	8	4	7	4
Екологічний	20,2	2,85	23,05	1	1	1	52	1	6		3	5	3
Інститут економіки і міжнародних відносин (Ф-ти економічний, Міжнар. економ. відносин та тур. бізнесу)	225,85	8,3	234,15	5	6	14	234	1	140	23	1	29	12
Іноземних мов	169,75		169,75	3	8	6	239	12	252	12		9	2
Історичний	33,75	1,68	35,43	1	9	21	173	33	56	7		10	7
Комп'ютерних наук	17,5	1,6	19,1				29		19		8		
Медичний	67,95	3,16	68,11	4	5		92	56	85	30		12	7
Механіко-математичний	81,71	19,68	101,39		2	13	55	8	51	1		4	4
Психології	43,2	2,34	45,54	2	1	2	98	3	35		2	4	
Радіофізичний	46,6	88,55	135,15	2	4	7	138	59	146	72	5	5	3
Соціологічний	45,2	9,16	54,36	2	3	4	179	17	95	19		3	3
Фізико-енергетичний	8,5		8,5		1	1	28	5	36	3	6	1	
Фізико-технічний	60,35	84,87	145,22	4	4	1	146	46	176	89	7	3	3
Фізичний	68,56	29,54	98,1	1	1	1	106	64	179	38	2	1	1
Філологічний	86,08		86,08	5	4	3	227		96			8	3
Філософський	75,75	10,65	86,4	7	9	10	217	34	49	3	3	19	8
Хімічний	40,35	14,87	55,22	1	1		81	46	166	44	9	3	2
Юридичний	48	2,6	50,6	2	1	3	61		74			2	1
НДІ астрономії		23,95	23,95		1		44	33	47	40		2	
НДІ біології		23,89	23,89			2	73	8	42	7			
НДІ хімії		20,15	20,15	1		1	49	15	110	29	1	1	1
Загальноунів. відділи		0,6	0,6		1							20	7
Центр міжнародної освіти	78,35		78,35		2	1	37	7	36	2		1	1
ЦНБ							15					2	2
Усього				45	73	101	2703	479	2201	455	56	156	78

* НПП – науково-педагогічні працівники,

** НП – наукові працівники.

Слід відзначити науковий доробок НДІ хімії, який тринадцять своїх наукових розробок перевів до категорії готових до впровадження. На радіофізичному факультеті 10 таких розробок, на фізико-технічному – 10, на соціологічному – 3.

Важливою для університету в наступному році є реалізація ідеї створення наукового кластера «Нові матеріали в атомній енергетиці». Зараз цей проект, який пропонується

разом із Національним науковим центром Харківський фізико-технічний інститут та Інститутом сцинтиляційних матеріалів НАН України, перебуває на стадії підготовки та узгодження установчих документів. Разом із Інститутом проблем машинобудування НАН України, ННЦ ХФТІ та провідними університетами Харкова університет створив пакет документів про науковий парк «Академічний науково-навчальний комплекс».

Таблиця 2.4

Оприлюднення результатів науково-дослідної роботи у першому півріччі 2010 р.

Факультет, підрозділ	Кількість ставок			Вісники	Збірники	Монографії	Статті		Тези доповідей		Патенти	Конференції	
	НПП*	НП**	Разом				Усього	За кордоном	Усього	За кордоном		Усього	Міжна-родні
Біологічний	50,05	18,49	68,54	2		1	46	9	70	8	3	3	1
Геолого-географічний	41,3	14,17	55,47	1	2		170	12	104	10		4	3
Екологічний	20,2	2,85	23,05	1	1	2	35	7	31	1	2	3	1
Інститут економіки і міжнародних відносин (Ф-ти економічний, Міжнар. економ. відносин та тур. бізнесу)	225,85	8,3	234,15	3	4	6	99	5	126			8	3
Іноземних мов	169,75		169,75	2	4		126	4	124	3		6	2
Історичний	33,75	1,68	35,43	1	1	4	58	19	8	5		5	4
Комп'ютерних наук	17,5	1,6	19,1		1		4		17		1	1	1
Медичний	67,95	3,16	68,11	1	2	1	68	4	58	5	3	4	3
Механіко-математичний	81,71	19,68	101,39	1	1	1	59	36	47	16	1	1	1
Психології	43,2	2,34	45,54	1	4	2	23		33	2		3	2
Радіофізичний	46,6	88,55	135,15	1	1	2	56	21	61	4	2	2	2
Соціологічний	45,2	9,16	54,36	2	1	2	75	6	43	7		2	2
Фізико-енергетичний	8,5		8,5				10	2	15	10			
Фізико-технічний	60,35	84,87	145,22	2	1	1	70	20	94	50	3	4	2
Фізичний	68,56	29,54	98,1			2	60	34	64	28	2		
Філологічний	86,08		86,08	2		2	84		3	2		3	
Філософський	75,75	10,65	86,4	6	5	4	153	8	15	6		6	5
Хімічний	40,35	14,87	55,22	1		1	57	22	78	14		1	
Юридичний	48	2,6	50,6		2	4	21		64	1		4	2
НДІ астрономії		23,95	23,95				30	15	24	11		3	
НДІ біології		23,89	23,89	1	1		14	4	47	6	1	1	1
НДІ хімії		20,15	20,15			1	26	7	8	1	2		
Загальноунів. відділи		0,6	0,6									13	8
Центр міжнародної освіти	78,35		78,35		2		16		27			1	1
ЦНБ									6				
Усього				28	33	36	1366	235	1161	190	20	80	46

* НПП – науково-педагогічні працівники,

** НП – наукові працівники.

Установчі документи щодо наукового парку перебувають на розгляді в Кабінеті Міністрів України.

Іншими завданнями на новий навчальний рік є:

– створення спільних з академічними та галузевими науково-дослідними інституціями структур для спрощення системи впровадження науково-технічних і технологічних розробок у виробництво;

– створення студентських структур інтелектуальної творчості інноваційного спрямування;

– розроблення Положення про університетський парк унікального обладнання та розміщення на університетському порталі правил використання цього обладнання;

– створення в університеті науково-координаційного консультативного Центру інклю-

живної освіти та реабілітації; регіонального науково-дослідного центру здоров'я людини; міжвідомчої галузевої науково-дослідної валеологічної лабораторії формування духовності та валеологічної культури при філософському факультеті; системи моніторингу адаптації студентів до навчального процесу та психологічної підтримки студентів і викладачів;

– перегляд показників рейтингу кафедр університету з метою акцентування уваги на показниках діяльності інноваційного спрямування;

– вдосконалення показників для визначення рейтингу викладачів та розробка показників для визначення рейтингів науковців;

– розробка системи матеріального заохочення викладачів та науковців університету за публікації у виданнях із високим імпаکت-фактором, а також за інноваційні розробки, впроваджені у виробництво;

– вивчення можливості спрощення та вдосконалення процедури подання запитів та звітності про результати виконання науково-дослідних робіт університетських фондів;

– створення на університетському порталі інформаційного сайту інноваційних пропозицій міжнародних та вітчизняних фондів, а також започаткування сайту, на якому буде розміщено банк наукових, науково-технічних, технологічних розробок, готових до впровадження у навчально-науковий або виробничий процес;

– завершення розробки та затвердження Положення, створення інноваційно-інформаційно-маркетингового центру університету.

Слід відзначити важливість для навчально-наукового процесу в університеті початку фінансування Фонду модернізації навчально-наукового обладнання. Діяльність цього фонду дає змогу привести частину обладнання у відповідність до сучасних вимог.

Важливим для виходу університетських досліджень на міжнародний рівень є те, що за пропозицією директора інституту прикладної фізики НАН України академіка НАН України В. Ю. Сторіжка університет став виконавцем проекту MAGATE RER/8/015, присвяченого застосуванню сучасних фізичних методів для дослідження артефактів культурної спадщини. До виконання проекту залучено понад 20 учасників з різних країн Європи. В університеті цей міждисциплінарний проект є важливим для історичного, біологічного, фізико-технічного та геолого-географічного факультетів, ЦНБ, музеїв.

У той же час, досягнуті результати є недостатніми порівняно з кількістю наукової продукції закордонних університетів. Роботу з підготовки публікацій у журналах, що індексуються системами Web of Science та Scopus, та щодо включення видань університету до цих баз даних необхідно значно посилити. Необхідно забезпечити переклад наукових видань університету чи хоча б бібліографічних описів та рефератів англійською мовою, паралельний випуск цих видань у паперовому та електронному вигляді, зміну веб-сайтів університетських видань відповідно до міжнародних вимог. Роботу в цьому напрямку вже розпочато. Наприкінці 2009 року університет взяв участь у пілотному проекті «Наукові журнали України в системі SCOPUS (Elsevier)», який підтримує громадська організація «Інформатіо-Консорціум» та Міністерство освіти і науки України. Університетом було подано дві заявки на включення до реферативно-бібліографічної інформаційно-пошукової системи SCOPUS (Elsevier) періодичних Вісника університету «Ядра, частинки, поля» та журналу «Фізична інженерія поверхні».

У 2009 р. в університеті проведено 156 конференцій, із них 78 міжнародних. У першому

Таблиця 2.5

Кількість публікацій першої десятки наукових і навчальних закладів України за даними системи SCOPUS (на 7 липня 2010 р.)

Назва закладу	Усього	2007	2008	2009	2010 (перше півріччя)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка	8185	513	555	519	218
Інститут проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України	5664	154	209	240	70
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	4850	332	310	282	114
Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б. Є. Веркіна НАН України	3417	232	202	203	61
Львівський національний університет імені Івана Франка	3394	270	248	244	123
Національний технічний університет «КПІ»	3153	198	176	198	103
Інститут фізики напівпровідників НАН України	2950	185	228	200	74
Інститут фізики НАН України	2602	193	193	150	61
Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України	2379	54	56	38	15
Інститут металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України	2239	134	120	80	28

півріччі 2010 року проведено 80 конференцій, із них 46 міжнародних. Серед проведених конференцій можна відзначити такі: XXXI науково-практична конференція «Застосування лазерів у медицині та біології», VII наукова конференція з теорії і техніки антен, наукова конференція «Фізико-хімічні основи формування та модифікації мікро- та наноструктур», IX наукова конференція «Фізичні явища в твердих тілах», I Конгрес Соціологічної асоціації України «Соціологія в ситуації соціальних невизначеностей», наукова конференція «Комп'ютерне моделювання в наукоємних технологіях», науково-практична конференція «Російсько-українське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва», науково-практична конференція «Інфекції в практиці клініциста, антибактеріальна, антивірусна імунотерапія та імунпрофілактика в умовах поліклініки та стаціонару», науково-практична конференція «Бібліотеки вищих навчальних закладів України на шляху до світового інформаційного простору».

Розробки університету були представлені на V Міжнародному салоні винаходів та нових технологій «Новий час», «Сталий розвиток під час змін» (2009 р.), де отримали 9 золотих, 3 срібних та 4 бронзові медалі; на виставках лазерної медичної техніки в Ужгороді, Симферополі, Москві, Харкові.

Факультетами фізико-енергетичним та геолого-географічним створено громадський Регіональний науково-освітній центр енергоефективних технологій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Продовжено впровадження розробленого в 2007-2008 рр. «Порядку включення територій та об'єктів до територій та об'єктів екологічної мережі». 25 березня 2009 р. цей документ затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 356-р. На підставі статті 17 Закону України «Про екологічну мережу України» регламентовано внесення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екомережі, що здійснюється з урахуванням їхнього значення з погляду ландшафтознавства. У першу чергу, до переліків будуть включені території та об'єкти, що мають загальнодержавне значення з погляду ландшафтного та біорізноманіття. За вагомий внесок авторського колективу у створення цього документа голова колективу С. Ігнат'єв нагороджений у 2009 р. Грамотою Кабінету Міністрів України і відзначений подякою Голови Харківської обласної державної адміністрації.

Створено 3 заказники місцевого значення в трьох районах Харківської області. Указом Президента України затверджено документа-

цію про створення національного природного парку «Слобожанський».

У березні 2010 р. на засіданні Генеральної асамблеї Асоціації європейської мережі ядерної освіти університет був прийнятий до складу Асоціації.

Наукові досягнення вчених університету відзначено преміями, нагородами, вченими званнями, стипендіями.

Премією імені В. І. Трефілова НАН України у травні 2010 р. був нагороджений завідувач кафедри фізики кристалів академік Б. В. Гриньов за монографію «Сцинтиляционные детекторы и системы контроля радиации на их основе» (у співавторстві). Премією імені Л. В. Шубникова за видатні наукові роботи в галузі експериментальної фізики нагороджено професора радіофізичного факультету С. П. Дюбка. За результатами спільної наукової діяльності чл.-кор. НАН України Азаренков М. О., професор Гірка І. О. та професор Воеводін В. М. отримали премію НАН України ім. К. Д. Синельникова за цикл праць «Взаємодія випромінювання та потоків частинок із матеріалами в енергетичних установках». Постановою Президії НАН України № 51 від 25.02.2009 р. премія ім. Д. В. Волкова присуджена доценту фізичного факультету Степановському Ю. П. (у співавторстві) за цикл робіт «Фізика надважких ядер та поляризаційних явищ у квантовій електродинаміці та електродинаміці адронів».

«Медаллю Корольова» Федерації космонавтики Росії нагороджений доктор фіз.-мат. наук, професор Коробов В. І. Присудження цієї медалі математику Харківського університету – визнання досягнень науковця в галузі прикладної математики, теорії диференціальних рівнянь, стійкості за Ляпуновим, теорії оптимального управління і стабілізації керованого руху.

Співробітники фізико-технічного факультету, які зробили значний внесок у виконання загальнодержавної Національної Космічної Програми України, з нагоди Дня працівників ракетно-космічної галузі України відзначені нагородами Національного космічного агентства та Кабінету Міністрів України. Зокрема, Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України нагороджений головний конструктор супутникового телескопу електронів і протонів СТЕП-Ф комплексу наукової апаратури «Фотон» Російського космічного апарату «КОРОНАС-ФОТОН», завідуючий сектором космічних досліджень Дудник О. В. Найвищою відзнакою космічної галузі «Нагрудний знак М. К. Янгеля» нагороджені перший проректор

з наукової роботи, завідувач кафедри експериментальної ядерної фізики, член-кореспондент НАНУ Залюбовський І. І. та провідний інженер тієї ж кафедри Тімакова Т. Г. Техніку 1-ї категорії кафедри експериментальної ядерної фізики Курбатову Є. В. Національне Космічне Агентство України оголосило подяку.

Національне космічне агентство України видало ліцензію Харківському національному університету імені В. Н. Каразіна на право ведення космічної діяльності в частині «Розроблення та випробування складових частин космічних апаратів і наземної космічної інфраструктури та її складових частин». Строк дії ліцензії необмежений.

Перший проректор з наукової роботи, докт. фіз.-мат. наук, чл.-кор. НАНУ Залюбовський І. І. нагороджений почесною грамотою Кабінету Міністрів України за вагомий особистий внесок у забезпечення розвитку вищої освіти і науки, багаторічну сумлінну працю та високий професіоналізм, а також цінним подарунком від Президента України за великий внесок у науку.

З нагоди Дня науки за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у розвиток наукової сфери Міністерство освіти і науки України нагородило професора Духопельникова В. М., завідувача кафедри історії Росії, нагрудним знаком «Петро Могила»; доцента Самохіну В. О., завідувача кафедри англійської філології, нагрудним знаком «Відмінник освіти України»; професора Бізюкова О. А., доцента Кононенка С. Г., старшого наукового співробітника Кришталя О. П., доцента Ляшенко В. О., професора Милославського В. К., доцента Токарського В. А. – почесними грамотами МОН України. Директор НДІ хімії Ларін В. І. отримав Подяку прем'єр-міністра України.

У 2009 р., згідно з рішенням Комітету з призначення іменних стипендій облдержадміністрації в галузі науки, призначено стипендії видатним науковцям: імені М. В. Остроградського в галузі математики – професору Коробову В. І.; імені В. Н. Каразіна в галузі гуманітарних наук – професору Сокурянській Л. Г.; імені І. І. Мечнікова в галузі медицини і біології для молодих науковців – канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співробітнику Горобченко О. О.; імені К. Д. Синельникова в галузі фізики і астрономії – канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співробітнику Петрову Д. В.; імені В. Н. Каразіна в галузі гуманітарних наук – канд. соціол. наук Коритніковій Н. В.

У 2010 р. призначено обласні стипендії співробітникам університету: імені М. М. Бекетова (з хімії) – докт. хім. наук, доценту Іванову В. В.; імені І. І. Мечнікова (з меди-

цини і біології) – докт. мед. наук, професору Хворостову Є. Д.; імені К. Д. Синельникова (з фізики і астрономії) – докт. фіз.-мат. наук, професору Адаменку І. М.; імені М. В. Остроградського (з математики) для молодих науковців – канд. фіз.-мат. наук, ст. викладачу Поляковій Л. Ю.; імені В. Н. Каразіна (з гуманітарних наук) для молодих науковців – канд. соціол. наук, ст. викладачу Голикову О. С.

Згідно з рішенням колегії МОН України та постановою Президії Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, стипендію Кабінету Міністрів України для молодих учених у 2009/2010 навчальному році одержують Бердник С. Л. і Бутрим О. Ю. (радіофізичний факультет).

Стипендіями імені І. Є. Тарапова Асоціації випускників, викладачів і друзів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна відзначені молоді науковці Хрипченко М. С. (аспірант механіко-математичного факультету), Юдинцев А. В. (аспірант радіофізичного факультету), Величко С. Ф. (аспірант фізичного факультету), Свечкар'єв Д. А. (наук. співроб. НДІ хімії), Бойченко О. П. (наук. співроб. хімічного факультету).

У 2009/2010 навчальному році Харківський міський благодійний фонд Юрія Сапронова виплачує 4 стипендії молодим ученим: Петрову Є. В. (механіко-математичний факультет), Трусовій В. М. (радіофізичний факультет), Кіосі Є. О. (біологічний факультет), Пантелеймонову А. В. (хімічний факультет).

2.3. Підготовка кадрів вищої кваліфікації, робота докторантури й аспірантури

Докторантура, аспірантура та інститут здобувачів – основне джерело підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. На сьогодні в університеті працює 25 спеціалізовані ради (15 із захисту докторських і 10 із захисту кандидатських дисертацій) за 48 спеціальностями, з них 34 спеціальності в докторських спеціалізованих радах, які ведуть значну роботу з атестації кадрів вищої кваліфікації.

У 2009/2010 навчальному році в спеціалізованих радах університету було захищено 17 докторські дисертації та 151 кандидатська, у першому півріччі 2010 р. – 13 докторських та 103 кандидатські дисертації.

У 2009/2010 навчальному році докторські дисертації захистили 19 осіб: Жмурко В. В. (біологічний факультет); Лебідь Є. О., Суковата

Таблиця 2.6

**Розподіл переможців Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт
і II туру Всеукраїнських студентських олімпіад за факультетами**

№ з/п	Факультет	Кількість переможців	
		Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт	Всеукраїнські студентські олімпіади
1.	Біологічний	II місце – 1	–
2.	Геолого-географічний	III місце – 1	–
3.	Екологічний	III місце – 1	II місце – 1 III місце – 1
4.	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	II місце – 1	–
5.	Економічний	I місце – 2 II місце – 2 III місце – 2	III місце – 2
6.	Іноземних мов	II місце – 1 III місце – 1	I місце – 1 III місце – 1
7.	Історичний	I місце – 1	–
8.	Механіко-математичний	II місце – 2	II місце – 1 III місце – 1
9.	Психології	III місце – 1	–
10.	Соціологічний	II місце – 2 III місце – 1	I місце – 1
11.	Фізико-технічний	I місце – 1 II місце – 1 III місце – 1	–
12.	Радіофізичний	I місце – 1 II місце – 1 III місце – 1	–
13.	Фізичний	I місце – 1	I місце – 1
14.	Філологічний	II місце – 2 III місце – 1	III місце – 1
15.	Філософський	–	III місце – 1
16.	Медичний	–	III місце – 1
17.	Хімічний	I місце – 1 III місце – 1	I місце – 1
18.	Юридичний	–	I місце – 1
Загальна кількість переможців		31	15

В. А., Поліщук І. О. (філософський факультет); Пересадько В. А. (геолого-географічний факультет); Солощук Л. В. (факультет іноземних мов); Чернуський В.Г. (медичний факультет); Стороженко І. П. (радіофізичний факультет); Лісовський В. О. (фізико-технічний факультет); Іванов В. В., Юрченко О. І. (хімічний факультет); Тарароєв Я. В., Голозубов О. В. (філософський факультет); Даниленко О. А., Горошко О. І. (соціологічний факультет); Токарський В. А. (біологічний факультет), Матюхін М. І., Лазоренко О. В. (радіофізичний факультет); Шеховцова Т. А. (філологічний факультет).

У 2009/2010 навчальному році захищено 65 кандидатських дисертацій, із них 49 – в спеціалізованих радах університету.

В аспірантурі університету зараз навчаються 454 аспіранти за 67 спеціальностями, у тому числі 31 аспірант – за контрактом. Найбільше аспірантів навчається за економічними спеціальностями – 73, фізико-математичними – 70, філологічними – 54, філософськими – 50.

До наукового керівництва аспірантами залучено 118 докторів наук і 90 кандидатів наук. Найбільш ефективно здійснюють керівництво аспірантами професори Жолткевич Г. М., Орлов В. Д., Кочарян О. С., Калініченко В. В., Бабич В. П., Гриценко А. А.

У 2009 р. аспірантуру закінчили 109 осіб, вчасно дисертації захистили 11 аспірантів. За 6 місяців 2010 року аспірантуру закінчили 8 осіб, 5 із яких захистили дисертації.

Зараз у докторантурі університету навчається 18 докторантів. У 2009 році докторантуру закінчили 4 докторанти, і жоден із них не захистив дисертацію у термін.

До кафедр університету прикріплено 66 здобувачів, у тому числі 30 для написання дисертації.

Значним є відсоток відрахованих із аспірантури. За перше півріччя 2010 р. з аспірантури за власним бажанням відраховано 11 аспірантів. Необхідно вжити заходів для підвищення ефективності роботи аспірантури та докторантури.

2.4. Студентська науково-дослідна робота

Наукова робота студентів у Харківському національному університеті ґрунтується на багаторічній практиці та науковому досвіді, накопиченому за часи існування ВНЗ, і розглядається як складова частина підготовки висококваліфікованих фахівців протягом усього періоду навчання.

Найбільш поширеними формами наукової роботи студентів є індивідуальна робота на кафедрах і в лабораторіях факультетів, участь у виконанні конкретних завдань з НДР кафедр, участь у наукових гуртках, дискусійних клубах, «круглих» столах, семінарах, в олімпіадах, конкурсах наукових робіт, конференціях, здійсненні наукових публікацій тощо.

В університеті діють 85 наукових гуртків, до яких залучено 905 студентів, організовано 14 навчально-наукових центрів, 2 науково-дослідні лабораторії, у роботі яких беруть участь понад 100 студентів.

У січні-лютому 2010 р. в університеті проведено I тур Всеукраїнської студентської олімпіади, в якому взяли участь понад 210 студентів університету.

У 2009/2010 навчальному році 130 студентів брали участь у II турі Всеукраїнських студентських олімпіад із різних спеціальностей, де посіли 15 призових місць (табл. 2.6).

У 2009/2010 навчальному році згідно з наказом Міністерства освіти і науки України Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна був призначений базовим із проведення Всеукраїнської студентської олімпіади із соціології.

Студенти університету беруть участь у міжнародних олімпіадах і конкурсах. Команда студентів екологічного факультету взяла участь у IV Міжнародній студентській олімпіаді з екології серед країн СНД, де посіла III місце.

Студенти університету беруть активну участь в організації та роботі міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій. У 2009/2010 навчальному році на базі університету було проведено 16 конференцій за участю студентів.

Із кожним роком зростає кількість учасників і переможців Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за різними галузями: кількість переможців конкурсу зросла з 24 у 2007/2008 навчальному році до 31 у 2009/2010 навчальному році (табл. 2.6).

На VIII Всеукраїнському студентському турнірі фізиків, що проходив у лютому-бе-

резні 2010 року, диплом I ступеня було присуджено команді студентів фізико-технічного факультету. Дипломом III ступеня нагороджено команду студентів радіофізичного та фізичного факультетів.

У 2009/2010 навчальному році найкращі 13 студентів університету відзначені стипендіями Президента України. 9 стипендіатів є призерами міжнародних та всеукраїнських учнівських олімпіад, 3 студенти отримують стипендію Верховної Ради України, 1 студент отримує стипендію Кабінету Міністрів України, 28 – стипендії імені всесвітньо відомих учених.

Переможцями конкурсного відбору стипендіальної програми Фонду Віктора Пінчука «Завтра.ua» стали 9 студентів: студенти геолого-географічного факультету Ачкасова Олена, Байназаров Дмитро, Балинська Марина, Литовченко Марія, Шпурік Катерина; студент історичного факультету Єремєєв Павло; студентка факультету психології Пуертас Даніела; студентка соціологічного факультету Усенко Ольга; студентка економічного факультету Штомпель Ірина.

У 2009/2010 навчальному році в університеті проходив конкурс на одержання стипендій імені І. Є. Тарапова Асоціації випускників, викладачів і друзів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Ці стипендії вибороли такі студенти: за напрямом «математика (інформатика)» – Табачна Євгенія (факультет комп'ютерних наук) та Нижник Анастасія (механіко-математичний факультет); за напрямом «фізика (астрономія)» – Єрохін Данило (фізичний факультет); за напрямом «хімія» – Мареха Богдан (хімічний факультет).

Стипендіями Харківського благодійного фонду Юрія Сапронова були відзначені 12 студентів. У галузі «математика і інформатика» стипендії отримали Драч Костянтин, Пічущкіна Катерина (механіко-математичний факультет), Малахова Марина (факультет комп'ютерних наук); у галузі «фізика та астрономія» Песіна Дарина (радіофізичний факультет), Пулькін Артем (фізичний факультет), Гірка Олексій (фізико-технічний факультет); у галузі «науки про життя (біологія й екологія)» Таратута Людмила, Масто Юлія (екологічний факультет), Кривохижа Дмитро (біологічний факультет); у галузі «хімія» стипендію отримали Невський Олексій, Чейпиш Тетяна, Рощина Катерина (хімічний факультет).

Особлива увага приділяється публікаціям студентів за результатами їхньої науково-дослідної роботи. Кількість студентських публікацій зросла з 35 у 1999 р. до 485 у 2009 р. (з них самостійних – 135).

III. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ – ОСНОВНІ КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ

3.1. Денна форма навчання

У 2009/2010 навчальному році в університеті навчалися 13875 студентів: 9193 за денною формою, 3422 за заочною, з них 1260 іноземних студентів. Частка студентів-контрактників склала 43%. Частка студентів-іноземців збільшилася до 10% (7,5 % у 2008/2009 навчальному році).

Підготовка фахівців проводиться за 61 спеціальністю та 87 спеціалізаціями (табл. 3.1).

Кількість дисциплін, які викладаються в університеті, – 917.

У 2009/2010 навчальному році продовжувалася робота з удосконалення системи організації навчального процесу. Були визнані акредитованими спеціальності:

– за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр – спеціальності: «Менеджмент зовніш-

ньоєкономічної діяльності» і «Правознавство» (заочне відділення);

– за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст – спеціальність «Фізична та біомедична електроніка».

Екологічний факультет отримав ліцензію на провадження освітньої діяльності з підготовки бакалаврів за напрямом «Охорона праці».

У 2009/2010 навчальному році на факультеті комп'ютерних наук вперше відбувся випуск студентів за напрямом «Системна інженерія» (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр).

Протягом минулого року одним із пріоритетів роботи було забезпечення високого рівня навчального процесу, дотримання державних стандартів вищої освіти та вимог Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 3.1

Перелік напрямів і спеціальностей
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Підготовка бакалаврів		
	Код та напрям підготовки	Рівень акредитації
1	2	3
1.	6.010203 Здоров'я людини	II
2.	6.020101 Культурологія	II
3.	6.020107 Туризм	II
4.	6.020301 Філософія	II
5.	6.020302 Історія	II
6.	6.020303 Філологія	II
7.	6.030101 Соціологія	II
8.	6.030102 Психологія	II
9.	6.030104 Політологія	II
10.	6.030201 Міжнародні відносини	II
11.	6.030203 Міжнародні економічні відносини	II
12.	6.030301 Журналістика	II
13.	6.030401 Право	II
14.	6.030501 Економічна теорія	II
15.	6.030502 Економічна кібернетика	II

Таблиця 3.1 (продовження)

1	2	3
16.	6.030503 Міжнародна економіка	II
17.	6.030506 Прикладна статистика	II
18.	6.030507 Маркетинг	II
19.	6.030508 Фінанси і кредит	II
20.	6.030509 Облік і аудит	II
21.	6.030601 Менеджмент	II
22.	6.030701 Організація туристичного обслуговування	II
23.	6.040101 Хімія	II
24.	6.040102 Біологія	II
25.	6.040103 Геологія	II
26.	6.040104 Географія	II
27.	6.040106 Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування	II
28.	6.040201 Математика	II
29.	6.040202 Механіка	II
30.	6.040203 Фізика	II
31.	6.040204 Прикладна фізика	II
32.	6.040206 Астрономія	II
33.	6.040301 Прикладна математика	II
34.	6.040302 Інформатика	II
35.	6.050101 Комп'ютерні науки	II
36.	6.050801 Мікро- та наноелектроніка	II
37.	6.050201 Системна інженерія	Не акредитована
38.	6.170101 Безпека інформаційних і комунікаційних систем	Не акредитована
39.	6.170202 Охорона праці	Не акредитована

Підготовка спеціалістів

1.	7.020101 Культурологія	III
2.	7.030201 Журналістика	III
3.	7.030301 Історія	III
4.	7.030303 Архівознавство	III
5.	7.030304 Археологія	III
6.	7.030403 Міжнародні економічні відносини	III
7.	7.030501 Українська мова та література	III
8.	7.030502 Російська мова та література	III
9.	7.030502 Англійська мова та література	III
10.	7.030502 Німецька мова та література	III
11.	7.030502 Французька мова та література	III
12.	7.030502 Латинська, давньогрецька мова та література	III
13.	7.030505 Прикладна лінгвістика	III
14.	7.030507 Переклад	III
15.	7.040101 Психологія	III
16.	7.040201 Соціологія	III
17.	7.040202 Соціальна робота	III
18.	7.040301 Політологія	III
19.	7.050101 Економічна теорія	III
20.	7.050102 Економічна кібернетика	III
21.	7.050103 Міжнародна економіка	III
22.	7.050104 Фінанси	III
23.	7.050105 Банківська справа	III
24.	7.050106 Облік і аудит	III
25.	7.050108 Маркетинг	III
26.	7.050110 Економічна статистика	III
27.	7.050201 Менеджмент організацій	III
28.	7.050401 Туризм	III
29.	7.060101 Правознавство	III
30.	7.070101 Фізика	III

Таблиця 3.1 (продовження)

1	2	3
31.	7.070105 Астрономія	III
32.	7.070201 Радіофізика і електроніка	III
33.	7.070202 Експериментальна ядерна фізика та фізика плазми	III
34.	7.070203 Прикладна фізика	III
35.	7.070204 Біофізика	III
36.	7.070205 Медична фізика	III
37.	7.070301 Хімія	III
38.	7.070402 Біологія	III
39.	7.070403 Біохімія	III
40.	7.070407 Генетика	III
41.	7.070408 Фізіологія	III
42.	7.070501 Географія	III
43.	7.070502 Економічна і соціальна географія	III
44.	7.070701 Геологія	III
45.	7.070703 Гідрогеологія	III
46.	7.070801 Екологія та охорона навколишнього середовища	III
47.	7.080101 Математика	III
48.	7.080201 Інформатика	III
49.	7.080302 Прикладна математика	III
50.	7.080301 Механіка	III
51.	7.080401 Інформаційні управляючі системи та технології	III
52.	7.090804 Фізична та біомедична електроніка	III
53.	7.110101 Лікувальна справа	III
Підготовка магістрів		
1.	8.000007 Адміністративний менеджмент	IV
2.	8.000011 Прикладна економіка	IV
3.	8.010108 Валеологія	IV
4.	8.020101 Культурологія	IV
5.	8.030101 Філософія	IV
6.	8.030201 Журналістика	IV
7.	8.030301 Історія	IV
8.	8.030303 Архівознавство	IV
9.	8.030304 Археологія	IV
10.	8.030403 Міжнародні економічні відносини	IV
11.	8.030501 Українська мова та література	IV
12.	8.030502 Російська мова та література	IV
13.	8.030502 Англійська мова та література	IV
14.	8.030502 Німецька мова та література	IV
15.	8.030502 Французька мова та література	IV
16.	8.030502 Латинська, давньогрецька мова та література	IV
17.	8.030505 Прикладна лінгвістика	IV
18.	8.030507 Переклад	IV
19.	8.040101 Психологія	IV
20.	8.040201 Соціологія	IV
21.	8.040202 Соціальна робота	IV
22.	8.040301 Політологія	IV
23.	8.050101 Економічна теорія	IV
24.	8.050102 Економічна кібернетика	IV
25.	8.050103 Міжнародна економіка	IV
26.	8.050104 Фінанси	IV
27.	8.050105 Банківська справа	IV
28.	8.050106 Облік і аудит	IV
29.	8.050108 Маркетинг	IV
30.	8.050110 Економічна статистика	IV
31.	8.050201 Менеджмент організацій	IV
32.	8.050206 Менеджмент зовнішньо-економічної діяльності	IV
33.	8.050401 Туризм	IV

Таблиця 3.1 (продовження)

1	2	3
34.	8.060101 Правознавство	IV
35.	8.070101 Фізика	IV
36.	8.070102 Фізика твердого тіла	IV
37.	8.070105 Астрономія	IV
38.	8.070201 Радіофізика і Електроніка	IV
39.	8.070202 Експериментальна ядерна фізика та фізика плазми	IV
40.	8.070203 Прикладна фізика	IV
41.	8.070204 Біофізика	IV
42.	8.070301 Хімія	IV
43.	8.070402 Біологія	IV
44.	8.070403 Біохімія	IV
45.	8.070407 Генетика	IV
46.	8.070408 Фізіологія	IV
47.	8.070501 Географія	IV
48.	8.070502 Економічна і соціальна географія	IV
49.	8.070701 Геологія	IV
50.	8.070703 Гідрогеологія	IV
51.	8.070801 Екологія та охорона навколишнього середовища	IV
52.	8.080101 Математика	IV
53.	8.080201 Інформатика	IV
54.	8.080302 Прикладна математика	IV
55.	8.080301 Механіка	IV
56.	8.080401 Інформаційні управляючі системи та технології	IV

Порівнюючи успішність студентів у 2009/2010 навчальному році з успішністю 2008/2009 навчального року, можна відзначити невелике збільшення показників абсолютної успішності (зросла до 87,0 % у 2009/2010 навчальному році з 86% у 2008/2009 навчальному році), показник якісної успішності зменшився на 1% і дорівнює 48 % (табл. 3.2, 3.3).

Аналіз літньої екзаменаційної сесії 2009/2010 навчального року вказує на підвищення кількості боржників: отримали «2» – 767 (8,3 %) студентів (у 2008/2009 навчальному році – 626 (6,8 %)). Найбільша кількість осіб, що отримали «2», – на механіко-математичному факультеті – 110 (21 %), у 2008/2009 р. – 64 (12,5 %); на філологічному факультеті – 88 (9,5 %); на юридичному факультеті кількість боржників залишається на високому рівні – 65 (15,9%) (табл. 3.4). На економічному факультеті багато тих, хто не з'явилися на іспити без поважних причин, – 155 (13,1 %); на біологічному – 40 (10%).

Підвищився показник відсіву студентів у 2009/2010 навчальному році, що становить 6,7 % (5,2 % у 2008/2009 навчальному році), у т.ч. за академічну заборгованість відраховано 4,4 % студентів (3,5 % у 2008/2009 навчальному році) (табл. 3.5а).

Найбільший відсів на факультетах:

- юридичному – 14%, з них за академічну неуспішність – 7,4%;
- комп'ютерних наук – 13%, з них за академічну неуспішність – 7,6%;
- фізико-енергетичному – 12,7%, з них за академічну неуспішність – 11,8%;
- фізико-технічному – 10,6%, з них за академічну неуспішність – 9,3%;
- фізичному – 10,1%, з них за академічну неуспішність – 4,3%;
- екологічному – 9,8%, з них за академічну неуспішність – 6,3%;

У 2009/2010 навчальному році за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст», «ма-

Таблиця 3.2

Динаміка основних показників успішності студентів, %

Форма навчання	Сесії	Абсолютна успішність		“5”		“5” і “4”		Тільки “3”	
		08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10	08/09	09/10
Денна	Зимова	85,4	83,3	18,0	12,1	33,6	33,2	2,9	3,6
	Літня	86,1	87,3	16,9	15,7	32,0	32,0	3,9	4,1
Заочна	Зимова	79,2	75,8	9,6	7,1	37,7	30,2	4,8	7,2
	Літня	82,2	83,2	6,5	6,1	28,5	24,5	4,4	6,7

гістр» були захищені 1519 дипломні роботи на 20 факультетах, із них на «відмінно» – 965 (64,5 %), на «добре» – 444 (29,2 %) (табл. 3.6).

У цілому по університету за денною і заочною формами навчання випуск фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» і «магістр» склав 2557 осіб, у тому числі 916 контрактників, за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» – 2401 осіб, із них 934 контрактника (табл. 3.7).

Серед випускників денної форми навчання 461 спеціаліст (у тому числі 87 контрактників) та 1110 магістрів (288 контрактників). За освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» отримали дипломи 1680 осіб (382 контрактника) (табл. 3.7).

Найбільший коефіцієнт випуску магістрів і спеціалістів на денному відділенні факультетів біологічного, екологічного, історичного, медичного, фізичного, соціологічного, фізико-енергетичного, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу – 100 %. Найменший коефіцієнт випуску на факультетах механіко-математичному (93,2%), комп'ютерних наук (95,7%), іноземних мов (95,8%). Цей показник порівняно з минулим роком підвищився і дорівнює 98,5 % (96,3 %, у 2008/2009 навчальному році) (табл. 3.8).

Дипломи магістрів із відзнакою отримали 482 випускники, спеціалістів – 81, бакалаврів – 247 (табл. 3.9).

Гордістю університету є іменні стипендіати (51 особа).

3.2. Заочна форма навчання

Університет надає можливість студентам-заочникам здобувати освіту на 15 факультетах, використовуючи різні форми: заочну (за держзамовленням і на умовах контракту), заочну паралельну, прискорену, а також другу вищу освіту.

У 2009/2010 навчальному році на 15 факультетах університету за заочною формою навча-

лися 3580 студентів. За кошти юридичних і фізичних осіб навчалися 2716 осіб.

У 2010 р. отримали дипломи 1362 випускни-

Таблиця 3.3

Основні показники екзаменаційних сесій (денне відділення), %

№ з/п	Факультет	Сесія зимова/літня	2008/2009 навчальний рік		2009/2010 навчальний рік	
			Абсолютна	Якісна	Абсолютна	Якісна
1	Біологічний	зимова літня	84 81	57 51	84 85	56 58
2	Геолого-географічний	зимова літня	90 88	64 44	84 92	47 43
3	Економічний	зимова літня	84 82	65 47	79 86	50 49
4	Екологічний	зимова літня	79 82	47 44	91 90	58 48
5	Іноземних мов	зимова літня	91 92	55 60	91 93	50 59
6	Комп'ютерних наук	зимова літня	84 95	44 47	83 90	41 52
7	Історичний	зимова літня	90 90	47 47	88 87	45 46
8	Механіко-математичний	зимова літня	69 78	34 40	71 76	36 40
9	Медичний	зимова літня	82 76	57 51	79 84	45 55
10	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	зимова літня	80 78	58 43	81 83	44 43
11	Психології	зимова літня	82 88	44 48	79 86	39 39
12	Радіофізичний	зимова літня	91 93	45 63	84 94	46 51
13	Соціологічний	зимова літня	98 88	56 51	89 90	38 43
14	Фізико-технічний	зимова літня	79 80	52 52	78 81	47 50
15	Фізико-енергетичний	зимова літня	60 65	31 41	71 64	38 37
16	Фізичний	зимова літня	89 95	45 59	84 94	43 57
17	Філологічний	зимова літня	88 87	49 41	86 90	49 44
18	Філософський	зимова літня	85 94	54 63	89 93	54 55
19	Хімічний	зимова літня	81 86	37 38	84 81	35 37
20	Юридичний	зимова літня	88 85	44 45	85 82	30 38
По університету			зимова	52	83	45
			літня	49	87	48

ки (з них 1093 студенти-контрактники, що становить 80,0%). Із них за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» – 676 осіб (з відзнакою 21 особа – 3,0 %), «спеціаліст» – 392 особи (з відзнакою 50 осіб – 12,0 %), «магістр» – 294 особи (з відзнакою 91 особа – 30,0 %) (табл. 3.7).

Таблиця 3.4

Боржники після літньої екзаменаційної сесії

№ з/п	Факультети	Отримали «2» після літньої сесії 2008/2009 навч. року	Із них відраховано на 1.09.2009 р.	Отримали «2» після літньої сесії 2009/2010 навч. року
1	Біологічний	25	4	26
2	Геолого-географічний	48	9	32
3	Економічний	-	-	144
4	Екологічний	15	4	11
5	Іноземних мов	79	9	58
6	Комп'ютерних наук	13	6	27
7	Історичний	31	5	48
8	Механіко-математичний	64	36	65
9	Медичний	-	-	49
10	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	54	9	43
11	Психології	24	7	27
12	Радіофізичний	8	6	15
13	Соціологічний	46	12	43
14	Фізико-технічний	27	14	34
15	Фізико-енергетичний	10	8	27
16	Фізичний	6	5	7
17	Філологічний	103	35	82
18	Філософський	14	3	18
19	Хімічний	26	7	38
20	Юридичний	33	28	65
Усього		626	203	910

Таблиця 3.5 а

Відсів студентів (денна форма навчання), %

Факультет	Усього					За академічну неуспішність				
	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10
1. Біологічний	2,8	3,1	4,3	1,9	3,3	1,0	1,2	2,4	1,6	2,4
2. Геолого-географічний	5,2	3,1	2,2	4,1	3,3	2,6	2,1	1,3	1,7	2,3
3. Економічний	3,9	1,6	2,0	2,3	4,1	1,3	1,2	1,2	1,2	3,7
4. Екологічний	-	-	3,2	7,2	9,8	-	-	0,3	5,0	6,3
5. Іноземних мов	3,3	3,9	4,1	4,0	6,1	1,0	2,2	1,2	2,5	2,4
6. Комп'ютерних наук	6,7	2,5	4,0	5,5	13,0	6,7	1,9	3,1	2,3	7,6
7. Історичний	2,3	5,9	1,7	6,5	5,9	1,5	4,6	0,5	4,3	4,5
8. Механіко-математичний	8,1	7,2	8,4	13,0	8,1	7,6	6,8	5,9	9,6	5,1
9. Медичний	5,9	4,8	1,8	7,9	4,6	1,8	1,7	0,7	4,9	2,1
10. Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	4,3	5,2	1,5	3,4	2,8	1,9	4,7	0,8	1,7	1,6
11. Психології	1,9	1,8	4,1	3,1	8,0	0,3	0,3	3,0	2,5	3,1
12. Радіофізичний	2,9	3,8	2,3	6,0	8,9	2,5	3,5	1,4	5,0	7,4
13. Соціологічний	1,7	2,0	1,9	3,2	8,3	0,9	0,2	0,2	2,3	5,7
14. Фізико-технічний	7,9	8,1	5,2	9,2	10,6	6,1	6,5	3,9	5,9	9,3
15. Фізико-енергетичний	6,4	16,6	3,1	24,0	12,7	6,4	12,9	1,6	23,0	11,8
16. Фізичний	8,5	5,4	3,3	10,6	10,1	4,5	3,5	1,7	8,3	4,3
17. Філологічний	2,8	2,8	3,5	5,3	6,0	1,9	1,6	2,0	3,8	4,1
18. Філософський	3,5	4,5	3,1	4,8	3,3	1,2	3,0	0,9	4,1	1,5
19. Хімічний	3,4	0,6	4,4	6,5	4,7	2,1	0,3	2,5	5,9	3,5
20. Юридичний	2,3	1,3	4,4	5,0	14,0	1,8	0,7	1,4	2,6	7,4
По університету	4,3	3,7	3,4	5,2	6,7	2,5	2,5	2,5	3,5	4,4

Таблиця 3.5 б

Відрахування студентів
(денна форма навчання, за бюджетом і контрактом) у 2009/2010 навчальному році

Контингент на 01.10. 2009 р.			Факультет	Усього				За академічну неуспішність			
№ з/п	Бюджет	Контракт		Б	%	К	%	Б	%	К	%
1	389	24	Біологічний	12	3,0	2	8,3	9	2,3	1	4,1
2	362	66	Геолого-географічний	12	3,3	2	3,0	9	2,4	1	1,5
3	729	478	Економічний	18	2,5	32	6,7	13	1,8	32	6,7
4	152	21	Екологічний	12	21,2	5	24,0	7	4,6	4	19,0
5	607	394	Іноземних мов	20	3,1	42	7,0	11	1,8	14	3,5
6	247	30	Комп'ютерних наук	26	10,5	10	33,0	16	6,5	5	16,6
7	365	58	Історичний	15	4,1	10	17,2	12	3,3	6	10,3
8	521	19	Механіко-математичний	53	10,1	2	10,5	38	7,3	2	10,5
9	129	191	Медичний	3	2,3	12	6,3	3	2,3	4	2,0
10	240	319	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	-	-	16	5,0	-	-	9	2,8
11	237	84	Психології	12	5,0	14	16,6	6	2,5	4	4,7
12	487	7	Радіофізичний	40	8,2	4	57,1	35	7,2	2	28,5
13	406	63	Соціологічний	22	5,4	17	27,0	19	4,7	8	12,6
14	298	13	Фізико-технічний	25	8,3	8	61,5	22	7,4	7	53,8
15	104	6	Фізико-енергетичний	14	13,4	-	-	13	12,5	-	-
16	358	36	Фізичний	22	6,1	18	50,0	14	3,9	3	8,3
17	799	134	Філологічний	39	4,9	17	12,7	31	3,9	8	6,0
18	249	17	Філософський	7	2,8	2	11,7	3	1,2	1	5,9
19	301	39	Хімічний	11	3,6	5	12,8	8	2,6	4	10,2
20	187	230	Юридичний	10	5,3	48	20,8	10	5,3	21	9,1
	7176	2229	Усього	373	5,2	266	12,5	279	3,9	136	6,1

Таблиця 3.6

Підсумки захисту дипломних робіт у 2009/2010 навчальному році

№ з/п	Факультет	Захистили дипломні роботи	«Відмінно»		«Добре»		«Задовільно»		«Незадовільно»	
			К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
1	Біологічний	68	42	85,0	9	13,0	1	2,0	-	-
2	Геолого-географічний	72	46	64,0	19	26,3	7	9,7	-	-
3	Економічний	255	158	62,0	84	32,6	13	5,4	-	-
4	Екологічний	24	8	33,0	11	46,0	5	21,0	-	-
5	Іноземних мов	160	118	74,0	34	21,0	8	5,0	-	-
6	Комп'ютерних наук	32	24	75,0	8	25,0	-	-	-	-
7	Історичний	63	41	65,0	18	29,0	4	6,0	-	-
8	Механіко-математичний	85	52	61,2	32	37,6	1	1,2	-	-
9	Медичний	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	70	43	61,3	23	33,0	4	5,7	-	-
11	Психології	63	38	60,5	19	30,6	6	9,5	-	-
12	Радіофізичний	96	61	63,5	25	26,0	10	10,4	1	0,1
13	Соціологічний	76	52	72,0	18	68,4	1	1,0	-	-
14	Фізико-технічний	42	42	100	-	-	-	-	-	-
15	Фізико-енергетичний	6	5	83,3	1	16,7	-	-	-	-
16	Фізичний	77	64	83,1	12	15,6	1	1,3	-	-
17	Філологічний	153	91	59,9	55	36,1	6	3,9	1	0,6
18	Філософський	38	24	63,2	14	36,8	-	-	-	-
19	Хімічний	61	31	51,0	29	47,5	1	1,5	-	-
20	Юридичний	78	25	32,0	33	42,3	20	25,7	-	-
	Усього	1519	965	64,5	444	29,2	88	5,7	2	0,1

Аналіз результатів літньої екзаменаційної сесії дає можливість відзначити, що середній абсолютний показник успішності на заочному відділенні порівняно з минулим роком збільшився на 1%. При цьому механіко-математичний факультет підвищив свою успішність на 15,0%, філологічний факультет – на 7,0%, економічний факультет – 3,0%, філософський факультет – на 17,1% (табл. 3.10).

Абсолютна успішність літньої екзаменаційної сесії 2009/2010 навчального року порівняно із зимовою екзаменаційною сесією 2009/2010 навчального року підвищилась на 7,4 % в цілому, на геолого-географічному факультеті – на 12,2 %, на механіко-математичному – на 8,9 %, на факультеті психології – на 4,9%, на філософському – на 25,6%, на екологічному – на 12,4%, на факультеті Міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу – на 9,1%, на факультеті іноземних мов – на 7,2%, на філологічному – 5,1%, на біологічному – на 8,4 %, на економічному – на 12,6 % і соціологічному факультеті – на 1,9 %.

За 2009/2010 навчальний рік відсів на заочному відділенні склав 227 осіб (6,0 %), у тому числі за академічну неуспішність 125 осіб, за порушення фінансових умов контракту 65 осіб (табл. 3.11).

Другу вищу освіту здобували 499 осіб за заочною формою навчання (більшість цих студентів навчається на економічному факультеті, факультетах психології та іноземних мов). У цьому році захистили дипломи 242 студенти, у тому числі за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» 89 осіб; за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» – 153 особи.

Таблиця 3.7

Випуск фахівців

Форма навчання	Бакалаври		Спеціалісти		Магістри	
	2009 р.	2010 р.	2009 р.	2010 р.	2009 р.	2010 р.
Денна	1702	1680	456	461	1033	1110
Заочна	699	676	539	392	293	294
Усього	2401	2401	995	853	1326	1404

Таблиця 3.8

Коефіцієнт випуску спеціалістів і магістрів
(% відносно прийому)

№ з/п	Факультет	2005/2006 навч.р.	2006/2007 навч.р.	2007/2008 навч.р.	2008/2009 навч.р.	2009/2010 навч.р.
1	Біологічний	98,6	99,3	98,4	100,0	100,0
2	Геолого-географічний	92	98,4	100,0	100,0	97,6
3	Економічний	98	98,7	94,0	98,0	98,7
4	Екологічний	-	-	100,0	88,9	100
5	Іноземних мов	94	98,5	95,7	96,3	95,8
6	Комп'ютерних наук	91,6	100	93,1	97,0	95,7
7	Історичний	98,6	98,7	95,0	97,0	100
8	Механіко-математичний	92	96,7	93,4	91,0	93,2
9	Медичний			98,0	100,0	100,0
10	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	97,1	99,6	100,0	98,4	99,9
11	Психології	98,6	98,4	100,0	97,3	99,7
12	Радіофізичний	99	98,0	98,7	99,0	99,0
13	Соціологічний	100	100	98,8	99,0	100
14	Фізико-технічний	98,6	100	91,2	100,0	97,8
15	Фізико-енергетичний	-	100	100,0	100,0	100,0
16	Фізичний	92,5	96,7	99,1	97,0	100,0
17	Філологічний	94,8	98,2	98,0	99,0	97,1
18	Філософський	94	99,8	100,0	98,0	99,7
19	Хімічний	98,5	100	98,0	93,0	99,7
20	Юридичний	-	100	100,0	95,2	99,8
По університету		98,0	98,7	97,0	96,3	98,5

Таблиця 3.9

**Випуск фахівців у 2009/2010 навчальному році за освітньо-кваліфікаційними рівнями
«спеціаліст», «магістр» (денна форма навчання)**

№ з/п	Факультет	Випуск	Дипломи з відзнакою		Захищені дипломні роботи
			Кількість	%	
1	Біологічний	75	42	56,0	68
2	Геолого-географічний	72	23	32,0	72
3	Економічний	255	96	37,6	255
4	Екологічний	24	5	20,8	24
5	Іноземних мов	160	55	34,3	160
6	Комп'ютерних наук	32	18	56,2	32
7	Фізико-технічний	42	29	69,0	42
8	Фізико-енергетичний	6	2	33,3	6
9	Історичний	63	29	46,0	63
10	Механіко-математичний	85	27	31,7	85
11	Медичний	48	10	20,8	-
12	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	70	31	44,2	70
13	Психології	63	15	23,8	63
14	Радіофізичний	96	37	30,5	96
15	Соціологічний	76	28	36,8	76
16	Фізичний	76	25	33,0	76
17	Філологічний	153	50	32,7	152
18	Філософський	38	18	47,3	38
19	Хімічний	59	11	18,6	59
20	Юридичний	78	12	15,4	78
Усього		1571	563	35,8	1515

Таблиця 3.10

**Абсолютна успішність студентів
заочної форми навчання (літня сесія)**

№ з/п	Факультети	Заочна форма навчання	
		2008/ 2009, у %	2009/ 2010, у %
1	Біологічний	86,0	86,0
2	Геолого-географічний	82,0	73,0
3	Економічний	83,0	86,0
4	Іноземних мов	81,0	82,0
5	Історичний	82,0	76,0
6	Механіко-математичний	57,0	77,0
7	Психології	90,0	91,0
8	Комп'ютерних наук	100,0	100,0
9	Соціологічний	76,0	74,0
10	Філологічний	84,0	91,0
11	Філософський	73,0	88,0
12	Хімічний	93,0	94,0
13	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	74,0	68,0
14	Юридичний	88,0	85,0
15	Екологічний	81,0	79,0
По університету		82,2	83,2

Таблиця 3.11

**Відрахування студентів заочної форми навчання
у 2009/2010 навчальному році**

Контингент заочного відділення	Факультет	Заочна			
		Усього		Академічна заборгованість	
		К-ть	%	К-ть	%
265	Біологічний	20	7,5	5	1,9
255	Геолого-географічний	17	6,7	15	5,9
863	Економічний	51	5,9	28	3,2
382	Іноземних мов	8	2,1	1	0,3
148	Історичний	17	11,5	4	2,7
35	Механіко-математичний	4	11,4	4	11,4
316	Психології	13	4,1	4	1,3
182	Соціологічний	18	9,9	2	1,1
369	Філологічний	20	5,4	16	4,3
65	Філософський	11	16,9	10	15,4
98	Хімічний	3	3,1	3	3,1
200	Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	11	5,5	4	2,0
261	Юридичний	24	9,2	23	8,8
3	Комп'ютерних наук	2	66,7	2	66,7
138	Екологічний	8	5,8	4	2,9
3580	Усього	227	6,3	125	3,5

3.3. Працевлаштування випускників

Працевлаштування випускників, які навчалися за державним замовленням, становило у 2010 р. 89,4% (у 2009 р. – 92%) (табл. 3.12).

Рівень працевлаштування випускників, які мають право викладати у загальноосвітніх навчальних закладах Харкова та Харківської

області в 2010 р., становив 11,7% (у 2009 р. – 17,2%) (табл. 3.13).

Продовжують діяти причини, що зумовлюють небажання випускників працювати в школах: незадовільні житлові та соціально-побутові умови, неповне педагогічне навантаження, низький престиж професії вчителя.

Таблиця 3.12

Працевлаштування випускників денної форми навчання, які закінчили університет у 2009 р.

№ з/п	Факультет, спеціальність	Випускників усіх видів фінансування	Випускники, які навчалися за державним замовленням	Працевлаштовані	На державних підприємствах	На підприємствах інших форм власності	Надано право на самостійне працевлаштування	Не працевлаштовані випускники, які навчалися за державним замовленням
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	БІОЛОГІЧНИЙ	70	70	69	27	42	1	-
	Генетика	13	13	13	9	4	-	-
	Фізіологія	10	10	10	-	10	-	-
	Біологія	36	36	35	13	22	1	-
	Біохімія	11	11	11	5	6	-	-
2	ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ	58	57	51	24	27	1	5
	Економічна географія	11	10	10	6	4	-	-
	Гідрогеологія	16	16	16	8	8	-	-
	Географія	16	16	15	9	6	1	-
	Геологія	15	15	10	1	9	-	5
3	ЕКОЛОГІЧНИЙ	26	22	20	8	12	2	-
	Екологія	26	22	20	8	12	2	-
4	ІСТОРИЧНИЙ	63	63	59	34	25	4	-
	Історія України	44	43	42	24	18	1	-
	Архівознавство	10	10	8	3	5	2	-
	Археологія	10	10	9	7	2	1	-
5	ІНОЗЕМНИХ МОВ	143	109	96	33	63	2	11
	Мова та література (із вивченням мови)	143	109	96	33	63	2	11
6	МЕХАНІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ	98	93	79	15	64	-	14
	Інформатика	27	24	21	-	21	-	3
	Математика	25	24	20	5	15	-	4
	Прикладна математика	34	33	28	7	21	-	5
	Механіка	12	12	10	3	7	-	2
7	РАДІОФІЗИЧНИЙ	85	85	80	24	56	-	5
	Радіофізика та електроніка	57	57	55	16	39	-	2
	Біофізика	20	20	20	8	12	-	-
	Фізична та біомедична електроніка	8	8	5	-	5	-	3
8	СОЦІОЛОГІЧНИЙ	77	76	71	31	40	5	-
	Соціологія	77	76	71	31	40	5	-
9	ПСИХОЛОГІЇ	75	49	47	28	19	2	-
	Психологія	75	49	47	28	19	2	-
10	ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ	37	37	36	22	14	1	-
	Експериментальна ядерна фізика	14	14	13	8	5	1	-
	Прикладна фізика	14	14	14	9	5	-	-
	Медична фізика	9	9	9	5	4	-	-
11	ФІЗИЧНИЙ	61	59	53	29	24	3	3
	Фізика	56	54	48	28	20	3	3
	Астрономія	5	5	5	1	4	-	-
12	МЕДИЧНИЙ	40	14	14	14	-	-	-
	Лікувальна справа	40	14	14	14	-	-	-
13	ФІЛОЛОГІЧНИЙ	122	122	106	41	65	5	11
	Українська мова	63	63	55	32	23	3	5
	Російська мова	13	13	12	3	9	-	1
	Прикладна лінгвістика	14	14	14	3	11	-	-
	Журналістика	19	19	15	-	15	-	4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Мова і література (латинська, давньогрецька)	13	13	10	3	7	2	1
14	ХІМІЧНИЙ	59	46	38	11	27		8
	Хімія	43	43	41	25	16	2	-
15	ЕКОНОМІЧНИЙ	236	125	124	-	124	1	-
	Економічна теорія	18	11	11	-	11	-	-
	Економічна кібернетика	9	5	5	-	5	-	-
	Фінанси та кредит	62	29	28	-	28	1	-
	Економічна статистика	4	4	4	-	4	-	-
	Менеджмент організацій	37	22	22	-	22	-	-
	Облік і аудит	18	11	11	-	11	-	-
	Банківська справа	30	16	16	-	16	-	-
	Маркетинг	24	12	12	-	12	-	-
	Міжнародна економіка	34	15	15	-	15	-	-
16	ФІЛОСОФСЬКИЙ	41	41	29	15	14	3	9
	Філософія	16	16	14	9	5	1	1
	Культурологія	7	7	6	3	3	-	1
	Валеологія	18	18	9	3	6	2	7
17	КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК	33	30	27	4	23	-	3
	Інформаційні управляючі системи та технології	33	30	27	4	23	-	3
18	Фізико-енергетичний	3	3	3	1	2	-	-
	Прикладна фізика	3	3	3	1	2	-	-
19	МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	63	29	29	-	29	-	-
	Туристичний бізнес	17	9	9	-	9	-	-
	Міжнародні економ. відносини	46	20	20	-	20	-	-
20	Юридичний	60	34	34	2	32	-	-
	Правознавство	60	34	34	2	32	-	-
	Усього	1432	1161	1068	377	691	32	61
			100	92	32,5	59,5	2,8	5,2

Примітка: Випускники, які навчалися за контрактом, працевлаштовуються самостійно.

Таблиця 3.13

Працевлаштування випускників педагогічних спеціальностей у 2009 році

№ з/п	Спеціальності	Підлягали працевлаштуванню	Одержали призначення	Надано право самост. працевлаштування	Залишилися непрацевлаштованими	Направлено до шкіл м. Харкова та Харківської обл.		
						Усього	м. Харкова	Харківської області
1	Біологія	70	69	1	-	5	2	3
2	Географія	16	15	1	-	6	4	2
3	Історія	43	42	1	-	17	12	5
4	Мова та література з вивченням мови	109	96	2	11	13	7	6
5	Математика	24	20	-	4	1	-	1
6	Російська мова	13	12	-	1	3	3	-
7	Українська мова	63	55	3	5	21	10	11
8	Фізика	54	48	3	3	3	1	2
9	Хімія	43	41	2	-	6	3	3
	Усього	433	398	13	24	75	42	33
	У %	100	91	3,0	5,5	17,2	9,6	7,6

Таблиця 3.14

Направлення на роботу до шкіл України випускників непедагогічних спеціальностей у 2009 р.

№ з/п	Спеціальності	Направлено до шкіл м. Харкова та Харківської обл.		
		Усього	м. Харкова	Харківської області
1	Валеологія	2	2	-
2	Психологія	4	3	1
3	Соціологія	6	4	2
4	Радіофізика та електроніка	1	1	-
5	Археологія	4	3	1
6	Економічна географія	2	1	1
7	Астрономія	1	1	-
8	Прикладна лінгвістика	2	2	-
	По університету	22	17	7

IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

4.1. Науково-методична робота

Основні напрями науково-методичної роботи у 2009/2010 навчальному році визначалися «Програмою підвищення якості навчального процесу».

Факультетами та Науково-методичним центром (НМЦ) університету були розроблені плани заходів із реалізації Програми на 2009/2010 навчальний рік. Проблеми реформування університетської освіти обговорювалися на засіданнях Ученої і Науково-методичної рад університету. У червні 2010 р. НМЦ було проведено щорічний моніторинг стану науково-методичної роботи на факультетах. Протягом року на засіданнях ректорату розглянуто інформацію про роботу методичних комісій 6 факультетів із підвищення якості навчального процесу та впровадження інноваційних освітніх технологій.

Програма підвищення якості навчального процесу діє з 2002 року. При укладанні Програми було визначено основну мету навчально-методичної роботи – забезпечення якості освіти та конкурентоспроможності випускників – і головні чинники якості навчального процесу. Робота за Програмою сприяла тому, що адаптація до вимог Болонського процесу відбувалася без зламу форм і методів класичної університетської освіти.

Подальшому підвищенню якості навчального процесу в університеті сприяло ухвалене Вченою радою університету в червні 2009 р. і введене у дію наказом ректора з 1 вересня 2009 р. «Положення про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна». Документ узагальнив досвід останніх п'яти років, унормував організацію освітнього процесу з урахуванням вимог модульної системи. Також

були затверджені зміст та структура основних документів, що ведуться на кафедрах і факультетах і стосуються організації навчального процесу, робочих навчальних програм, журналів обліку індивідуальних занять тощо. Згідно з Положенням і враховуючи, що з 1 вересня 2009 р. усі студенти університету навчалися за модульною системою, робочі навчальні програми для всіх напрямів і спеціальностей мали відповідати модульному принципу викладання, чітко визначати кінцеві результати вивчення дисципліни, критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності, умови допуску до підсумкового семестрового контролю. На кафедрах було проведено велику роботу з оновлення робочих навчальних програм, що підтвердили звіти деканів на засіданнях ректорату про роботу методичних комісій факультетів.

Упровадження європейських принципів організації освітнього процесу вимагає більш широкого залучення до вирішення цих проблем студентського загалу. В університеті вже накопичено позитивний досвід. Представники студентського самоврядування беруть участь у роботі вчених рад університету і факультетів.

Із метою заохочення студентів до активної участі у громадському житті університету та навчально-виховному процесі створено веб-сторінку на університетському сайті «Кращі студенти», де наведено фотографії та відомості про студентів – іменних стипендіатів, переможців всеукраїнських олімпіад та конкурсів наукових робіт. Щорічно відомості про кращих студентів оновлюються. Кількість таких студентів зростає з кожним роком, що свідчить про високий рівень університетської освіти.

На виконання рішення Вченої ради університету від 30 червня 2009 р. Науково-методичним центром у березні-квітні 2010 р. було

організовано та проведено конкурс на кращу студентську групу за підсумками 2009/2010 навчального року. Переможцями конкурсу стали:

– перше місце – група ЕМ-41 економічного факультету (куратор – ст. викладач Беренда С. В.);

– друге місце – група ТЯ-21 фізико-технічного факультету (куратор доц. Олефір В. П.);

– третє місце – група ДЕ-41 екологічного факультету (куратор – доц. Некос А. Н.).

Позитивні зрушення спостерігаються у забезпеченні навчального процесу. На сьогодні навчально-методичними комплексами забезпечено майже всі загальні та вибіркові дисципліни. За даними факультетів, в університеті повністю забезпечено підручниками і навчальними посібниками 86% дисциплін, частково – 12% (табл. 4.1).

Відповідно до «Програми підвищення якості навчального процесу», в університеті приділяється велика увага виданню навчальної та навчально-методичної літератури. Видавництвом

підготовлено до друку та видано у серії «Підручник (навчальний посібник) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» 53 підручники і навчальні посібники, у серії «Методична література» – 83 видання. 26 навчальних видань підготовлено та отримано грифів МОН України; підготовлено та подано до МОН України для отримання грифів 13 рукописів навчальних видань. Усього видано 207 підручників і навчальних посібників (84 з яких – із грифом МОН України), 192 найменування методичних матеріалів (табл. 4.2).

Видавництво університету забезпечує якісну редакторсько-коректорську підготовку та високий поліграфічний рівень видань, допомагає авторам одержувати грифи МОН. Створено експертну групу, яка здійснює незалежне оцінювання якості навчальної літератури.

Навчальна література університету отримала високу оцінку на багатьох виставках, зокрема «Освіта 2010: навчальна книга» (м. Сімферополь, березень 2010 р.), «Освіта. Абітурієнт – 2010» (Київ, квітень 2010 р.).

Таблиця 4.1

Забезпеченість навчального процесу підручниками та навчальними посібниками

Факультет	Відсоток дисциплін, що забезпечені підручниками		
	повністю	частково	не забезпечені
Біологічний	95	5	-
Геолого-географічний	64	36	-
Екологічний	90	10	-
Економічний	84	8	8
Іноземних мов	100	-	-
Історичний	85	10	5
Комп'ютерних наук	93	6	1
Медичний	100	-	-
Механіко-математичний	80	20	-
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	98	2	-
Психології	80	20	-
Радіофізичний	92	3	5
Соціологічний	65	20	15
Фізико-енергетичний	90	10	-
Фізико-технічний	88	12	-
Фізичний	78	21	1
Філологічний	92	8	-
Філософський	72	22	6
Хімічний	85	15	-
Юридичний	90	10	-
Центр міжнародної освіти	100	-	-
По університету	86	12	2

У номінації «Видання підручників та навчальних посібників нового покоління для профільних вищих навчальних закладів» ХНУ імені В. Н. Каразіна було нагороджено Золотою медаллю на виставці «Освіта та кар'єра – 2010» (15–17 квітня 2010 р.).

Широко використовуються в навчальному процесі електронні навчальні матеріали, у першу чергу, електронні версії підручників і навчальних посібників (табл. 4.3). Найбільша кількість електронних навчальних матеріалів – на факультетах фізичному, соціологічному та іноземних мов. Поповнення бази відчули і студенти, які все частіше користуються електронними матеріалами та комп'ютерними програмами контролю знань, що підтверджується даними опитування «Викладання очима студента». Наприклад, про використання комп'ютерних програм контролю знань на факультеті комп'ютерних наук

Таблиця 4.2

Видання підручників, навчальних посібників

Факультет	Вид навчальної та навчально-методичної літератури					
	Підручники і посібники з грифом МОН	З них підготовлено Видавництвом	Підручники і посібники без грифа МОН	З них підготовлено Видавництвом	Методичні матеріали	Із них підготовлено Видавництвом
Біологічний	24		4		4	4
Геолого-географічний	3	2	4	2	24	
Екологічний	4	1	4	2	-	
Економічний	3	1	24	4	19	4
Іноземних мов	13	2	20	1	10	15
Історичний	-		3	1	6	
Комп'ютерних наук	-		4	2	2	1
Медичний	3	3	6	1	16	
Механіко-математичний	1	1	2		6	3
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	7		8		24	1
Психології	-		6	1	14	3
Радіофізичний	2	2	3	3	8	5
Соціологічний	3	3	1	1	13	7
Фізико-енергетичний	1		-	2	2	3
Фізико-технічний	-		1	1	-	
Фізичний	4	4	4	1	6	6
Філологічний	1		2		12	5
Філософський	7	1	5	2	10	3
Хімічний	1	1	3		3	3
Юридичний	4	2	3		11	4
Центр міжнарод. освіти	2	2	16	4	2	8
Кафедра фіз. виховання	1	1				
По університету	84	26	123	27	192	83

сповістили 55% студентів, на медичному факультеті – 26%. Аналізуючи звіти факультетів і результати опитування студентів, можна зробити висновок, що для розширення використання комп'ютерних технологій необхідно збільшити кількість комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет, звернути увагу на формування у студентів навичок роботи в Інтернеті, дотримуватися єдиних вимог до інформаційного наповнення веб-сайтів факультетів щодо питань організації навчального процесу.

Із метою стимулювання науково-методичної роботи в грудні 2009 р. проведено X виставку-конкурс навчальної літератури. За результатами виставки-конкурсу за напрямом «Навчальна література для вищої школи» дипломом I ступеня відзначено Голікова А. П. за серію навчальних посібників із міжнародної економіки; дипломом II ступеня – Черногора Л. Ф. за навчальний посібник «Дистанційне радіозондування атмосфери та космосу» та Кочаряна О. С. за підручник «Психотерапія»; дипломом

III ступеня – колектив авторів під керівництвом Калашника В. С. за серію «Тлумачний словник сучасної української мови», Куплевацьку Л. О. та Петренка І. П. за навчальний посібник «Антична література». За напрямом «Навчальна література для загальноосвітньої школи» відзначено дипломом I ступеня Сотникову С. І. за підручник і навчальний комплекс із німецької мови для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів; дипломом II ступеня – Гогу С. Т. за посібник «Хімія. Комплексний довідник»; дипломом III ступеня – Тагліну О. В. за підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів «Основи здоров'я».

У листопаді 2009 р. проведено конкурс кафедр на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу. Переможцями конкурсу стали:

- за напрямом «Забезпечення навчального процесу навчально-методичними комплексами» – кафедра фізіології та біохімії рослин, завідувач – Жмурко Василь Васильович;
- за напрямом «Упровадження комп'ютер-

Таблиця 4.3

Наявність електронних навчальних ресурсів

Факультет	Типи електронних навчальних ресурсів		
	електронні версії навчально-методичних матеріалів	мультимедійні ілюстративні матеріали	інтерактивні електронні підручники
Біологічний	102	85	8
Геолого-географічний	150	57	4
Екологічний	32	4	-
Економічний	103	35	-
Іноземних мов	52	201	2
Історичний	49	18	2
Комп'ютерних наук	2	13	-
Медичний	7	25	-
Механіко-математичний	105	19	3
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	160	63	-
Психології	45	16	-
Радіофізичний	4	4	3
Соціологічний	171	79	-
Фізико-енергетичний	27	10	-
Фізико-технічний	39	14	-
Фізичний	261	16	25
Філологічний	20	8	-
Філософський	101	21	-
Хімічний	3	12	-
Юридичний	90	-	-
Центр міжнародної освіти	1	22	-
Усього	1524	722	47

них навчальних технологій» – кафедра біохімії, завідувач – Перський Євген Єфроїмович;

– за напрямом «Розробка інноваційних навчальних технологій» – кафедра електроніки та управляючих систем, завідувач – Стервєдов Микола Григорович.

Важливим чинником якості освітнього процесу є педагогічна майстерність викладача, його вміння використовувати різноманітні сучасні методи навчання. Удосконаленню педагогічної майстерності викладачів та впровадженню сучасних методів навчання сприяли методичні конференції й семінари, майстер-класи, показові й відкриті заняття тощо.

Проведено 9 конференцій міжнародного та всеукраїнського рівнів, зокрема XVII Міжнародний науково-методичний семінар «Проблеми безперервної географічної освіти і картографії» (вересень 2009 р.), XIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Екологічна освіта та наука: здобутки та перспективи» (квітень 2010 р.), II Всеукраїнську науково-методичну конференцію «Методологічні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі» (лютий 2010 р.), XIV Міжнародну науково-методичну конференцію «Викладання мов у вищих навчальних закладах на сучасному етапі» (червень 2010 р.). Методичні

семінари та майстер-класи найкраще організовані на факультетах психології, іноземних мов, соціологічному, біологічному, екологічному, економічному та філологічному. На факультетських і кафедральних методичних семінарах обговорювалося питання адаптації університетської освіти до вимог Болонського процесу, впровадження університетського Положення про організацію навчального процесу, сучасні форми контролю знань студентів, системи оцінювання навчальних досягнень студентів тощо. Історичний факультет продовжує видавати «Методичний вісник», у якому узагальнюється досвід викладачів із відповідних питань. Значна увага приділялася організації відкритих занять, графік їх проведення було розміщено на сайтах факультетів. Загалом по університету проведено понад 700 відкритих занять. НМЦ і факультетом психології у 2008-2009 роках проведено семінари для молодих викладачів та кураторів. У 2009/2010 навчальному році відбулися такі семінари: «Психологічні особливості спілкування студентів та викладачів у процесі навчальної діяльності» (вересень, жовтень 2009 р.), «Психологічні особливості студентського віку» (листопад 2009 р.), слухачі семінарів отримали відповідні сертифікати. НМЦ підготовлено та видано збірник науково-методичних

статей «Проблеми сучасної освіти», перевидано «Методические рекомендации по рациональной организации учебно-познавательной деятельности студентов» Г. К. Середи. Науково-методична рада університету в грудні 2009 р. затвердила рекомендації щодо оцінки якості занять. У березні 2010 р. на засіданні Науково-методичної ради було розглянуто питання про використання інноваційних освітніх технологій в університеті. Із досвідом упровадження комп'ютерних навчальних технологій на кафедрі загальної фізики присутніх ознайомив завідувач кафедри проф. О. Г. Андерс.

У той же час, існує необхідність подальшого поширення позитивного педагогічного досвіду та вдосконалення системи підвищення педагогічної майстерності викладачів. Із цією метою у 2010/2011 навчальному році планується продовжити проведення університетських семінарів для молодих викладачів та кураторів із проблем методики викладання, використання сучасних навчальних технологій та видання методичних матеріалів на допомогу викладачам і кураторам, проводити

на факультетах майстер-класи з провідними викладачами. Згідно з новим Положенням про організацію навчального процесу, суттєво зростає роль методичних комісій факультетів у підвищенні якості навчальних занять і педагогічної майстерності викладачів.

Важливою складовою моніторингу якості навчального процесу залишається опитування «Викладання очима студента». У лютому 2010 року соціологічним факультетом і Науково-методичним центром проведено XV етап опитування. Студенти досить високо оцінюють якість викладання – середня оцінка 4,3 за п'ятибальною шкалою (табл. 4.4, 4.5). Потрібно відзначити факультет іноземних мов, який отримав найвищу оцінку. Жоден факультет не отримав оцінки нижче 4,0.

Велика увага приділялася вдосконаленню організації контролю знань студентів. Підсумковий семестровий контроль та ректорські контрольні роботи проводяться згідно з Положенням про організацію навчального процесу.

З метою вдосконалення контролю якості навчальних досягнень студентів у березні 2010

Таблиця 4.4

Оцінка окремих складових діяльності викладачів (по університету) (в балах)

	Лютий 2003	Лютий 2004	Лютий 2005	Лютий 2006	Лютий 2007	Лютий 2008	Лютий 2009	Лютий 2010
Уміння підтримувати контакт	3,9	4,0	4,1	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Доступність викладення матеріалу	4,1	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Логічна послідовність, аргументованість	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,2	4,3
Вільне володіння матеріалом	4,5	4,5	4,6	4,5	4,5	4,6	4,5	4,6
Уміння викликати інтерес до предмета	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	4,0	3,9	3,9
Використання нової наукової інформації	3,5	3,6	3,7	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9
Уміння зняти напруженість і втому	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7
Уміння підтримувати дисципліну	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Прийнятний темп викладення	4,0	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Принциповість, вимогливість	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,3	4,2	4,2
Захопленість своїм предметом	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5
Поважливе, доброзичливе ставлення до студентів	4,2	4,3	4,3	4,2	4,2	4,4	4,3	4,3
Висока загальна культура, ерудиція	4,2	4,3	4,4	4,4	4,4	4,5	4,4	4,5
Об'єктивність в оцінці знань	4,0	4,1	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2
Культура мови	4,4	4,4	4,5	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5
Почуття гумору	3,9	3,9	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Якість викладання в цілому	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3

Таблиця 4.5

Рівень викладання за оцінками студентів (оцінки за п'ятибальною шкалою)

Факультети	Лютий 2003	Лютий 2004	Лютий 2005	Лютий 2006	Лютий 2007	Лютий 2008	Лютий 2009	Лютий 2010
1. Біологічний	3,8	4,2	4,3	4,2	4,1	4,3	4,4	4,3
2. Геолого-географічний	3,9	3,7	4,2	3,9	4,1	4,1	4,4	4,0
3. Екологічний	-	-	-	-	-	4,4	4,3	4,2
4. Економічний	3,9	4,1	4,1	4,0	4,0	4,3	4,2	4,2
5. Іноземних мов	3,9	4,1	4,3	4,1	4,1	4,5	4,3	4,5
6. Історичний	4,3	4,4	4,2	4,4	4,3	4,2	4,3	4,0
7. Комп'ютерних наук	4,0	4,4	3,9	4,0	3,8	4,7	4,1	4,1
8. Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	-	-	-	-	4,2	4,4	4,2	4,2
9. Медичний	4,3	4,2	4,0	-	4,3	4,4	4,2	4,4
10. Механіко-математичний	4,2	4,1	4,2	4,1	4,2	4,1	4,2	4,2
11. Психології	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3	4,2	4,2	4,2
12. Радіофізичний	4,0	4,1	4,4	4,3	4,1	4,1	4,3	4,4
13. Соціологічний	4,2	4,2	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2
14. Фізико-технічний	4,2	4,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4
15. Фізичний	4,3	4,2	4,3	4,4	4,0	4,3	4,2	4,1
16. Філологічний	4,1	4,2	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4
17. Філософський	4,2	4,2	4,2	4,4	4,4	4,2	4,3	4,3
18. Хімічний	3,9	3,8	4,2	4,3	4,1	4,2	4,2	4,2
19. Юридичний	-	-	4,0	4,0	4,3	4,2	4,5	4,3
По університету	4,1	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3	4,3

Таблиця 4.6

Технічні засоби навчання у 2009/2010 навчальному році

Факультет	Мульти-медіа	Теле- та відеозасоби	Аудиторії з ТЗН
Біологічний	9	4	7
Геолого-географічний	7	7	7
Екологічний	1	0	1
Економічний	2	1	6
Іноземних мов	1	31	17
Історичний	2	8	1
Комп'ютерних наук	2	-	2
Медичний	12	3	4
Механіко-математичний	3	-	2
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	1	1	2
Психології	3	4	3
Радіофізичний	3	2	-
Соціологічний	2	3	4
Фізико-енергетичний	1	-	2
Фізико-технічний	4	3	2
Фізичний	7	7	1
Філологічний	2	4	3
Філософський	-	-	-
Хімічний	3	-	1
Юридичний	1	-	-
Центр міжнародної освіти	1	1	2
По факультетах	67	79	66
Відділ ТЗН	2	4	2
По університету	69	83	68

року було проведено вибіркового контролю залишкових знань за екзаменаційними білетами зимової сесії. У ході перевірки було виявлено певні недоліки у підготовці екзаменаційних матеріалів, розмитість критеріїв оцінювання. Із підсумками контролю для прийняття відповідних заходів ознайомлені зацікавлені факультети і кафедри. Контроль залишкових знань виявився корисним засобом, тому необхідно проводити його систематично.

Упровадження інноваційних освітніх технологій потребує сучасного технічного оснащення. Стан парку технічних засобів навчання характеризують дані табл. 4.6. Співробітниками відділу ТЗН відремонтовано 31 одиницю техніки, виконано замовлень на використання устаткування для звукопосилення – 1700 год., відеоапаратури – 845 год., мультимедійного комплексу – 1238 год., встановлено дошки у 21 аудиторії, виконано 939 замовлень на виготовлення фотографій, оформлено та проведено 15 виставок. Але проблема зміцнення сучасної технічної бази освітнього

процесу в університеті залишається актуальною. Майже всі факультети виділяють як першочергове питання використання сучасних технічних засобів і оснащення ними аудиторій.

Продовжувалася комп'ютеризація навчального процесу. Для проведення занять з інформаційних технологій в університеті діють 37 спеціалізованих комп'ютерних класів, з яких 6 обслуговуються Центром комп'ютерних технологій (ЦКТ). Класи ЦКТ забезпечують базову та спеціальну підготовку студентів факультетів біологічного, геолого-географічного, механіко-математичного, радіофізичного, фізичного, хімічного, Центру міжнародної освіти та Центру довузівської освіти.

Значна увага приділялася забезпеченню доступу студентів до світових інформаційних ресурсів і ліцензійного програмного забезпечення. Із 2009 року в університеті діє програма Microsoft Academic Alliance. У комп'ютерних класах ЦКТ і в індивідуальному порядку для потреби студентів і викладачів є практично все сучасне програмне забезпечення від корпорації Майкрософт.

Динаміка закупівлі комп'ютерної техніки представлена в табл. 4.7.

Докладено зусиль для розширення доступу студентів до навчальних інформаційних ресурсів університету. Для цього в головному корпусі університету були обладнані три зони з вільним доступом до мережі Інтернет через пункти доступу за технологією Wi-Fi.

За останні роки в університеті сформовано систему внутрішнього моніторингу якості освіти, що складається зі щорічних опитувань «Викладання очима студента», конкурсів на краще науково-методичне забезпечення кафедр, навчальної літератури, на здобуття премій університету; визначення рейтингу кафедр (у червні-липні 2010 р. рейтинг визначався вп'яте). Згідно з рішенням Ученої ради університету у 2009/2010 навчальному році вперше запроваджено визначення рейтингів науково-педагогічних працівників за підсумками роботи протягом навчального року. Відновлено роботу системи «Випускник». Утім, система оцінки якості університетської освіти потребує подальшого вдосконалення.

4.2. Навчально-виробнича практика

Кафедри університету проводили роботу з удосконалення практичної підготовки сту-

Таблиця 4.7

Закупівля персональних комп'ютерів у 2008-2010 роках

Факультети, підрозділи	Поставлено на баланс у 2008 році	Поставлено на баланс у 2009 році	Поставлено на баланс у 2010 році	У наявності	Якісний склад, %
Біологічний		5		48	33
Геолого-географічний	23	9		108	67
Екологічний	2			5	100
Економічний	37	8	1	182	70
Іноземних мов	10	5		54	54
Історичний		2		18	72
Комп'ютерних наук	33	3		72	99
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	1			8	75
Медичний	1	2	4	78	35
Механіко-математичний	6			38	47
Психології	11	2		28	71
Радіофізичний	15	12	1	126	64
Соціологічний		20		78	62
Фізико-технічний	11	19	12	210	61
Фізичний	6	14		121	48
Філологічний		3		41	71
Філософський	3			8	88
Хімічний	9	30	1	95	66
Юридичний	3	11		20	95
ЦКТ	29	10		220	76
ЦМО	4	1		37	78
ЦНБ	8			84	77
Загальноуніверситетські підрозділи	12	47	6	169	68
По університету	224	205	25	1849	66

дентів, використовуючи багаторічні домовленості з промисловими підприємствами, НДІ та установами Харкова й інших міст України. У 2009/2010 навчальному році університет уклав 1648 договорів на проведення практики (у 2008/2009 навчальному році – 1856 договорів). Завдяки цьому здійснюється розподіл студентів на виробничу практику поза університетом. 79,0 % студентів-практикан-

тів пройшли практику на виробництві та у філіях кафедр (табл. 4.9). Стаціонарні бази практик використовуються трьома факультетами університету: біологічним, геолого-географічним та радіофізичним, за минулий рік стан баз практик цих факультетів значно поліпшився.

На засіданнях кафедр і вчених рад факультетів обговорювалися питання підготовки

Таблиця 4.9

Місце проходження виробничої практики студентів

Факультети	Роки	Курс	Кількість студентів	Пройшли практику			
				На виробництві, %	У філіях кафедр, %	На кафедрах ХНУ, %	На оплачуваних місцях, %
Біологічний	2008	IV	86	92,0	-	8,0	-
	2009	IV	80	93,0	-	7,0	-
Геолого-географічний	2008	III,V	137	100,0	-	-	-
	2009	III,V	156	100,0	-	-	-
Економічний	2008	V	239	90,0	-	10,0	-
	2009	V	251	92,0	-	8,0	-
Екологічний	2008	III,V	47	100,0	-	-	-
	2009	III,V	55	100,0	-	-	-
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	2009	V	67	100,0	-	-	-
	2010	V	70	100,0	-	-	-
Іноземних мов	2009	V	157	42,0	-	58	-
	2010	V	165	52,0	-	48,0	-
Історичний	2009	V	65	100,0	-	-	-
	2010	V	63	100,0	-	-	-
Комп'ютерних наук	2009	V	33	-	-	100,0	-
	2010	V	34	-	-	100,0	-
Механіко-математичний	2009	V	101	2,0	-	98,0	-
	2010	V	95	11,0	-	89,0	-
Медичний	2009	V	49	100,0	-	-	-
	2010	V	43	100,0	-	-	-
Психології	2009	V	75	6,0	-	94,0	-
	2010	V	63	4,0	-	-	-
Радіофізичний	2009	V	86	87,0	-	13,0	-
	2010	V	97	92,0	-	8,0	-
Соціологічний	2009	V	81	-	-	100,0	-
	2010	V	93	-	-	100,0	-
Фізико-енергетичний	2009	V	6	100,0	-	-	-
	2010	V	11	100,0	-	-	-
Фізико-технічний	2009	V	46	71,0	29,0	-	-
	2010	V	37	84,0	16,0	-	-
Фізичний	2009	V	61	68,0	-	32,0	-
	2010	V	78	66,0	-	34,0	-
Філологічний	2009	V	145	89,0	-	11,0	-
	2010	V	153	91,0	-	9,0	-
Філософський	2009	IV	42	71,0	-	29,0	-
	2010	IV	48	94,0	-	29,0	-
Хімічний	2009	V	53	100,0	-	-	-
	2010	V	59	100,0	-	-	-
Юридичний	2009	IV	82	100,0	-	-	-
	2010	IV	75	100,0	-	-	-
Усього	2009		1658	82,0	-	18,0	-
	2010		1726	79,0	-	21,0	-

Таблиця 4.10

Успішність проходження виробничої практики студентів

Факультети	Роки	Курс	Кількість студентів	Одержали оцінки				
				«Відмінно», %	«Добре», %	«Відмінно» та «добре», %	«Задовільно», %	«Незадовільно», %
Біологічний	2008	IV	86	51,0	45,0	96,0	4,0	-
	2009	IV	80	53,0	44,0	97,0	3,0	-
Геолого-географічний	2008	III,IV	137	49,0	45,0	94,0	6,0	-
	2009	III,IV	156	54,0	42,0	96,0	4,0	-
Економічний	2009	V	239	80,0	20,0	100,0	-	-
	2010	V	258	72,0	28,0	100,0	-	-
Екологічний	2009	III,V	47	90,0	10,0	100,0	-	-
	2010	III,V	55	88,0	12,0	100,0	-	-
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	2009	V	67	83,0	17,0	100,0	-	-
	2010	V	70	78,0	22,0	100,0	-	-
Іноземних мов	2009	V	157	72,0	28,0	100,0	-	-
	2010	V	165	68,0	32,0	100,0	-	-
Історичний	2009	V	65	79,0	21,0	100,0	-	-
	2010	V	63	81,0	19,0	100,0	-	-
Комп'ютерних наук	2009	V	33	100,0	-	100,0	-	-
	2010	V	34	100,0	-	100,0	-	-
Механіко-математичний	2009	V	101	50,0	47,0	97,0	3,0	-
	2010	V	95	51,0	45,0	96,0	4,0	-
Медичний	2009	V	49	88,0	12,0	100,0	-	-
	2010	V	43	87,0	13,0	100,0	-	-
Психології	2009	V	75	82,0	18,0	100,0	-	-
	2010	V	63	81,0	19,0	100,0	-	-
Радіофізичний	2009	V	86	66,0	31,0	97,0	3,0	-
	2010	V	97	63,0	34,0	97,0	3,0	-
Соціологічний	2009	V	81	74,0	26,0	100,0	-	-
	2010	V	93	78,0	22,0	100,0	-	-
Фізико-енергетичний	2009	V	6	100,0	-	100,0	-	-
	2010	V	11	100,0	-	100,0	-	-
Фізико-технічний	2009	V	46	74,0	26,0	100,0	-	-
	2010	V	37	73,0	27,0	100,0	-	-
Фізичний	2009	V	61	58,0	39,0	97,0	3,0	-
	2010	V	80	57,0	38,0	95,0	5,0	-
Філологічний	2009	V	145	59,0	40,0	99,0	1,0	-
	2010	V	156	55,0	44,0	99,0	1,0	-
Філософський	2009	V	42	86,0	14,0	100,0	-	-
	2010	V	48	86,0	14,0	100,0	-	-
Хімічний	2009	V	53	91,0	9,0	100,0	-	-
	2010	V	59	85,0	15,0	100,0	-	-
Юридичний	2009	IV	82	93,0	7,0	100,0	-	-
	2010	IV	75	90,0	10,0	100,0	-	-
Усього	2009		1658	76,0	23,0	99,0	1,0	-
	2010		1726	71,0	29,0	99,0	1,0	-

до проведення практики та її методичного забезпечення, аналізувалися результати проходження практики студентами, перероблені програми усіх видів практик.

Студенти-практиканти отримали позитивні відгуки про високий рівень теоретичної та методичної підготовки. Усього по універ-

ситету одержали відмінні та добрі оцінки за практику 99% студентів, а на факультетах історичному, фізико-технічному, хімічному, соціологічному, економічному, філософському, медичному, екологічному, психології, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу – 100% студентів (табл. 4.10).

Таблиця 4.11

Керівництво виробничою практикою студентів

Факультети	Роки	Курс	Кількість студентів	Керували практикою				
				Усього	Проф., докт., %	Доц., канд., %	Проф., доц. разом, %	Інших, %
Біологічний	2008	IV	86	30	15,0	85,0	90,0	10,0
	2009	IV	80	30	10,0	90,0	100,0	-
Геолого-географічний	2008	III, V	137	23	26,0	66,0	92,0	8,0
	2009	III, V	156	24	25,0	67,0	92,0	8,0
Економічний	2009	V	239	26	13,0	80,0	93,0	7,0
	2010	V	258	26	11,0	82,0	93,0	7,0
Екологічний	2009	III, V	47	2	-	100,0	100,0	-
	2010	III, V	55	2	-	100,0	100,0	-
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	2009	V	67	5	-	100,0	100,0	-
	2010	V	70	5	-	100,0	100,0	-
Іноземних мов	2009	V	157	39	24,0	69,0	93,0	7,0
	2010	V	165	39	17,0	76,0	93,0	7,0
Історичний	2009	V	65	7	15,0	85,0	100,0	-
	2010	V	63	7	14,0	86,0	100,0	-
Комп'ютерних наук	2009	V	33	4	75,0	25,0	100,0	-
	2010	V	34	4	75,0	25,0	100,0	-
Механіко-математичний	2009	V	101	10	20,0	80,0	100,0	-
	2010	V	95	10	20,0	80,0	100,0	-
Медичний	2009	V	49	6	24,0	60,0	84,0	16,0
	2010	V	43	6	24,0	60,0	84,0	16,0
Психології	2009	V	75	16	44,0	56,0	100,0	-
	2010	V	63	15	46,0	54,0	100,0	-
Радіофізичний	2009	V	86	41	64,0	36,0	100,0	-
	2010	V	97	42	66,0	34,0	100,0	-
Соціологічний	2009	V	81	6	-	100,0	100,0	-
	2010	V	93	6	-	100,0	100,0	-
Фізико-енергетичний	2009	V	6	1	100,0	-	100,0	-
	2010	V	11	1	100,0	-	100,0	-
Фізико-технічний	2009	V	46	16	69,0	31,0	100,0	-
	2010	V	37	15	66,0	34,0	100,0	-
Фізичний	2009	V	61	17	24,0	76,0	100,0	-
	2010	V	80	18	22,0	78,0	100,0	-
Філологічний	2009	V	145	26	41,0	56,0	97,0	3,0
	2010	V	156	27	37,0	63,0	100,0	-
Філософський	2009	V	42	14	36,0	64,0	100,0	-
	2010	V	48	14	36,0	64,0	100,0	-
Хімічний	2009	V	53	4	50,0	50,0	100,0	-
	2010	V	59	4	50,0	50,0	100,0	-
Юридичний	2009	IV	82	4	-	100,0	100,0	-
	2010	IV	75	3	-	100,0	100,0	-
Усього	2009		1658	297	41,0	57,0	98,0	2,0
	2010		1726	298	32,0	66,0	98,0	2,0

Факультети забезпечили високий науковий і методичний рівень керівництва студентами під час проведення практики. 98 % керівників практик мали вчені ступені та звання (табл. 4.11).

V. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У 2009/2010 навчальному році факультет післядипломної освіти працював за такими напрямками:

- організація роботи з підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників університету;

- організація роботи з підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників інших вищих навчальних закладів;

- перепідготовка осіб із вищою освітою;

- організація курсів для студентів за напрямом підготовки «Економіка та підприємництво»;

- проведення курсів підвищення кваліфікації фахівців бізнес-структур.

У 2009/2010 навчальному році 118 викладачів університету підвищили свою наукову та методичну кваліфікацію шляхом стажування на кафедрах університету та в інших вищих навчальних і наукових закладах, організаціях та установах м. Харкова й інших міст. 53 викладачі стажувалися на кафедрах університету (45% від загальної кількості), 39 – на кафедрах інших навчальних закладів (понад 33%), 19 – у наукових установах (16%).

Найбільш поширеною формою стажування було стажування без відриву від виробництва (майже 84%) та терміном 1 місяць (50%). Терміном від 1,5 до 4 місяців пройшли стажування 50% викладачів, терміном більше 4 місяців стажувався лише один викладач.

Загальні підсумки стажування викладачів представлені в табл. 6.1.

Підсумками роботи стажистів є розділи підручників, навчальних та методичних посібників, мультимедійні демонстрації, розроблені або вдосконалені курси та спецкурси, підготовлені тестові завдання для контролю знань студентів.

Виконання плану стажувань по університету складає 64%. Належна увага підвищенню кваліфікації приділялася на факультетах геолого-географічному, міжнародних економіч-

них відносин та туристичного бізнесу, на кафедрі фізичного виховання та спорту (виконання плану 100%). На факультетах біологічному (116,7%), фізико-технічному (133%), ЦМО (183%) відсоток виконання плану перевищує 100%, що пояснюється тим, що ці факультети не виконали план у попередні роки та виправляли ситуацію у 2009/2010 навчальному році. На деяких факультетах відсоток виконання плану підвищення кваліфікації менше 50%. Це факультети економічний (41%), соціологічний (25%), філологічний (20%), хімічний (20%), філософський (7%). На факультетах екологічному та фізико-енергетичному жоден викладач не підвищував свою кваліфікацію.

Підвищення кваліфікації викладачів відбувалося не лише шляхом стажування. На виконання рішення ректорату Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна від 18 березня 2010 р. «Про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників» із 14 по 30 квітня 2010 р. разом із факультетом комп'ютерних наук були проведені короткотермінові курси підвищення кваліфікації «Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі». На курсах підвищили кваліфікацію 24 науково-педагогічні працівники 8 факультетів, з яких за початковим рівнем навчалися 13 осіб, за професійним – 11 осіб. За відгуками учасників, це надало їм можливості сформувати навички самостійного створення електронних версій навчально-методичних комплексів дисциплін та систем комп'ютерного моніторингу знань студентів. У наступному році робота цих курсів буде продовжена.

Протягом року на кафедрах університету пройшов курси підвищення кваліфікації 121 викладач інших вищих навчальних закладів, що перевищує показники попередніх років. Факультет післядипломної освіти організував безкоштовне стажування 42 викладачів вищих навчальних закладів, з якими університет має двосторонні угоди про співпрацю на

2006–2010 рр. Також відбувалося стажування викладачів інших вищих навчальних закладів на контрактних засадах. За цією формою стажування пройшли 26 осіб, що майже в 3,5 рази більше, ніж у попередньому році.

Серед факультетів та підрозділів, які прийняли найбільшу кількість стажистів, слід відзначити факультет іноземних мов – 29 осіб, Центр міжнародної освіти – 24 особи, механіко-математичний факультет – 14 осіб, філософський факультет – 13 осіб, факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу – 12 осіб (разом 76% від кількості осіб, які стажувалися в університеті). 5 стажистів було на історичному факультеті, по 4 прийняли факультети психології та філологічний, по 3 стажисти прийняли фізич-

земних (16 осіб), теорії та практики перекладу англійської мови (10), економічної теорії (9), теорії культури та філософії науки (8), мовної підготовки (7), математичного аналізу (5).

Вперше у 2009/2010 навчальному році факультет післядипломної освіти і Центр міжнародної освіти проводили короткотермінові курси підвищення кваліфікації для 12 фахівців бізнес-структур із Німеччини за освітнім напрямком «Міжнародна економіка». Це інноваційна міжнародна освітня програма Майстер бізнес-адміністрування за спеціальністю «Маркетинг та менеджмент». Робота викладачів курсів та їх організація отримали схвальні відгуки фахівців німецьких бізнес-структур.

У 2009/2010 навчальному році факультет післядипломної освіти у межах ліцензійного

Таблиця 5.1

Підсумки стажування викладачів університету у 2009/2010 навчальному році

Факультети	Кількість направлених на стажування	З відривом від роботи				Без відриву від роботи			
		1 міс.	1,5 – 4 міс.	понад 4 міс.	Усього	1 міс.	1,5 – 4 міс.	понад 4 міс.	Усього
Біологічний	7	3	-	1	4	1	2	-	3
Геолого-географічний	3	-	-	-	-	3	-	-	3
Економічний	7	-	-	-	-	5	2	-	7
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	4	-	1	-	1	2	1	-	3
Іноземних мов	33	1	-	-	1	16	16	-	32
Історичний	4	-	-	-	-	-	4	-	4
Механіко-математичний	9	-	7	-	7	2	-	-	2
Психології	4	-	-	-	-	2	2	-	4
Радіофізичний	8	-	-	-	-	4	4	-	8
Соціологічний	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Фізико-технічний	4	-	-	-	-	3	1	-	4
Комп'ютерних наук	4	-	-	-	-	4	-	-	4
Фізичний	7	-	1	-	1	3	3	-	6
Філологічний	3	-	1	-	1	-	2	-	2
Філософський	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Хімічний	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Юридичний	1	-	-	-	-	1	-	-	1
Центр міжнарод. освіти	11	1	-	-	1	1	9	-	10
Кафедра фізичного виховання та спорту	6	-	-	-	-	5	1	-	6
По університету	118	4	11	1	16	55	47	-	102

ний та економічний факультети. Найбільша кількість викладачів-стажистів працювала на кафедрах української та російської мов як іно-

обсягу продовжив перепідготовку осіб із вищою освітою з видачею дипломів спеціаліста про перепідготовку державного зразка за

Таблиця 5.2

**Виконання плану підвищення кваліфікації викладачів університету
на факультетах за 2009/2010 навчальний рік**

Факультети	Кількість викладачів, яким було заплановано підвищення кваліфікації (осіб)	Всього пройшли підвищення кваліфікації шляхом стажування (осіб)	Виконання плану (%)
Біологічний	6	7	117
Геолого-географічний	3	3	100
Екологічний	3	0	0
Економічний	17	7	41
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	4	4	100
Іноземних мов	43	33	77
Історичний	7	4	57
Механіко-математичний	15	9	60
Психології	7	4	57
Радіофізичний	9	8	89
Соціологічний	4	1	25
Факультет комп'ютерних наук	6	4	67
Фізико-енергетичний	1	0	0
Фізико-технічний	3	4	133
Фізичний	11	7	79
Філологічний	15	3	20
Філософський	14	1	7
Хімічний	5	1	20
Юридичний	0	1	0
Центр міжнародної освіти	6	11	183
Кафедра фізич. виховання та спорту	6	6	100
По університету	185	118	64

умовами контракту. Зараз на факультеті навчаються 113 осіб, в тому числі 71 особа – за економічними спеціальностями та 18 осіб – за спеціальністю «Валеологія». У 2009/2010

навчальному році 37 осіб одержали диплом спеціаліста про перепідготовку за спеціальністю «Фінанси» та 24 особи – за спеціальністю «Валеологія».

VI. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОВУЗІВСЬКОЇ ОСВІТИ

Організація довузівської освіти зосереджена в Центрі довузівської освіти, який об'єднує підготовчі курси, школу дистанційного навчання і Малий каразінський університет. Організаційну та навчальну роботу в Центрі забезпечують 8 штатних співробітників та 90 доцентів, викладачів, аспірантів та співробітників університету, залучених до педагогічної роботи за рекомендаціями факультетів.

Основними завданнями цього підрозділу є:

– підготовка учнів за всіма предметами незалежного оцінювання якості освіти та вступних іспитів; залучення молоді до вступу в університет;

– пошук та підтримка обдарованих дітей, сприяння їх подальшій освіті;

– постійна співпраця з факультетськими комісіями, сприяння новому набору та активна участь у програмі «Абітурієнт-2010»;

– профорієнтаційна робота серед школярів, участь в організації масових заходів для учнівської молоді;

– активне співробітництво із середніми навчальними закладами Харкова й області та інших міст України з метою пропаганди освіти взагалі і фундаментальної університетської освіти зокрема;

– виконання функцій інформаційного центру приймальної комісії протягом року – надання інформаційних послуг щодо факультетів і спеціальностей та умов прийому до університету.

Підготовка учнів навчальних закладів Харкова та Харківської області за предметами незалежного оцінювання якості освіти та вступних випробувань здійснювалася на підготовчих курсах (вечірня та недільна форми навчання), на яких у 2009/2010 навчальному

році в 50 групах за десятима предметами навчалися біля 600 слухачів.

Профорієнтацію та довузівську підготовку серед випускників навчальних закладів віддалених районів Харківської області та інших регіонів України здійснювала школа дистанційного навчання, яка взаємодіяла з навчальними закладами Харківської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Полтавської, Сумської, Луганської областей та АР Крим.

У представництвах школи у профільних класах, а також на заочних підготовчих курсах навчалися близько 300 учнів. Під час шкільних канікул для учнів дистанційної та заочної форм навчання були проведені дві сесії, під час яких відбулися лекції, практичні заняття за тестовими технологіями, індивідуальні консультації. Учні взяли участь у Днях відкритих дверей, університетських олімпіадах на окремих факультетах. Для учнів дистанційної та заочної форм навчання протягом навчального року проведено 12 екскурсій до музеїв університету, Центральної наукової бібліотеки, НДІ астрономії, для них організовано зустрічі з деканами факультетів фізико-математичного напрямку.

У Малому каразінському університеті навчалось понад 700 дітей віком від 5 до 16 років, які мали можливість здобути додаткову освіту за такими напрямами: комп'ютерні науки, математика, англійська мова, фізика (теоретична та експериментальна), хімія, біологія, психологія, літературна творчість, підготовка до школи. Для обдарованих дітей організовано спеціальні групи підготовки до олімпіад і конкурсів різного рівня. У 2009/2010 навчальному році працювала 71 група.

Спільно з механіко-математичним факультетом у Малому каразінському університеті четвертий рік працює Заочна математична школа. У 2009/2010 навчальному році почали роботу Заочна хімічна школа (спільно з хімічним факультетом) та заочна фізична школа (спільно з фізико-технічним факультетом). Щомісяця 200 учнів 7-10 класів із сільських шкіл Харківської області одержували завдання з методичними вказівками. Перевірені завдання та рекомендації щодо їх виконання поверталися учням. Протягом навчального року двічі під час канікул в університеті проведено навчальні дні, під час яких відбулися лекції та практичні заняття.

Учні Малого каразінського університету успішно брали участь в учнівських наукових змаганнях. У III (обласному) етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2010 р. взяли участь чотири команди Малого каразінського університету (математика, фізика, хімія, біологія), із 33 членів цих команд 24 стали переможцями. Команда Малого університету з математики посіла II місце серед команд усіх районів та міст Харківської області. Загалом серед переможців III етапу 98 є учнями Малого університету. 11 учнів Малого каразінського університету стали переможцями IV етапу Всеукраїнських олімпіад, а п'ятеро стали учасниками учнівських міжнародних олімпіад 2010 р.

Успішно виступили учні Малого каразінського університету в інших змаганнях: у Московській відкритій олімпіаді МДУ ім. М. В. Ломоносова (7 переможців); у відкритій фізико-математичній олімпіаді Рішельєвського ліцею в Одесі; у Всеукраїнській Інтернет-олімпіаді в Одесі (8 призових місць); у Київському міжнародному математичному фестивалі (9 переможців); у IV Всеукраїнському турнірі математичних боїв у м. Київ (1 місце в старшій лізі); в університетському фізико-математичному святі «Наукові старті»; Хіміко-біологічному турнірі ім. І. І. Мечникова. Зросла кількість учнів, які беруть участь у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України.

22 травня 2010 року проведено IX підсумкову наукову конференцію Малого каразінського університету, присвячену Дню науки. На конференції 47 учнів представили 45 наукових доповідей та літературних творів. Науковими керівниками учнів були понад 20 викладачів, аспірантів та студентів університету. До конференції видано тези доповідей, учасників нагороджено грамотами та пам'ятними сувенірами, а їхні викладачі одержали подяки від ректора університету.

Крім організації навчальної роботи у своїх підрозділах, Центром проводиться робота з пошуку обдарованих дітей та сприяння їх подальшому розвитку та навчанню. 12 вересня 2009 р. спільно з фізико-математичними факультетами університету та фізико-математичним ліцеєм № 27 для учнів 5-8 класів в університеті було проведено фізико-математичне свято «Наукові старті», в якому взяли участь понад 700 школярів. Під час свята відбулися лекції та олімпіади, переможці змагань були запрошені на навчання в Малому каразінському університеті на пільгових умовах. Біологічним та хімічним факультетами 29 листопада 2009 р. проведено Хіміко-біологічний турнір імені І. І. Мечникова, в якому взяли участь 90 учнів 7-10 класів. 20 березня 2010 р. спільно з філологічним факультетом проведено конкурс «Знатоков російської словесности», в якому взяли участь понад 110 учнів 8-10 класів. 16 травня 2010 р. втретє проведено математичне свято, в якому взяли участь 100 учнів четвертих класів.

Факультети ведуть систематичну гурткову роботу зі школярами. На фізико-технічному, фізико-енергетичному факультетах працюють школи Юних фізиків, на факультеті комп'ютерних наук – гурток з інформатики, на фізичному – фізичний лекторій і демонстраційний практикум, на факультеті психології – клуб «Юний психолог», за участю геолого-географічного та історичного факультетів на базі Обласної станції юних туристів працюють школи Юних географів та Юних істориків, працює Малий філософський факультет, соціологічний факультет запросив старшокласників базових шкіл на студентську наукову конференцію.

Університет постійно бере участь в організації та проведенні III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін у Харківській області та відбірково-тренувальних зборів для переможців з метою формування команд Харківської області до участі в IV етапі Всеукраїнських олімпіад. З 23 січня по 14 лютого 2010 р. в університеті відбулися олімпіади з математики, фізики, хімії, історії, географії, економіки, в яких взяли участь 1600 учнів. В організації та проведенні цих олімпіад взяли участь механіко-математичний, фізико-технічний, хімічний, геолого-географічний, історичний, економічний факультети та Центр довузівської освіти. В комісіях із розробки завдань працювали 9 співробітників університету, в журі – 61 особа, у складі експертних комісій – 10 осіб. Відбулися заходи для керівників команд. Керівництво та провідні викладачі факультетів провели

методичні семінари, лекції для вчителів, обговорили подальше співробітництво університету з освітянами. У цих заходах взяли участь близько 300 вчителів навчальних закладів усіх 42 районів та міст Харківської області.

З метою формування команд Харківської області для участі в IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад в університеті було проведено відбірково-тренувальні збори з 6 предметів.

У травні 2010 р. на базі університету були проведені відбірково-тренувальні збори з формування та підготовки команди України до міжнародної олімпіади з хімії (науковим керівником зборів, головою журі конкурсу-відбору був проректор університету Ю. В. Холін).

Співпраця з Малою академією наук України. Харківське територіальне відділення МАН України, президентом якого є ректор університету, забезпечує підтримку обдарованої учнівської молоді, залучення її до наукових досліджень, експериментальної та винахідницької роботи в різних галузях науки та техніки, сприяє роботі учнів у секціях, школах, участі в наукових читаннях, турнірах, науково-практичних конференціях тощо.

З 16 січня по 14 лютого 2010 р. в університеті проходив II етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Харківського територіального відділення МАН. До журі конкурсу-захисту до 56 секцій надійшло 920 робіт учнів усіх районів та міст Харківської області, 453 учні посіли призові місця. У III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України взяли участь 57 переможців II етапу конкурсу-захисту.

Серед усіх територіальних відділень МАН України Харківське територіальне відділення у 2010 році посіло II місце. 36 учнів стали переможцями III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту, з них 2 учні посіли перше місце, 17 учнів – друге, 17 – третє місце.

На базі університету працювали 34 секції фізико-математичного, хіміко-біологічного, філологічного, історико-географічного напрямів. Наукове керівництво роботою учнів у МАН здійснювали майже 60 викладачів та науковців університету, в проведенні контрольних робіт та захистах науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН взяли участь понад 100 викладачів та науковців 11 факультетів університету.

Триває взаємодія університету з територіальними відділеннями МАН Дніпропетровської, Полтавської областей та АР Крим. Протягом останніх років учені університету є кураторами діяльності членів МАН АР Крим

за напрямками математика, фізика, інформатика й астрономія. Викладачі фізичного, радіофізичного та механіко-математичного факультетів щорічно беруть участь у проведенні II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів МАН АР Крим, в установчій сесії та літніх зборах членів МАН АР Крим.

Робота із запрошення до вступу в університет у 2010 р. кращих випускників загальноосвітніх навчальних закладів розпочалася восени 2009 р. У жовтні в університеті було створено штаб Абітурієнт-2010 у складі проректора М. О. Азаренкова (голова), деканів І. О. Гірки, А.А. Завгороднього, Н. П. Крейдун, директора ЦДО В. І. Чеботарьова. Штаб розробив комплексну програму заходів із забезпечення набору на перший курс, яка почала здійснюватись у листопаді.

Всі середні навчальні заклади Харкова та низка шкіл Харківської області були закріплені за факультетськими комісіями сприяння новому набору. Представники університету зустрічалися із керівниками, вчителями, учнями всіх навчальних закладів, надавали їм інформаційні та рекламні матеріали про університет, про умови вступу.

Протягом 2009/2010 навчального року проведено 3 загальноуніверситетські Дні відкритих дверей, 23 Дні відкритих дверей факультетів та 18 університетських профорієнтаційних олімпіад, у яких взяли участь понад 420 осіб.

Профорієнтаційна робота проводилася факультетами під час студентської педагогічної практики в 63 школах Харкова. У цій роботі взяли участь керівники практики дев'яти факультетів та близько 1000 студентів університету.

Профорієнтаційна робота проводилася факультетами також під час проведення в університеті обласного етапу Всеукраїнських олімпіад та Каразінського колоквиуму.

Університет має договори з понад 600 загальноосвітніми навчальними закладами Харкова, районів Харківської та інших областей України. Угодами обумовлено надання викладачами і співробітниками університету методичної допомоги учителям і консультацій школярам. Для учнів цих шкіл в університеті постійно організовуються спеціальні заняття, екскурсії на факультети, демонстрації фізичних експериментів та екскурсії до НДІ астрономії.

Роботу у школах підшефного Богодухівського району та інших навчальних закладах Харківської області було доручено факультетським комісіям сприяння новому набору та Центру довузівської освіти.

У межах обласної програми «Вища школа Харківщини – сільському абітурієнту» в жовтні 2009 р. відбувся виїзд представників університету в м. Богодухів для проведення Дня Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, де в ліцеї № 3 було розгорнуто університетську виставку, відбулася зустріч делегації університету зі школярами та вчителями, розповсюджувалися інформаційні матеріали про університет. Відбулися лекції, пробне тестування, навчальні демонстрації фізичних дослідів. У листопаді 2009 р. здійснено виїзд делегації університету в Крочанську школу для зустрічі з учителями для визначення планів подальшої взаємодії та шефської допомоги. У квітні 2010 р. в м. Первомайськ Харківської області у виставці «Харківщина – сільському абітурієнту» взяла участь кафедра фінансів та кредиту економічного факультету. Університетська делегація в травні 2010 р. взяла участь у святкуванні Дня науки в Україні в м. Первомайськ.

1 вересня 2009 р. в Харкові відкрився обласний ліцей-інтернат «Обдарованість». Університет уклав договір про співробітництво з ліцеєм-інтернатом. Учні інтернату у вересні

взяли участь в університетському святі для школярів «Наукові старти». Хімічний факультет університету забезпечив проведення протягом навчального року практичних та лабораторних занять профільних класів у своїх навчальних лабораторіях, фізико-енергетичний факультет організував проведення в ліцеї-інтернаті занять з фізики та математики за програмою для фізико-математичних класів, кафедра геометрії механіко-математичного факультету проводила в ліцеї-інтернаті лекції з математики.

Як і раніше, у 2009/2010 навчальному році університет надав можливість дітям-сиротам, дітям-інвалідам та учням підшефної загальноосвітньої санаторної школи-інтернату для дітей із захворюваннями серцево-судинної системи безкоштовно підготуватися до вступу до університету та інших навчальних закладів за предметами вступних іспитів та незалежного тестування, створюючи для них зручний розклад занять. У цьому навчальному році на підготовчих курсах Центру довузівської освіти безкоштовно навчалися 45 дітей-сиріт та дітей-інвалідів.

VII. ПРИЙОМ НА НАВЧАННЯ ДО УНІВЕРСИТЕТУ У 2010 РОЦІ*

Конкурсний відбір вступників у 2010 році, як і в 2009 році, здійснювався за результатами зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень, підтверджених сертифікатами Українського центру оцінювання якості освіти. Але, на відміну від минулого року, вступники повинні були мати результати тестування з трьох загальноосвітніх дисциплін і подавати сертифікат Українського центру оцінювання якості освіти, виданий не тільки у поточному році, але й у 2008, або у 2009 році. Крім цього, для конкурсного відбору враховувався середній бал документа про повну загальну середню освіту за двохсотбальною шкалою. Університет проводив конкурсний відбір за загальноосвітніми предметами: українська мова та література, історія України, математика, біологія, фізика, хімія, географія, іноземна мова (англійська, німецька, французька, іспанська). Вступні випробування проводилися лише для абітурієнтів, які вступали на напрям підготовки «Журналістика» (творчий конкурс), а також для осіб, яким Правилами прийому надане таке право.

Прийом абітурієнтів, які вступали на навчання на основі повної загальної середньої освіти, здійснювався за 36 напрямами підготовки.

Денна форма навчання. Загальний ліцензований обсяг складав 3285 місць, державне замовлення – 1556 місць (у 2009 р. – 1570 місць).

До університету у 2010 р. на денну форму навчання було подано 10899 заяв абітурієнтів (у 2009 р. – 12101 заява). 10280 заяв надійшли від осіб, які закінчили середню школу у 2010 році (зараховано 1409 осіб), від випускників ПТУ – 88 (зараховано 15 осіб), від випускників ВНЗ I–II рівнів акредитації – 17 (зарахована 1

особа). Серед абітурієнтів було 2402 медаліста шкіл (зараховано 379 осіб), серед яких 1049 закінчили у 2010 р. школу у Харкові або Харківській області (зараховано 217 осіб).

Міністерство освіти і науки України у 2010 році виділило університету квоту прийому сільської молоді у кількості 29 місць, на ці місця зараховано 10 осіб.

Квота прийому абітурієнтів із суміжних областей Російської Федерації складала 75 місць, на які зараховано 2 особи.

Університет отримав квоту прийому іноземних громадян у межах обсягів державного замовлення у кількості 10 місць: напрям підготовки «Філологія», спеціальність «Мова та література (англійська)» – 3 місця (країни замовники: Туркменістан – 1, Придністров'я – 1, Грузія – 1); напрям підготовки «Біологія» – 1 (Придністров'я); напрям підготовки «Психологія» – 1 (Придністров'я); напрям підготовки «Соціологія» – 1 (Туркменістан); напрям підготовки «Політологія» – 1 (Грузія); напрям підготовки «Геологія» – 1 (Туркменістан); напрям підготовки «Міжнародні відносини» – 1 (Грузія); спеціальність «Лікувальна справа» – 1 (Російська Федерація).

Від абітурієнтів пільгового контингенту було подано 229 заяв (у 2009 р. – 430), серед них були: особи, які постраждали від Чорнобильської катастрофи – 28 (у 2009 р. – 47); інваліди I–II груп – 93 (у 2009 р. – 168); діти сироти та діти, які залишилися без батьківського піклування – 40 (у 2009 р. – 84); особи, яким Законом України «Про підвищення престижності шахтарської праці» надане право позаконкурсного вступу, – 66 (у 2009 р. – 131). З числа пільговиків цих категорій зараховано до університету 122 особи, у минулому році – 190 осіб.

* Остаточний аналіз роботи приймальної комісії буде здійснено після завершення вступної кампанії

Конкурс у цілому по університету на денну форму навчання на місця державного замовлення складав 7.0 (у 2009 р. – 6.55). Таке підвищення конкурсу пов'язане, в першу чергу, з відсутністю вступних випробувань і можливістю подавати заяви на декілька напрямів підготовки, хоча у 2010 році абітурієнти мали право подавати заяви не більше ніж до п'яти вищих навчальних закладів і не більше ніж на три напрями підготовки у кожному з них.

Найбільший конкурс був за такими напрямами підготовки: «Філологія (переклад (китайська))» – 32.00, «Право» – 30.30, «Фінанси і кредит» – 20.60, «Політологія» – 18.20, «Туризм» – 17.05, «Лікувальна справа» – 16.13. Найнижчий конкурс був на деякі напрями підготовки факультетів фізико-математичного профілю.

Серед зарахованих на денну форму навчання 11 абітурієнтів є переможцями IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін (у 2009 р. – 11), 15 – призерами III етапу конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України (у 2009 р. – 18). Студенткою механіко-математичного факультету стала володар бронзової медалі 51 Міжнародної олімпіади з математики, випускниця Харківського фізико-математичного ліцею № 27 Лавинська Тетяна.

Як і раніше, рівень підготовки абітурієнтів був достатньо високим. Середній бал атестату серед зарахованих на денну форму навчання в цілому по університету становить за дванадцятибальною шкалою 9.9. Найвищий бал у зарахованих на напрям підготовки «Міжнародні відносини» – 10.90; напрям підготовки «Фінанси і кредит» – 10.8; напрям підготовки «Журналістика» – 10.75; напрям підготовки «Філологія», спеціальність «Мова та література (англійська)» – 10.65; напрям підготовки «Економічна кібернетика» – 10.65.

Заочна форма навчання. Держзамовлення на заочну форму навчання складало 152 місця (у 2009 р. – 151), середній конкурс на які становив 4.17 (у 2009 р. – 3.44). Найбільший конкурс на заочну форму навчання був на такі напрями підготовки: «Право» – 20.20, «Журналістика» – 13.67 та «Міжнародна економіка» – 10.00.

Навчання за контрактом. Прийом документів від абітурієнтів на навчання за контрактом проводився в університеті до 23 серпня. За станом на 25 серпня до зарахування на денну

форму навчання рекомендовано 419 абітурієнтів (у минулому році – 383), на заочну – 120 (у минулому році – 158).

Прийом абітурієнтів, які вступали на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» здійснювався за 54 спеціальностями. На денну форму навчання було зараховано 935 осіб на місця державного замовлення, з них 15 абітурієнтів пільгового контингенту, і 136 вступників були рекомендовані до зарахування з оплатою підготовки за кошти фізичних, юридичних осіб. На заочну форму навчання було зараховано 46 абітурієнтів на місця держзамовлення, серед яких 2 пільговика, і 165 осіб одержали рекомендації для навчання за контрактом.

Прийом абітурієнтів, які вступали на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» здійснювався за 49 спеціальностями. На денну форму навчання зараховані 346 абітурієнтів на місця держзамовлення і 41 вступник – на контракт. На заочну форму навчання на місця державного замовлення вступили 85 осіб, а за контрактом – 157 абітурієнтів. На навчання за освітньо-професійною програмою «спеціаліст» вступили 8 абітурієнтів пільгового контингенту.

Вступні іспити були проведені в строк, згідно з розкладом. Усі предметні екзаменаційні комісії працювали чітко та злагоджено. Протягом роботи приймальної комісії не було подано жодної апеляції.

Комп'ютерне забезпечення роботи приймальної комісії здійснювалося Центром комп'ютерних технологій і було оперативним та чітким. За участю представників факультетів та працівників Центру комп'ютерних технологій здійснювалася щоденна передача даних про вступників до інформаційно-пошукової системи «Конкурс», запровадженої Міністерством освіти і науки України.

Під час вступної кампанії 2010 року в організації прийому абітурієнтів брало участь 225 співробітників університету: 39 членів приймальної комісії, 135 членів відбіркових комісій факультетів, 50 представників факультетів і Центру комп'ютерних технологій, які відповідали за введення інформації до локальної бази даних університету з подальшою передачею щоденних звітів до системи «Конкурс».

VIII. ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Головними напрямками роботи бібліотеки були вдосконалення процесів інформаційно-бібліографічного обслуговування читачів, розширення доступу до світових інформаційних ресурсів, створення університетського репозитарію, формування і збереження фондів та їх оптимізація, створення бібліографічних покажчиків, культурно-просвітницька діяльність.

Фонд ЦНБ на 1.06.2010 р. налічує 3 361 796 примірників. Загальна площа ЦНБ становить 10484 м²: у головному корпусі – 7182 м², на вул. Університетській, 23 – 2794 м², на пр. Курчатова, 31 – 508 м².

Фонд ЦНБ на 1.06. 2010 р.	
Назв	431 435
Примірників	3361796
Книг	2098796
Журналів	118042
Газет	9118
Дисертацій	6849
Авторефератів	49923
Рукописів	956
Карт	2559
Звітів	2665
На електронних носіях	2888
Наукової	1783058
Навчальної	1253302
Художньої	374421
Іноземними мовами	721370
Українською мовою	429071

Для читачів працюють 5 абонементів, 12 читальних залів, 2 спеціалізованих зали каталогів, служба міжбібліотечного абонементу, зал інформаційного сервісу, Центр Інтернет-технологій. Цілодобово працює електронний каталог із електронним замовленням. На сайті <http://www.univer.kharkov.ua/main/library> висвітлюються всі аспекти роботи

бібліотеки. З червня 2009 р. діє електронний архів (репозитарій) – eKhNUIR (<http://dSPACE.univer.kharkov.ua/>), у якому представлені публікації науковців Університету.

8.1. Комплектування фондів

Бібліотечний фонд формується згідно з навчальними планами, програмами і тематикою наукових досліджень університету шляхом придбання не тільки традиційних видань наукової, навчальної, довідкової, художньої літератури та періодики, а й аудіо-, відео-видань, CD-, DVD-дисків та електронних баз даних, створених в Україні та за кордоном. Комплектування фонду здійснюється через заявки з кафедр та факультетів. При комплектуванні враховуються пріоритети недостатньо забезпечених дисциплін та спеціальностей. Рада з комплектування разом із представниками факультетів розглядає питання передплати періодичних видань, замовлення баз даних і нових видань.

За 2009/2010 навчальний рік отримано 9326 назв, 22071 примірник, у тому числі книг – 12 776, журналів – 2 647, дисертацій – 84, авторефератів – 6 032, газет – 15; видань на електронних носіях – 116; українською мовою – 16 146, російською мовою – 4 200, іноземними мовами – 2 270; отримано наукової літератури – 11 966 назв, навчальної – 9 709, художньої – 406.

На комплектування фондів друкованими книжковими виданнями витрачено 177 тис. грн. Передплачено 42 назви газет, 333 назви журналів на суму 322 тис. грн.

Продовжується створення електронної бази даних «Книгозабезпеченість навчального процесу» шляхом освоєння нового модуля «Книгозабезпеченість» у рамках автоматизованої програми «Liber-Media». Протягом 2009/2010

навчального року проводився детальний аналіз забезпечення навчальною літературою юридичного, медичного факультетів та кафебри валеології.

Головними джерелами комплектування є видавництва та книготорговельні організації Харкова, Києва, Донецька, Львова, Вінниці: видавництва «Знання», «Кондор», «Новий Світ-2000», «Центр навчальної літератури», «Магнолія-2006», «Каравела», «Сага», НПП «Ідея», ТОВ «Ельга», фірма «БУРУНіК» тощо.

Фонд бібліотеки поповнювався дарами. У квітні 2010 р. була отримана колекція книг із приватної бібліотеки випускника університету Червякова С. В. (3 000 примірників). Від викладачів та співробітників університету, приватних осіб отримано 936 примірників. Від благодійних фондів, бібліотек та організацій – 680 примірників: від Національної бібліотеки Сербії – 119, від Московського державного університету імені М. В. Ломоносова – 204, від українсько-американського благодійного фонду «Сейбр-світло» – 121, від посольства США – 22, від Фонду Анастасіуса Левентіса (Кіпр) – 19, від видавництва «Новий Світ – 2000» – 18, від Національної Академії мистецтв України – 21, від Українського мовно-інформаційного фонду НАНУ – 8, від Харківського регіонального інституту державного управління – 151 примірник.

8.2. Обслуговування користувачів. Упровадження автоматизованих технологій

Структурні підрозділи ЦНБ обслуговують близько 50 тис. користувачів. Щорічні відвідування становлять близько 500 000, книговидача – понад 1 100 000 примірників на різних носіях інформації.

Обслуговування читачів забезпечується через функціонування комп'ютерної мережі ЦНБ, до складу якої входять три локальні мережі: автоматизована бібліотечна мережа «LIB-ER-MEDIA» (25 робочих місць), Інтернет-мережа (44 місця), Інтранет-мережа (18 місць).

Електронний каталог (близько 600 тис. назв, 800 тис. прим.) з електронним замовленням документів цілодобово доступний користувачам Інтернету.

Усі читальні зали працюють у режимі відкритого доступу. Фонди залів поповнюються новими виданнями (обов'язкові примірники). Збереження фондів забезпечується системою магнітного захисту.

Усім студентам університету надаються можливості для отримання документів у авто-

матизованому режимі на абонементі наукової та художньої літератури, а також у традиційному режимі на абонементах навчальної літератури.

У 2010 р. розпочато автоматизацію процесу обслуговування на абонементах навчальної літератури №1 та №2. Це дозволить якісно змінити рівень обслуговування студентів.

Розширюється співробітництво в межах Міжнародного проекту «ELibUkr – Електронна бібліотека: створення центрів знань в університетах України», який стартував у 2009 р. За проектом бібліотека має отримати доступ до світових інформаційних ресурсів і створити свій репозитарій. У 2009 р. створено електронний архів (репозитарій) eKhNUIR, який розміщено на сайті бібліотеки <http://dspace.univer.kharkov.ua/>). Науковці та викладачі університету отримали можливість самостійно розміщувати через Інтернет свої статті, монографії, навчально-методичні розробки та інші матеріали наукового і навчального характеру. За період з червня 2009 р. по червень 2010 р. до електронного архіву внесено 537 документів, зареєстровано 10 265 відвідувань архіву, 2 349 пошуків, 39 000 переглядів документів українськими користувачами та приблизно 60 000 переглядів користувачами інших країн (57 держав). eKhNUIR зареєстрований у міжнародних каталогах відкритого доступу OpenDOAR та OpenROAR.

Студенти, аспіранти та науковці університету користуються ресурсами Центру Інтернет-технологій. Із метою залучення вчених до наповнення архіву проведені ознайомчі лекції про електронний архів на хімічному, фізико-технічному і факультеті психології. У лютому 2010 р. для заступників деканів з наукової роботи проведено інформаційний семінар-тренінг, присвячений оптимізації використання електронних наукових ресурсів, доступних у мережі університету.

8.3. Гуманітарна та культурно-просвітницька діяльність ЦНБ

Протягом 2009/2010 навчального року в ЦНБ було організовано понад 150 книжково-ілюстративних виставок, зорієнтованих на задоволення освітніх, культурних, інформаційних потреб читачів. На виставках були представлені близько 4 000 книг, близько 500 журналів, понад 1 000 одиниць ілюстративного матеріалу. Проводяться також віртуальні виставки різної тематики (6 виставок), із якими можна ознайомитись на сайті ЦНБ.

До 205-ої річниці заснування університету

**Бази даних, доступ до яких надавався ЦНБ у режимі он-лайн
протягом 2009/2010 навчального року**

№ з/п	Назва	Зміст
Бази даних, придбані за кошти університету		
1	EBSCOhost	12 тематичних баз, що містять повні тексти з понад 10 тис. назв англomовних журналів гуманітарного, природничого та математичного профілю, медицини, економіки, з питань вищої освіти та інформаційних наук.
2	Бази даних компанії EastView	Російська національна бібліографія (Книжковий літопис, Літопис журнальних статей, Літопис газетних статей, Літопис авторефератів дисертацій, Літопис рецензій тощо).
3	Журнали Королівського хімічного товариства (Великобританія) – Royal Society of Chemistry	Понад 40 назв журналів одного з основних видавництв літератури з хімії.
4	Онлайн бібліотека Центру навчальної літератури CUL Online	Понад 500 україномовних навчальних посібників та підручників, рекомендованих МОН України, з економічних, гуманітарних та природничих наук.
Електронні ресурси за проектом eLibUkr: Електронна бібліотека України		
1	Наука он-лайн від компанії EastView	36 російських видань із суспільно-політичних та гуманітарних наук академічного видавничого центру «Наука» Російської академії наук.
2	Emerald	Електронні ресурси видавництва, що публікує дослідження з питань бізнесу, менеджменту, маркетингу та інформаційних технологій.
3	Euromonitor International	Інтегрований ресурс, у якому міститься статистика, огляди ринку, профілі компаній та джерела інформації для аналізу ринків збуту різних країн.
4	Бази даних за проектом HINARI (Health InterNetWork Access to Research Initiative)	Журнали біомедичного профілю світових наукових видавництв за проектом Всесвітньої організації охорони здоров'я.
5	IOPscience Journals	Близько 60 журналів природничого профілю на базі он-лайнової системи Institute of Physics Publishing.
6	Oxford Journals	211 академічних журналів у галузі гуманітарних, природничих, соціальних наук, права та медицини видавництва Oxford University Press.
Тестовий доступ		
1	Інформаційні продукти компанії Oxford Reference Online	Довідкова та навчальна література видавництва Оксфордського університету.
2	Проект «Университетская библиотека»	Російські навчальні та довідкові видання для вищої школи.
3	McGraw Hill's AccessEngineering	База даних із природничих і технічних наук.
4	Проект Muse	Понад 420 журналів від 100 видавництв у галузі гуманітарних та соціальних наук.
5	Datamonitor: MarketLine та Business Insights	30 000 досьє приватних і публічних компаній, приблизно 2600 промислових досьє та 215 звітів різних країн зі стратегічного менеджменту в галузях: товари масового споживання, охорона здоров'я, фінансування, виробництво і споживання енергії, промислові і трудові ресурси тощо.
6	LexisNexis Academic Collection	Понад 6 тис. повнотекстових новин, інформації бізнесових і правових джерел.
7	Електронна бібліотека Видавничий дім «Гребенников»	Російськомовні статті, опубліковані в спеціалізованих журналах Видавничого дому «Гребенников». Видавництво представляє 25 журналів з маркетингу, менеджменту, фінансів та управління персоналом.
8	Бази даних компанії OVID	1200 журналів 80 видавництв біологічного, медичного профілю та з питань охорони здоров'я.
9	Онлайнова колекція видань XVIII століття	Відскановані класичні видання гуманітарного профілю з Англії та Америки.
10	ProQuest: Science Journals та Dissertations	Бази даних компанії (бізнес, фінанси, економіка, комп'ютерні технології, інженерія, фізика, телекомунікації).
11	AIP	Журнали американських наукових товариств та інститутів на платформі American Institute of Physics.
12	Ebrary: Academic Complete Collection	44 тис. назв цифрових книг (бізнес та економіка, інформаційні технології, освіта, інженерія та технології, історія і політика, гуманітарні науки, мовознавство, літературознавство, право, медицина, фізика, психологія, релігія, філософія, соціологія та антропологія).
13	JSTOR	Міждисциплінарні та профільовані колекції, що містять повні тексти журналів, а також окремі монографії та матеріали конференцій.
14	Palgrave Macmillan	Бізнес та менеджмент, економіка, фінанси, маркетинг, статистика, освіта, політологія, інформатика, суспільні науки тощо.
15	Wiley InterScience	Провідні журнали з гуманітарних та природничих наук.
16	World Scientific Journals	Журнали з хімії, комп'ютерних наук, економіки, математики, медицини, фізики тощо.

було представлено унікальну виставку рідкісних видань. Експонувалися виставки до Дня Соборності України, Міжнародного дня рідної мови, Дня слов'янської писемності та культури, Дня Конституції України, Дня Європи в Україні, Всесвітнього дня книги та авторського права, до ювілею першодрукаря Івана Федорова, до 170-річчя з дня публікації першого поетичного збірника Т.Г. Шевченка «Кобзар» тощо. До 65-річчя перемоги у Великій Вітчизняній війні експонувалася унікальна виставка «Хроніка незабутніх днів: 1941-1945 рр.», на якій було представлено близько 50 журналів і газет воєнних років. У бібліотеці проходилися книжкові виставки «Сербська книга з фондів ЦНБ» (понад 160 видань), «Китай далекий та таємничий» (понад 120 книг XVIII-XX ст. китайською, російською, англійською, німецькою та французькою мовами, рідкісні ілюстровані видання), виставка польських стародруків XVII-XVIII ст.

4 червня 2010 р. відкрито меморіальну дошку першому куратору Харківського навчального округу Северину Потоцькому (історична будівля ЦНБ на вул. Університетській, 23).

8.4. Наукова діяльність ЦНБ

Наукова робота проводилася в науково-методичному, історико-книгознавчому, інформаційно-бібліографічному напрямках. Працює Рада ЦНБ з наукової та методичної роботи. ЦНБ є куратором мережі бібліотек державних вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Харківського зонального методичного об'єднання, яке представляють 36 бібліотек, із них 25 бібліотек м. Харкова, 6 бібліотек Полтавської і 5 бібліотек Сумської областей.

У березні 2010 р. було проведено Міжнародний науково-практичний семінар «Відкритий доступ до наукової і освітньої інформації: створення інституційних репозитаріїв і використання світових електронних ресурсів» у рамках співробітництва з Прикордонним білорусько-російсько-українським університетським консорціумом. У роботі семінару взяли участь представники Белгородського державного університету, бібліотек Харкова, Полтави, м. Суми, а також партнери за Міжнародним проектом «ELibUkr – Електронна бібліотека: створення центрів знань в університетах України» з Національного університету «Києво-Могилянська академія».

26-28 травня 2010 р. спільно з Науковою бібліотекою Київського національного університету імені Тараса Шевченка була проведена Міжнародна науково-практична конференція «Бібліотеки вищих навчальних закладів України на шляху до світового інформаційного про-

стору», присвячена 205-річчю Центральної наукової бібліотеки та 150-річчя видатного українського бібліотекознавця К. І. Рубинського. У конференції взяли участь 255 представників бібліотек вищих навчальних закладів України, видавництва, фірм-розробників інформаційних технологій. У рамках конференції відбулася презентація книги Н. М. Березюк «К. І. Рубинський: бібліотекар, бібліотековед, бібліограф (1860-1930)», виданої Асоціацією випускників, викладачів і друзів університету.

У ЦНБ зберігаються пам'ятки писемності та друку, створюються колекції рідкісних видань, тому історико-книгознавчі дослідження є одним із пріоритетів діяльності бібліотеки. Здійснювався фронтальний перегляд фонду рідкісних видань, фонду літератури з мистецтва та фонду центрального книгосховища ЦНБ. Усього переглянули близько 30 тис. примірників. Колекції поповнилися новими виданнями (переважно виданнями з особистих бібліотек учених Харківського університету). Картотеки автографів та екслібрисів поповнилися описами 312 книг. У ході роботи з фондом іноземних видань XVIII ст. було виявлено і переведено до відповідних колекцій один палеотип (1550 р.), три видання XVII ст., чотири видання XIX ст., чотири грецьких та дванадцять польських видань, сім примірників періодичних видань. Описано видання XVIII-поч. XX ст. із символікою Харківського університету (19 примірників). У Центрі консервації і реставрації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського закінчено реставрацію ще трьох грецьких рукописів XVIII ст. Кошти на реставраційні роботи були надані за грантом фонду А. Левентіса (Кіпр).

Виконано близько 50 тис. бібліографічних довідок як у традиційному режимі, так і в службі «Віртуальний бібліограф». Для видання «Енциклопедія сучасної України» підготовлений матеріал 110 персоналій. Вийшли з друку 11 покажчиків, працівниками ЦНБ представлено 12 публікацій у професійних журналах.

Працювала Бібліотечна рада (голова – перший проректор з наукової роботи І. І. Залюбовський), склад якої був оновлений у 2009 р. Розглядалися поточні питання діяльності бібліотеки, питання використання навчальної літератури, що надійшла за програмою «Університетська книга» з Міністерства освіти і науки України, проблема переобліку видань XIX століття тощо.

Створено Студентську бібліотечну раду, метою якої є спільна робота студентства та працівників бібліотеки з вирішення конкретних проблем, наприклад, заборгованостей читачів, проведення читачьких конференцій тощо.

ІХ. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Одним із пріоритетних напрямків діяльності ректорату, професорсько-викладацького колективу, громадських організацій університету у 2009/2010 навчальному році була виховна робота.

В університеті були проведені численні культурно-просвітницькі заходи, зокрема: посвячення у студенти; XI Міжнародний фестиваль наукової фантастики та популяризації науки «Зоряний міст»; щорічний конкурс творчості першокурсників «Альма-матер-2009», який завершився гала-концертом та церемонією нагородження переможців конкурсу»; урочистий церемоніал випуску студентів 2010 року і святковий концерт у театрі опери і балету.

Гідно було відзначено 205-ту річницю університету. 28 січня 2010 р. відбулися урочисте засідання Вченої ради, виставка «Нобелівські лауреати Слобожанщини», виставка фотографій у межах проекту «Наука та інновації – суспільству», засідання редакційної ради, редакційної колегії та авторського активу журналу «UNIVERSITATES», а 29 січня за участі президента НАН України Б. С. Патона, керівників міста й області, членів Наглядової ради університету, науково-педагогічної громадськості, почесних докторів університету пройшла Асамблея Вчених рад університету. До ювілею були випущені довідник «Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», який містить дані про 349 професорів університету, а також книга «Вкарбовані в літопис науки», присвячена вихованцям та викладачам університету, чії імена увічнені в назвах законів і формул, мінералів і рослин, космічних і географічних об'єктів тощо.

Починаючи з 2008 року, університет та Асоціація випускників проводять масштабне свято

«День випускника Харківського університету». 17 квітня 2010 р. в День випускника відбулися виставки фотографій «Історія університету – це МИ» та «День випускника – свято для всіх», виставка документів Центрального державного науково-технічного архіву України «Документальна спадщина української наукової інтелігенції в особових фондах Центрального державного науково-технічного архіву України», виставка факультетських альбомів 70-х років, зустріч випускників-ювілярів, які закінчили університет 10, 20, 30 і більше років тому, концерт авторської пісні клубу Ю. Візбора, зустрічі на факультетах, інші заходи.

За 2009/2010 навчальний рік будівлі університету було прикрашено меморіальними дошками на честь видатних особистостей, так чи інакше пов'язаних з його історією. У листопаді 2009 року на будівлі старого приміщення ЦНБ (вул. Університетська, 23) було встановлено дошку на честь видатного вченого-лінгвіста, академіка Яна Ендзеліна (1873–1961), який протягом тривалого часу працював професором Харківського університету. У червні 2010 року було встановлено меморіальну дошку, що увічнює видатного державного і громадського діяча початку XIX сторіччя, першого попечителя Харківського учбового округу, графа Северина Осиповича Потоцького (1762–1829). У серпні 2010 року на Північному корпусі університету (пл. Свободи, 6) було встановлено меморіальну дошку на честь видатного полководця, маршала Радянського Союзу, двічі Героя Радянського Союзу, Героя Чехословаччини та Монголії Івана Степановича Конєва (1897–1973). Пам'ятні дошки допомагають створити належний образ університету в очах харків'ян та гостей нашого міста.

Реалізація різноманітних форм та методів культурно-просвітницької роботи здійснюється безпосередньо через творчі об'єднання та колективи, які існують у Культурному центрі університету та охоплюють понад 430 студентів: ансамбль народного танцю «Сонцеворот»; академічний студентський хор; вокальний жіночий ансамбль; факультетські команди КВК; ансамбль сучасного естрадного танцю «Фаворит»; клуб шанувальників поезії; шоу-балет «Контраст»; театр-студія «Файер-шоу»; клуб інтелектуальних ігор «Фенікс».

У квітні 2010 р. танцювальна група студентів факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу стала лауреатом щорічного міського конкурсу «Студентська весна-2010».

У 2009/2010 навчальному році плідно працювала газета «Харківський університет», яка вела літопис найважливіших університетських подій. За рік побачили світ 18 номерів, періодичність виходу яких – двічі на місяць із літнім інтервалом. У газеті систематично з'являються матеріали з актуальної для університету тематики, ексклюзивні репортажі, результати журналістських розслідувань. Редколегія газети підтримує зворотний зв'язок із читачами. За рік до редакції надходить понад 1000 листів. Серед найпопулярніших рубрик такі: «Люди. Події. Століття», «Я хочу вам сказати», «Університетська зупинена мить», «Кого пам'ятаємо і любимо», «Ті, на кому тримається університет!», «Група моя студентська», «Відмінник – наша гордість». Багато цікавих матеріалів було опубліковано до 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

2009/2010 навчальний рік був ювілейним для всеукраїнського щоквартального науково-популярного журналу «UNIVERSITATES. Наука та просвіта», якому виповнилося 10 років. У зв'язку з цим у січні 2010 року відбулося урочисте засідання Редакційної ради, редакційної колегії та авторського активу журналу. На честь цієї події вийшов святковий номер «UNIVERSITATES» (№ 4 за 2009 р.). На сторінках журналу виступали відомі українські та російські вчені, науковці, популяризатори науки. Серед них: академік НАН України, президент Національної Академії педагогічних наук України В. Г. Кремень, ректор Національного медичного університету проф. В. М. Лісовий, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» проф. В. І. Астахова, професори харківських ВНЗ В. Ф. Чешко, В. М. Куклін, О. М. Поступний, В. В. Шкода, К. В. Астахова та багато інших авторів. Матеріали, опубліковані в «UNIVERSITATES», були присвячені обговоренню пріоритетних питань освіти в Україні й світі, видатним діячам науки й освіти, таким як Нобелівський лауреат Семен Кузнець, знаний терапевт П. І. Шатілов та відомий хірург М. П. Тринклер, архітектор О. М. Бекетов. На сторінках журналу висвітлювалися такі теми, як астероїдна небезпека, концепція сучасної національної ідеї, глобальна фінансова криза тощо.

У 2009/2010 рр. члени редакційної колегії організували тематичні виставки журналу «UNIVERSITATES» на різноманітних конференціях, семінарах, урочистих заходах, а також на святкуванні Дня випускника Харківського університету.

X. ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ У 2009/2010 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Центром зв'язків із громадськістю та пресою реалізовувалися заходи, спрямовані на підтримку інформаційної діяльності університету та його співробітників. Пріоритетними напрямками роботи стали інформаційне супроводження заходів за участю представників університету, висвітлення в мас-медіа подій, здобутків та стратегічних напрямків подальшого розвитку університету, контроль за інформаційною позицією університету.

За результатами моніторингу повідомлень у загальнонаціональних та регіональних мас-медіа, який регулярно проводиться Центром зв'язків із громадськістю та пресою, університет продовжує зберігати позиції одного з ключових неполітичних ньюз-мейкерів регіону. Його інформаційна позиція є досить стійкою, наповненою повідомленнями переважно позитивного характеру.

Протягом навчального року Центром було надіслано до редакцій ЗМІ більше 75 прес-релізів та 30 ньюз-релізів. Усього у мас-медіа з'явилося 679 повідомлень, що майже на 200 повідомлень більше, ніж у 2008/2009 році. Деяко збільшилася кількість повідомлень у друкованих засобах масової інформації – зі 159 повідомлень у 2009 до 193 повідомлень у 2010 році. Також зріс обсяг інформації стосовно університету в мережі Інтернет – з 252 повідомлень у 2009 році до 296 – у 2010 році.

Важливим засобом підтримки контактів із зовнішньою громадськістю та цільовими аудиторіями для університету виступала мережа Інтернет. Так, через інформаційні та медійні веб-сайти за звітний період про діяльність університету та його представників було подано близько 300 повідомлень. Детальний розподіл медіа-повідомлень про університет подано в

Таблиця 10.1

**Кількість зареєстрованих повідомлень про Харківський університет
у загальнонаціональних та регіональних ЗМІ**

Місяць	Засоби масової інформації									Усього медіа-повідомлень			
	Преса			Телебачення			Інтернет-ЗМІ			2008	2009	2010	
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010				
1	Вересень	27	17	18	20	16	18	10	27	32	57	60	68
2	Жовтень	15	17	21	16	22	17	14	32	29	45	71	67
3	Листопад	19	19	15	19	18	26	12	35	43	50	72	84
4	Грудень	3	14	20	5	18	18	4	23	17	9	55	55
5	Січень	3	28	13	15	12	31	8	16	29	26	38	73
6	Лютий	8	21	29	4	16	18	7	31	40	19	71	87
7	Березень	8	7	13	19	14	19	13	18	25	40	39	57
8	Квітень	17	9	17	25	9	15	30	13	18	72	31	50
9	Травень	11	8	14	11	18	7	22	11	29	44	37	50
10	Червень	17	15	23	12	15	11	17	15	19	46	45	53
11	Липень	12	19	10	17	20	10	14	31	15	43	70	35
	Усього:	140	159	193	163	178	190	151	252	296	451	589	679

табл. 10.1.

Інтенсивність інформаційно-іміджевої діяльності університету представлена на рис. 10.1.

Центр регулярно оновлював систему електронної розсилки повідомлень та прес-релізів, яка дозволяє своєчасно та оперативно інфор-

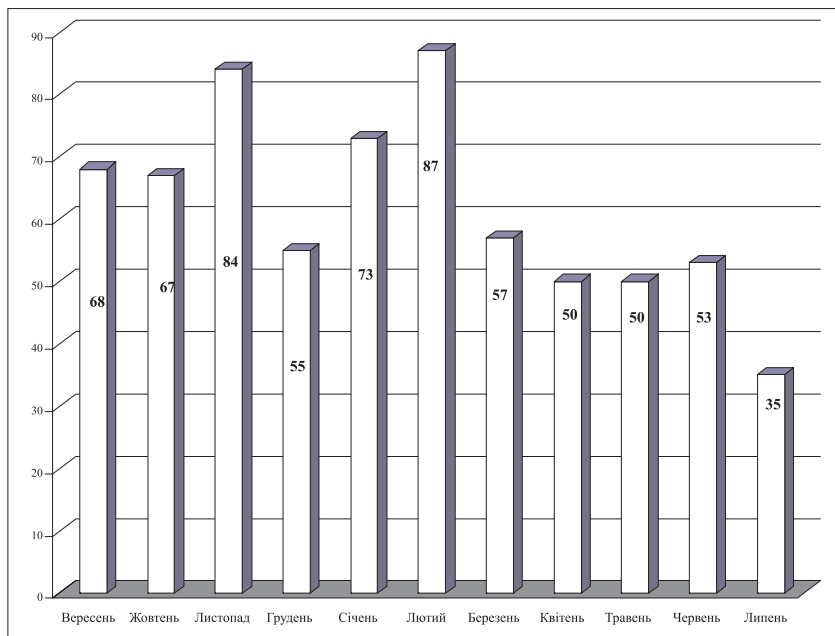

Рис.10.1. Розподіл повідомлень про Харківський університет у загальнонаціональних та регіональних ЗМІ у 2009/2010 навчальному році

мувати представників мас-медіа регіонального та національного рівнів про заходи, свята, події університетського життя, запрошувати до участі в них журналістів, доводити до відома громадськості позиції ректорату тощо.

Відбулися зміни у тематичній наповненості інформаційних потоків про Харківський університет (рис. 10.2). Порівняно з 2008/2009 роком зріс до 14% обсяг коментарів ректора університету з різних приводів університетського життя. У зв'язку із 205-річчям із дня заснування університету, яке відзначалося університетською корпорацією у січні 2010 року, зросла кількість повідомлень, присвячених історії університету, біографіям його видатних представників, святкуванню ювілею університету, візитам почесних гостей (16% порівняно з 14% у 2008/2009 навчальному році). У результаті реалізації медіа-стратегії ви-

світлення 205-річчя в мас-медіа, на національному та регіональному телебаченні з'явилося 45 телевізійних сюжетів, у друкованих ЗМІ опубліковано 75 матеріалів, на обласному радіо та у новинах на розважальних радіостанціях м. Харкова було здійснено 35 повідомлень.

Одним зі значних інформаційних приводів, який збільшив кількість повідомлень про наукові досягнення університету, стало надання Харківському університету статусу дослідницького університету. Увага з боку журналістської громадськості стала запорукою збільшення кількості медіа-повідомлень про наукову діяльність університету (понад 16%).

Центр зв'язків з громадськістю та пресою та Приймальна комісія у 2009 році висвітлювали вступну кампанію до університету в засобах масової інформації загальнонаціонального та регіонального рівня. Відкритість та прозорість роботи Приймальної комісії забезпечувалися оперативним поданням поточної інформації про етапи вступної кампанії, відповідями на журналістські запитання, наданням коментарів посадових осіб університету, організацією інтерв'ю з членами Приймальної комісії та абітурієнта-

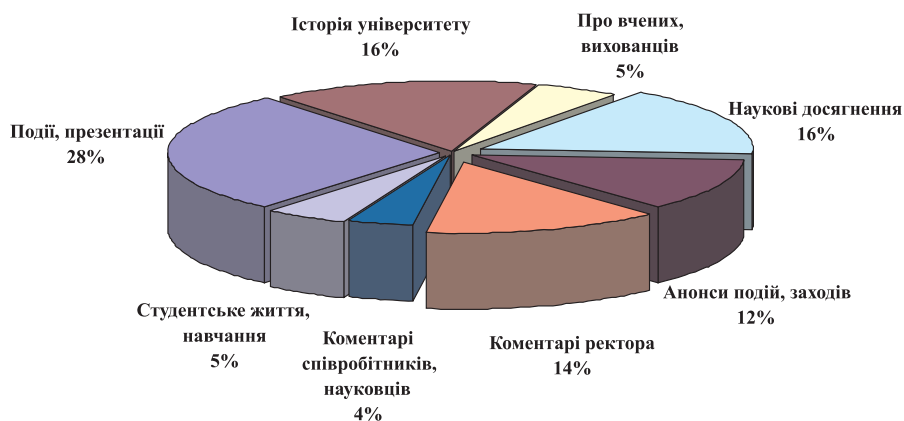

Рис.10.2. Тематика медіа-повідомлень у ЗМІ про Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна у 2009/2010 навчальному році, %

ми тощо.

У 2009 році до повноважень Центру зв'язків із громадськістю та пресою була передана реалізація рекламної діяльності університету та його структурних підрозділів. У зв'язку з

цим окремим напрямком роботи, у співпраці з Центром довузівської освіти та Приймальною комісією, стала діяльність із рекламного інформування абітурієнтів про освітні можливості та перспективи університету. Розповсюдження рекламно-інформаційних матеріалів відбувалося узгоджено із загальною страте-

яких є Харківський регіон. Так, Центр зв'язків із громадськістю та пресою у газетах «Теленеделя», «Комсомольская правда в Україні» та на телебаченні рекламував загально-університетські Дні відкритих дверей, ліцензування спеціальностей, Дні відкритих дверей факультетів. У газеті «Вечірній Харків» було

випущено рекламно-інформаційну вкладку з інтерв'ю з ректором університету, інформацією про особливості та терміни прийому документів в університет. Презентація університету відбувалася також через подання реклами до ЗМІ інших областей.

У 2009/2010 нав-

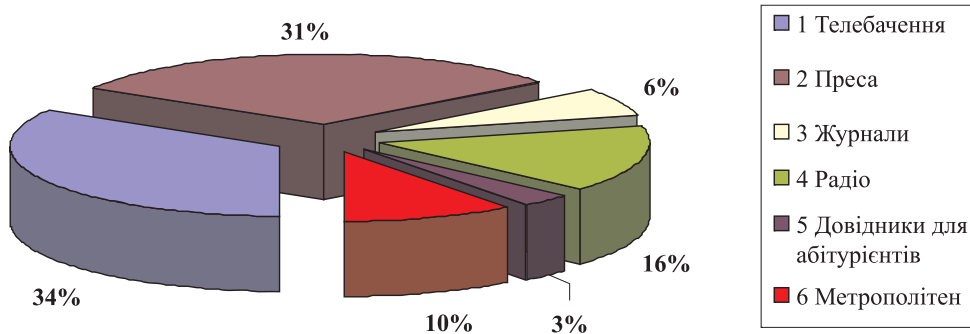

Рис. 10.3. Використання університетом носіїв рекламної інформації, %

гією інформаційної діяльності університету, а також відповідно до комплексної програми з інформування та набору абітурієнтів у 2010 році. Рекламною інформацією були охоплені преса, телебачення, радіо, міський транспорт тощо. Загальний розподіл рекламної інформації за носіями представлено на рис. 10.3.

У лютому 2010 року до загальнонаціональних довідників для абітурієнтів було подано інформацію про університет (умови прийому, кількість напрямів навчання, контактна інформація тощо). Для представлення університету на загальнонаціональних освітніх виставках та форумах у березні 2010 року Центр розміщував дані про університет у спеціалізованих освітянських виданнях.

Для реалізації загальної рекламної стратегії Центром зв'язків із громадськістю та пресою спільно з Видавництвом університету було розроблено загальний стиль дизайну рекламної інформації університету. Друковані матеріали для роздачі абітурієнтам були видані загальним тиражем 10 000 екземплярів.

Реклама університету регулярно охоплювала газети та телеканали, зоною поширення

було реорганізовано роботу офіційного веб-сайту університету: розроблено та реалізовано новий дизайн та структуру веб-сайту, забезпечено оперативне оновлення новин та анонсів університетських подій.

За результатами першого півріччя 2010 року почали працювати нові веб-сайти екологічного, економічного, медичного, юридичного факультетів, а також факультетів психології та комп'ютерних наук. 14 факультетських веб-сайтів забезпечують систематичне оновлення новин та анонсів факультетських подій.

У цілому, станом на 1 серпня 2010 року в Інтернет-середовищі представлені університетський, 20 факультетських, 28 власних кафедральних веб-сайтів, а також веб-сайти науково-дослідних інститутів хімії, біології, астрономії, Центральної наукової бібліотеки, Центру міжнародної освіти, Центру довузівської освіти, Музею історії університету, Музею археології та етнографії Слобідської України, Ботанічного саду, Профкому співробітників, Профкому студентів, Студентського наукового товариства університету тощо.

ХІ. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ

У 2009/2010 навчальному році за рішенням Ученої ради університету реорганізовано систему роботи з фізичного виховання та спорту: створено навчально-спортивний центр, який об'єднує всі фізкультурно-спортивні підрозділи університету, відновлено Раду з питань фізичної культури та спорту, визначено основні завдання та пріоритети роботи фізкультурно-спортивних підрозділів університету.

Кафедра фізичного виховання та спорту проводила навчальний процес фізичного виховання шляхом організації груп із видів спорту з урахуванням інтересів студентів та можливостей спортивних споруд університету. Таку форму занять із фізичного виховання обрали близько 5000 студентів. Особливою популярністю серед студентів користуються аеробіка та атлетична підготовка у тренажерних залах. Кожен із цих напрямків рухової активності обрали близько тисячі студентів. Популярні також волейбол, баскетбол, міні-футбол, теніс, настільний теніс, бадмінтон та бокс. Кадровий склад кафедри фізичного виховання та спорту поступово змінюється у відповідності до тих потреб, що пов'язані з реорганізацією навчального процесу фізичного виховання. Опитування студентів та їх присутність на заняттях показує, що така форма проведення навчальних занять із фізичного виховання є набагато цікавішою від традиційної фізкультури.

Для студентів, які за результатами медичного огляду були віднесені до спеціального відділення, заняття проводились кваліфікованими викладачами в окремих групах. Слід відзначити, що кількість студентів, які віднесені за станом здоров'я до спеціального відділення, за останні п'ять років зменшилась, але загалом є досить значною (410 осіб). У 2009/2010 навчальному році значно збільшилася кількість студентів, які були звільнені від занять із фізичного виховання за станом здоров'я: їх кількість на перших трьох курсах склала

127 студентів (у попередньому навчальному році – 64 особи).

Основою спортивно-масової роботи в університеті стала робота спортивних секцій і фізкультурно-оздоровчих груп, а також система спортивних змагань серед факультетів. У 60-й Спартакіаді університету взяли участь 1182 студенти. У першій групі факультетів у комплексному заліку Спартакіади перемогла команда соціологічного факультету, друге місце посіла команда Інституту високих технологій, третє – економічного факультету. В другій групі факультетів перемогли студенти хімічного факультету, друге місце вибороли студенти біологічного факультету, третє – екологічного факультету.

Окрім традиційної студентської Спартакіади, були проведені спортивне свято першкурсників, кубки студентського профкому з настільного тенісу, волейболу та бадмінтону, 11-й кубок ректора з міні-футболу, в якому разом зі студентами змагалися команди викладачів і випускників університету, Спартакіада студентських гуртожитків та багато спортивних турнірів на факультетах. Напруженість боротьби за перемогу в кожному турнірі та активна підтримка вболівальниками своїх команд свідчать про те, що за останні роки інтерес до занять фізичною культурою та спортом в університеті значно зріс, причому як серед студентської молоді, так і працівників, які мали змогу відвідувати спортивні секції та фізкультурно-оздоровчі групи з аеробіки, волейболу, тенісу, настільного тенісу та міні-футболу, займатися атлетичною підготовкою у тренажерній залі та відвідувати басейн «Локомотив».

Збірні команди працівників університету брали участь в обласній Спартакіаді «Здоров'я» серед вищих навчальних закладів. Чемпіонами цих змагань стали команди з настільного тенісу та бадмінтону, призерами –

команди з легкоатлетичного кросу, настільного тенісу та тенісу. У загальнокомандному заліку Спартакіади «Здоров'я» наш університет посів четверте місце серед вищих навчальних закладів Харківщини.

Студентські збірні команди університету брали участь у 16-й Спартакіаді вищих навчальних закладів Харківської області. Чемпіоном цих змагань стала команда з настільного тенісу, призерами – команди з тенісу, шахів та спортивного орієнтування. У загальнокомандному заліку збірна команда університету посіла сьоме місце.

Університет має дві кращі в Україні спеціалізовані бази: тенісний комплекс «Унікорт» та споруди фехтувального клубу «Уніфехт». Проводився ремонт навчально-спортивного комплексу «Каразінський», але значна його частина нині потребує негайного капітального ремонту (особливо це стосується зали боротьби, трибун на стадіоні, приміщень під трибунами та комунікаційних систем). Окремі ремонтні роботи були проведені у спортивних залах головного корпусу, навчального корпусу на пл. Свободи, 6 та в Інституті високих технологій.

Тенісний клуб «Унікорт» у 2009/2010 навчальному році проводить роботу з 250 дітьми й дорослими. Більше 20 дітей співробітників університету займаються у цих групах на пільгових умовах, а співробітники й викла-

дачі університету (понад 30 осіб) регулярно займаються в клубі тенісом безоплатно. Аматорському тенісу й оздоровчій роботі у клубі приділяється велика увага. Наприклад, протягом 7 місяців (літні корти) проводиться турнір «вихідного дня», у якому у 2010 році взяло участь понад 300 осіб. 400 студентів університету регулярно займаються тенісом у межах академічних занять з фізичного виховання. У 2010 році збірна співробітників університету посіла 3 місце в Універсіаді з тенісу, а команда студентів була другою.

У вересні 2009 року було проведено 13-й міжнародний тенісний турнір любителів і ветеранів «Фанат», присвячений пам'яті викладача університету, доцента механіко-математичного факультету Бориса Колодяжного.

Успішно розвивався і зміцнював позитивний імідж університету у 2009/2010 навчальному році спортивний клуб фехтування і фітнесу УНІФЕХТ. Кількість студентів ХНУ, які займалися за навчальною програмою зі спеціальності «фехтування», склала 102 особи. У середньому 55 осіб на місяць – студентів і викладачів ХНУ – користуються пільгами за різними оздоровчими і фітнес-програмами клубу. Близько 1680 годин використано кафедрою фізвиховання для навчальних занять у спортивних залах клубу. На території клубу з успіхом було проведено наймасштабніші національні змагання-турніри з фехтування.

ХІІ. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО УПРАВЛІННЯ І СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У 2009/2010 навчальному році продовжувалася робота, спрямована на удосконалення системи управління університетом, демократизацію університетського життя, розвиток системи студентського самоврядування. У складі Вченої ради, відповідно до Статуту університету, працюють комісії з кадрової роботи, з навчально-виховної і методичної діяльності, з наукової роботи, з оптимізації структури університету, з бюджетно-фінансової, соціально-економічної і господарчої роботи, з правових засад діяльності та регламенту, з міжнародного співробітництва. Значна робота з вивчення кадрових можливостей, матеріального забезпечення факультетів та кафедр щодо введення нових напрямів підготовки, спеціальностей та спеціалізацій виконана комісіями з оптимізації структури університету, з кадрової роботи та з навчально-виховної і методичної діяльності. Обговорення поточних та перспективних питань фінансової діяльності відбувалося на бюджетній комісії університету, до складу якої входять декани всіх факультетів, за активної участі членів комісії з бюджетно-фінансової, соціально-економічної і господарчої роботи. Проект бюджету університету, розроблений бюджетною комісією, розглянуто й затверджено на засіданні Вченої ради. У цьому навчальному році велике навантаження лягло на комісію з наукової роботи в частині оптимізації складів діючих спеціалізованих рад університету і формування нових рад, аналізу ефективності роботи аспірантури на факультетах.

В університеті створена і діє розгалужена система студентського самоврядування. Структура органів студентського самоврядування та його діяльність регламентуються «Положенням про студентське самоврядування ХНУ імені В. Н. Каразіна», яке було

затверджено конференцією трудового колективу у 2006 році. За цим положенням систему студентського самоврядування складають чотири студентські організації: первинна профспілкова організація студентів, аспірантів і докторантів; студентська рада університету; студентське наукове товариство; студентські ради гуртожитків. Для організації взаємодії між студентськими організаціями та адміністрацією університету створено колегіальний орган – Сенат, до якого входять представники від кожної гілки самоврядування. Кожна з організацій має свої певні напрямки роботи, які не збігаються з діяльністю інших організацій. Так, первинна профспілкова організація студентів, аспірантів і докторантів об'єднує понад дев'ять тисяч членів профспілки і є організацією соціального спрямування, робота якої пов'язана з підтримкою студентської молоді, допомогою малозабезпеченим студентам, заохоченням кращих студентів, організацією оздоровлення та відпочинку членів профспілки, їх працевлаштуванням тощо. Сферою діяльності студентської ради є представництво інтересів студентства в організації навчального процесу, проведення культурно-масової та просвітницької діяльності серед студентства, сприяння діяльності гуртків і клубів за інтересами та інше. Студентське наукове товариство популяризує наукову роботу серед студентів, організовує наукові конференції та семінари, здійснює пошук і підтримку талановитих студентів. Діяльність Студентських рад гуртожитків спрямована на поліпшення соціально-побутових умов проживання та організацію дозвілля студентів у гуртожитках студмістечка. Студентські ради діють у всіх гуртожитках. У органів студентського самоврядування є всі необхідні умови для їх роботи, вони забезпечені приміщеннями, оргтехнікою

та засобами комунікації. Лідери студентських організацій залучені до процесів управління в університеті, вони є членами Вченої ради, ректорату та приймальної комісії університету.

У цьому році Студентська Рада університету провела міжнародний форум, що став традиційним та з кожним роком набирає популярності серед представників міжнародної студентської спільноти. Учасниками II міжнародного форуму студентських та молодіжних організацій «Молодь, освіта, наука: виклики та перспективи» стали представники 5 країн СНД. На конференції були обговорені нагальні проблеми студентського самоврядування в країнах СНД та проблеми єдиного гуманітарного простору. У резолюції форуму було відзначено прагнення студентської громади країн-учасників до відновлення та укріплення гуманітарних зв'язків молоді країн СНД та запропоновано Міжнародній співдружності студентських організацій та молоді включити щорічний форум студентських та молодіжних організацій у Харкові до переліку заходів, пріоритетних для здійснення в рамках цільової програми розвитку молоді в СНД до 2020 року.

Студентська Рада університету у 2009/2010 навчальному році була ініціатором проведення багатьох культурних заходів, що відбулися в університеті. Найбільш значними були щорічний чемпіонат університету «Що? Де? Коли?»; конкурс «Кращий студент року»; конкурс «Містер університет»; Міжнародний дебатний турнір «FIRE»; прибирання території Ботанічного саду університету від побутового сміття; фестиваль «Тиждень першокурсника»; організація зустрічей діячів культури та науки зі студентами університету. Студентська Рада університету провела низку заходів із залучення студентської молоді до охорони природи (національний круглий стіл з обговорення земельної реформи в Україні, конференцію «Енергоефективні університети» за участю екологічного факультету та української мережі енергетичних інновацій «Greencubator»). Комісія з питань розвитку волонтерського руху в університеті постійно проводила збір іграшок та книжок для дитячих будинків. Волонтери Студентської ради університету є активними учасниками Харківського центру волонтерів «Доброta». За підсумками міського конкурсу студентських рад у номінації «Кращий орган студентського самоврядування ВНЗ III-IV рівнів акредитації» Студентська рада університету була нагороджена дипломом I-го ступеня.

У зв'язку з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України

«Про вищу освіту» щодо питань студентського самоврядування було підготовлено й у квітні 2010 р. розглянуто на засіданні Вченої ради університету проект нового «Положення Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна про студентське самоврядування та його органи». Це Положення було ухвалене конференцією осіб, які навчаються в університеті, 21 травня 2010 року і винесено на затвердження конференції трудового колективу університету. Нове Положення чітко формулює завдання студентського самоврядування та його органів, значно розширює їхні права й коло учасників студентського самоврядування, надає право участі в ньому студентам-заочникам, аспірантам і докторантам, розширює можливості органів студентського самоврядування виражати й захищати права осіб, які навчаються, зокрема забезпечує представленість їх у всіх учених радах та конференції трудового колективу. Студентське самоврядування в університеті включатиме діяльність органів самоврядування осіб, які навчаються, та первинної профспілкової організації студентів, аспірантів і докторантів університету. У Положенні зазначається, що органи студентського самоврядування керуються законодавством України, рішеннями Міністерства освіти і науки України, Статутом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Студентське самоврядування виражає інтереси всіх осіб, які навчаються в університеті, незалежно від раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, громадянства, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак. Студентське самоврядування та його органи є вільними від втручання політичних партій та рухів, громадських і релігійних організацій. Фінансовою основою студентського самоврядування є кошти, визначені Вченою радою університету в розмірі не менше 0,5% коштів спеціального фонду університету, причому не менше 30 % цих коштів має бути спрямовано на розвиток наукових досліджень студентів. Керівництво університету й надалі всебічно сприятиме створенню належних умов для діяльності органів студентського самоврядування. Відповідно до нового Положення, студентське самоврядування в університеті включає в себе діяльність таких органів: студентських рад університету і факультетів; студентського наукового товариства; студентської ради студмістечка; ради аспірантів і докторантів, а також первинної профспілкової організації студентів, аспірантів і докторантів.

ХІІІ. МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ

15.1. Підготовка кадрів для зарубіжних країн

У 2009/2010 навчальному році в університеті навчалися 1260 іноземних студентів, стажистів та аспірантів, 189 слухачів підготовчого відділення з 49 країн світу. Порівняно з минулим роком кількість студентів зросла на 3,2%. Найбільша кількість іноземних студентів на таких факультетах: економічний – 320, медичний – 328, іноземних мов – 144, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу – 107, юридичний – 82, філологічний – 53.

Набір студентів на основних факультетах залишився стабільним (у 2008/2009 навчальному році – 336, у 2009-2010 році – 341), але на підготовчому відділенні зменшився майже вдвічі (у 2008/2009 навчальному році – 287, у 2009-2010 році – 189).

2010 р. було випущено 301 іноземного студента: магістрів – 93, спеціалістів – 34, бакалаврів – 174. За рік відбулося 11 захистів кандидатських дисертацій іноземцями на різних факультетах.

У 2009/2010 навчальному році на медичному факультеті відновилося навчання іноземців англійською мовою.

Центром міжнародної освіти було проведено XIV Міжнародну науково-практичну конференцію «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки», в якій взяли участь 70 науково-педагогічних працівників із 47 ВНЗ України, Росії, США.

При університеті було створено Науково-культурний Українсько-Польський Академічний центр та Науково-культурний Українсько-Ізраїльський центр.

Для того щоб іноземні студенти почували себе повноправними учасниками культурного

та суспільного життя університету, постійно проводилися тематичні уроки-концерти, виставки, творчі вечори, святкувалися національні свята країн світу, студенти брали участь у спортивному та культурному житті університету.

15.2. Міжнародне співробітництво

Діяльність університету в галузі міжнародних зв'язків у 2009/2010 навчальному році розвивалася в кількох напрямках:

- співробітництво з ВНЗ зарубіжних країн;
- відрядження викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів і студентів за кордон для участі в наукових конференціях, проведення наукових досліджень та стажування, мовні курси тощо;
- прийом іноземних фахівців в університеті;
- участь викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів і студентів у конкурсах для одержання стипендій та грантів міжнародних організацій та фондів.

На цей час університет має угоди про співробітництво, в тому числі про міжкафедральну співпрацю, зі 120 ВНЗ/організаціями-партнерами в 41 країні світу. У 2009/2010 навчальному році найбільш успішне співробітництво велося з Московським державним університетом імені М.В. Ломоносова, Білоруським державним університетом (Білорусь); Великотирновським університетом «Святий Кирило та Мефодій», Софійським університетом «Св. Климент Охридський», Болгарською академією наук; Анхойським університетом (КНР); Гданським університетом, Університетом імені Адама Міцкевича в м. Познань (Польща); Інститутом ядерних досліджень РАН (Росія); Університетом імені Фрідріха-Олександра в Ерлангені-Нюрнберзі,

Інститутом фізики плазми імені Макса Планка (ФРН), а також із університетами Прикордонного білорусько-російсько-українського університетського консорціуму. Протягом вищезазначеного періоду університет підписав угоди про співробітництво з Могильовським державним університетом імені А. О. Кулешова (Білорусь) й Тамбовським державним університетом імені Г. Р. Державіна (Росія). У березні 2010 року університет прийнято до Асоціації Європейської мережі ядерної освіти як асоційованого члена.

У міжнародному співробітництві активно беруть участь: біологічний, геолого-географічний, економічний, іноземних мов, історичний, механіко-математичний, соціологічний, фізико-технічний, фізичний, філологічний, філософський, хімічний факультети; НДІ астрономії та хімії; Центр міжнародної освіти. Усього за 2009/2010 навчальний рік кількість відряджених за кордон викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів і студентів університету за всіма напрямками становить 480 осіб (із них викладачів, співробітників та докторантів – 254 особи, аспірантів та студентів – 226 осіб), які виїжджали до 36 країн. Найбільше закордонних відряджень було на факультетах: геолого-географічному, економічному, історичному, механіко-математичному, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, соціологічному, фізико-технічному, філологічному.

Результати закордонних відряджень викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів, студентів, а також результати міжвузівського співробітництва у 2009/2010 навчальному році були відображені в 128 статтях, 8 монографіях, 1 підручнику, 2 навчальних посібниках, 2 збірках наукових праць, 1 енциклопедії, 1 спецкурсі; зроблено 1471 доповідь на міжнародних наукових конференціях за кордоном і в Україні, захищено 5 кандидатських та 2 докторські дисертації, подано 1 заявку на видачу патенту. Найбільших результатів досягнуто на геолого-географічному, історичному, соціологічному, фізичному, фізико-технічному, філософському, хімічному факультетах, у НДІ астрономії та Центрі міжнародної освіти.

Університет прийняв з-за кордону, в тому числі в межах міжвузівського співробітництва, 905 осіб із 39 країн світу. Майже всі факультети приймали іноземців, але найбільше всього їх було на біологічному, геолого-географічному, історичному, механіко-математичному, радіофізичному, соціологічному, філософському, хімічному факультетах, а також в НДІ хімії, Інституті високих технологій, Центрі міжнародної освіти, Центрі болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова,

Центральній науковій бібліотеці, Студентській раді та адміністрації університету.

Протягом 2009/2010 навчального року викладачі, співробітники, докторанти, аспіранти і студенти університету брали активну участь у конкурсах для одержання стипендій та грантів різних міжнародних організацій і фондів. За грантами та стипендіями цих організацій і фондів протягом вищезазначеного періоду за кордон виїхала 51 особа.

Зростає авторитет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на міжнародному рівні. З ініціативи іноземних державних та громадських установ в університеті в 2009/2010 навчальному році відбулася низка заходів міжнародного значення. У вересні 2009 року проходив Міжнародний науковий симпозіум «Харківський університет і серби», присвячений 205-річчю заснування університету. У листопаді 2009 року з нагоди 91-ї річниці проголошення Латвійської Республіки з ініціативи посла Латвії в Україні, пана Атиса С'янітса, відкрито меморіальну дошку видатному латвійському мовознавцю, академіку Янісу Ендзеліну, який в 1909-1920 рр. працював на історико-філологічному факультеті Харківського університету (вул. Університетська, 23). У грудні 2009 року в університеті за участю посла Франції в Україні пана Жака Фора проходила конференція «Вища освіта у Франції». У березні 2010 року з ініціативи Польського освітнього фонду «Перспективи» та за підтримки Ради ректорів Харківського регіону пройшов польсько-український круглий стіл «Разом задля якості освіти». У квітні 2010 року в рамках міської акції «Дні Санкт-Петербурга в Харкові» в університеті відбулася презентація вищих навчальних закладів Санкт-Петербурга. Цього ж місяця в університеті проходили Дні ізраїльської культури, присвячені Дню Незалежності Держави Ізраїль. У червні 2010 року в університеті була проведена міжнародна наукова конференція «Польська дипломатія на Сході ХХ – початку ХХІ ст.» та відкрита виставка «Історія польської дипломатично-консульської служби». У межах цих заходів відбулося відкриття Українсько-Польського Академічного центру науки й культури та урочисте відкриття меморіальної дошки, присвяченої одному із засновників університету – Северину Потоцькому.

У 2009/2010 навчальному році університет відвідали послы та представники посольств Болгарії, Ізраїлю, Індії, Йорданії, КНР, Латвії, Польщі, Росії, США, Франції, які виступали з лекціями перед студентами та викладачами університету і брали участь у роботі конференцій та круглих столів.

15.3. Інститут Конфуція

Інститут Конфуція Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, відкритий 15 грудня 2008 року. Основними видами діяльності Інституту Конфуція є організація курсів китайської мови; підвищення кваліфікації викладачів китайської мови як іноземної; організація тестів та іспитів для отримання сертифіката, що дозволяє викладати китайську мову як іноземну, працювати перекладачем тощо; організація семінарів, конференцій та інших заходів, спрямованих на пропаганду китайської мови, культури, історії на території України; надання допомоги в просуванні українсько-китайського комерційного, економічного, культурного, науково-технічного співробітництва; організація виставок, пов'язаних із пропагандою китайської економіки, культури, науки й техніки, освіти, спортивних змагань.

Станом на 1 липня 2010 р. загальна кількість слухачів курсів китайської мови перевищила 500 осіб. Інститут забезпечує чотирирічне вивчення китайської мови 73 студентам факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

З метою розширення сфери діяльності Інституту Конфуція були підписані договори про співробітництво із Сумським державним університетом, Полтавським університетом споживчої кооперації України, «Авторською школою Бойко» і ліцеєм № 11 м. Кременчука. На базі останніх двох установ проводиться спеціалізоване навчання школярів. Кількість слухачів філій перевищує 200 осіб, з них майже 100 школярів.

У жовтні 2009 р. відбулися урочистості з нагоди 60-тиріччя Китайської Народної Республіки, в яких взяв участь Посол КНР в Україні пан Чжоу Лі. Також у жовтні 2009 року серед слухачів курсів Інституту Конфу-

ція й студентів факультету іноземних мов університету були проведені конкурси написання китайських ієрогліфів і виразного читання китайських текстів. У травні 2010 року в Інституті пройшов відбірковий регіональний тур всеукраїнського конкурсу «Міст китайської мови», а 5 липня 2010 року проведено свято «Драконових човнів», присвячене видатному китайському поетові й філософові Цюй Юаню. Культурні заходи проходили за участю студентів університету, слухачів курсів китайської мови Інституту Конфуція та слухачів курсів китайської мови міських мовних закладів.

В Інституті працює «Куточок китайської мови», де проводяться заняття з каліграфії, вивчення чайних церемоній, тематичні заходи.

Інститутом Конфуція Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, редколегією наукового журналу «Соціальна економіка» і студентським науковим товариством економічного факультету в рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Актуальні проблеми стійкого розвитку національного господарства України: інтеграційний аспект» проведено засідання наукової секції «Гармонізація господарського розвитку у світі: ідеї конфуціанства, досвід Китаю і проблеми національного соціально-економічного розвитку», де було проведено конкурс наукових робіт студентів з теми: «Гармонізація господарського розвитку у посткризовому світі: ідеї конфуціанства, досвід Китаю і проблеми національного соціально-економічного відродження».

У червні 2010 р. Інститут взяв участь у II Конгресі Інститутів Конфуція Євроазіатського регіону у Новосибірську (Росія), де презентував свою діяльність. Директор Інституту доц. Байназаров А. М. виступив з доповіддю та пропозиціями щодо удосконалення роботи Інститутів Конфуція.

XIV. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Запланований обсяг загального бюджету університету у 2010 р. становить 234 млн 599 тис. грн. (рис. 14.1, 14.2).

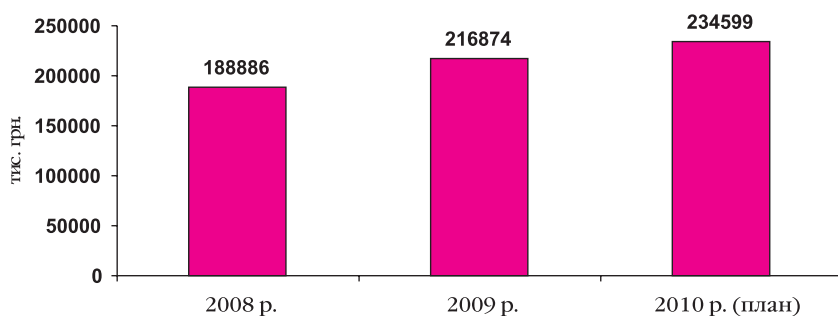

Рис. 14.1. Загальні надходження до бюджету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у 2008-2010 роках, тис. грн.

Надходження та видатки загального та спеціального фондів університету у 2009 і 2010 роках відображені в табл. 14.1, 14.2.

У 2009/2010 навчальному році скоротилася кількість студентів денної форми навчання. Це відобразилося на скороченні загальної кількості студентів-контрактників.

У той же час, надходження коштів до бюджету університету за рахунок оплати навчання фізичними та юридичними особами зросло. Це зростання порівняно з аналогічним періодом 2008/2009 навчального року пояснюється збільшенням надходжень за навчання на економічному, юридичному та медичному факультетах, а також факультетах іноземних мов, міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Відомості про кількість студентів-контрактників та надходження коштів за навчання наведені на рис. 14.3-14.8 і в табл. 14.3, 14.4.

Заробітна плата за I півріччя 2010 року порівняно з 2009 роком станом на 01.07.10 збільшена (рис. 14.11) у зв'язку зі:

1) змінами в якісному складі науково-педагогічного персоналу за рахунок отримання наукового ступеня та вченого звання значною кількістю науково-педагогічних працівників;

Таблиця 14.1

Надходження та фактичні видатки загального фонду університету у 2009-2010 роках, тис. грн.

Показник	2009 р.		2010 р. (I півріччя)	
	Надходження	Фактичні видатки	Надходження	Фактичні видатки
Заробітна плата та нарахування	84793,9	84793,9	54541,7	54541,7
Стипендії	44299,3	44299,3	26293	26293
Комунальні послуги	15869,9	15869,9	6482,6	6482,6
Утримання ВНЗ (обладнання, матеріали, відрядження, видавнича діяльність тощо)	835,0	835,0	914,4	914,4
Ремонт	-	-	-	-
Виконання зобов'язань колективної угоди	-	-	-	-
Усього	145798,1	145798,1	88231,7	88231,7

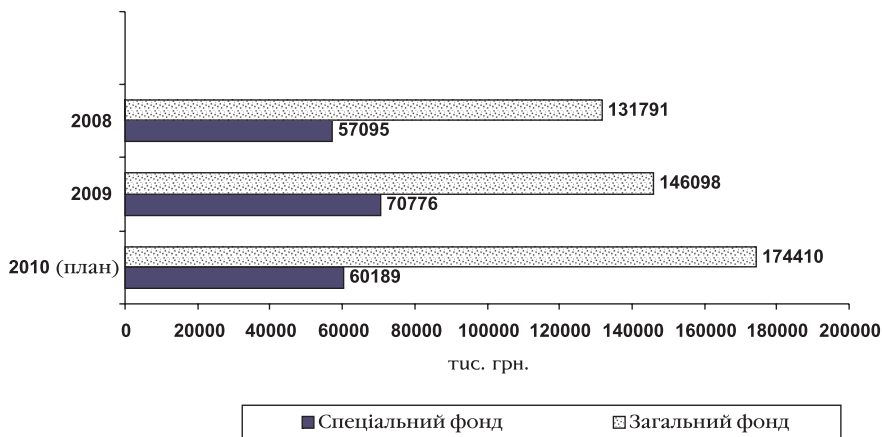

Рис. 14.2. Надходження до загального та спеціального фондів університету у 2008-2010 роках, тис. грн.

Таблиця 14.2

Фактичні видатки спеціального фонду університету у 2009-2010 роках, тис. грн

Показник	2009 р.	2010 р.	
	Спеціальний фонд	План (I півріччя)	Фактично (I півріччя)
Заробітна плата та нарахування	37510,2	21105,2	19419,4
Стипендії	-	-	-
Комунальні послуги	3909,1	3860,6	3809,8
Утримання ВНЗ (матеріали, відрядження, видавнича діяльність тощо)	15083,4	6091,0	5742,1
Ремонт, обладнання	8936,1	5000,0	1897,1
Виконання зобов'язань колективної угоди	2633,7	1650,0	1542,8
Усього	68072,5	37706,8	32411,2

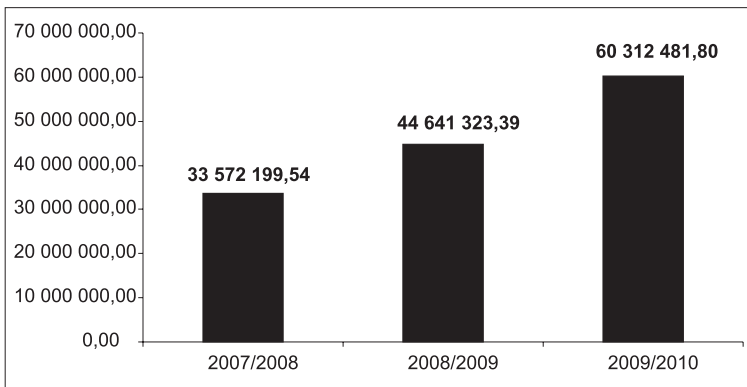

Рис. 14.3. Динаміка надходжень коштів (грн.) за навчання

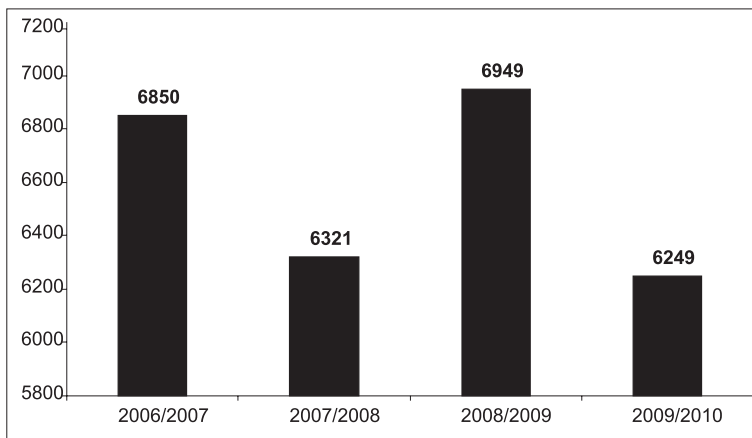

Рис. 14.4. Динаміка кількості контрактів, укладених зі студентами (громадянами України та іноземцями)

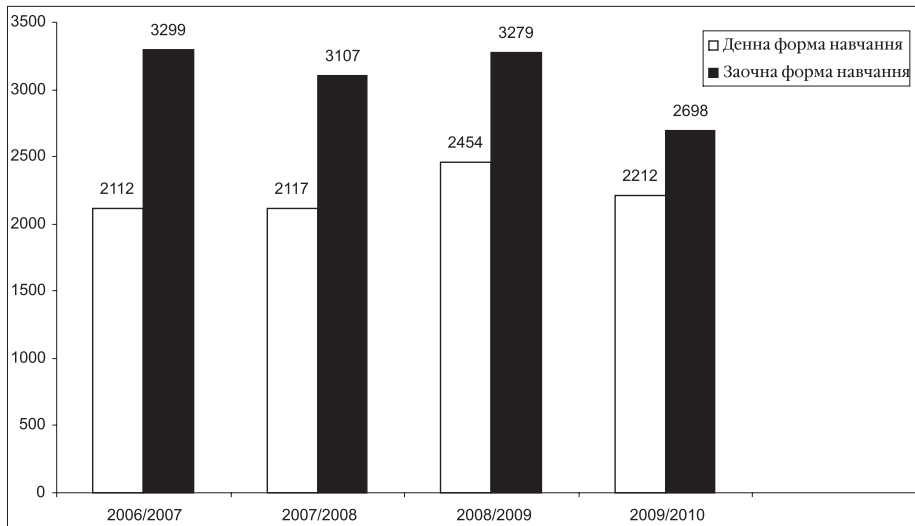

Рис. 14.5. Кількість студентів-контрактників (громадян України)

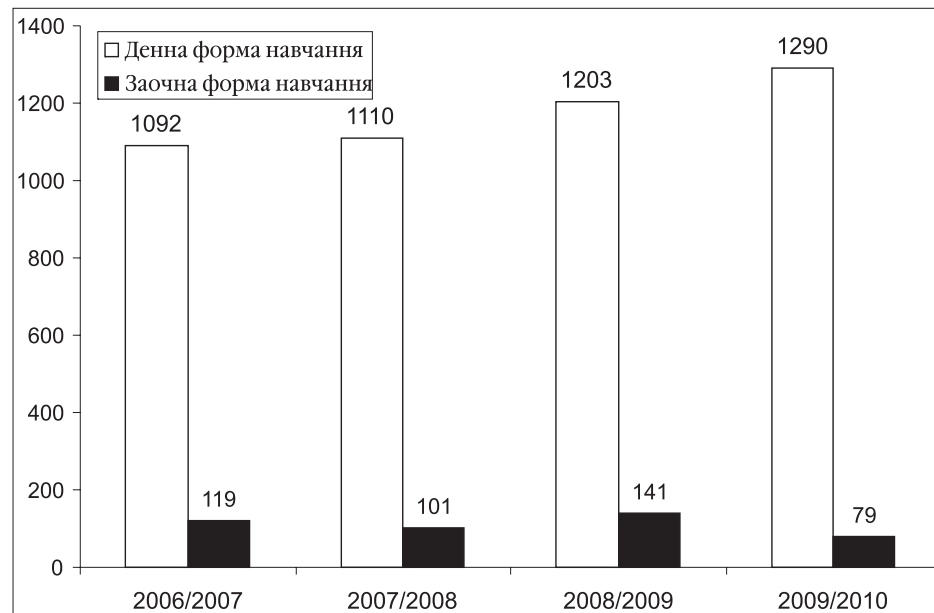

Рис. 14.6. Динаміка чисельності студентів-контрактників (іноземних громадян)

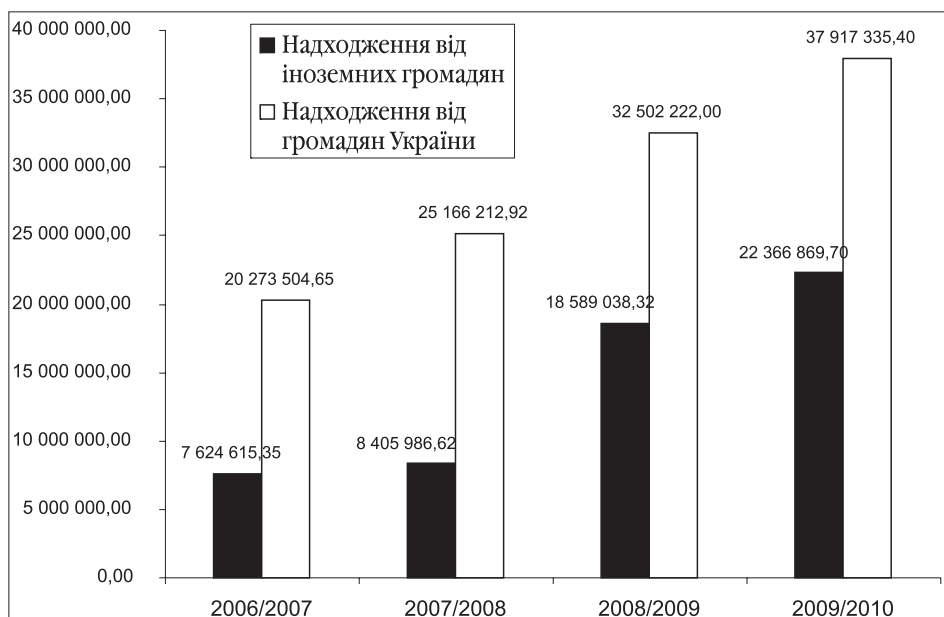

Рис. 14.7. Динаміка надходження коштів за навчання від іноземних громадян та громадян України, грн.

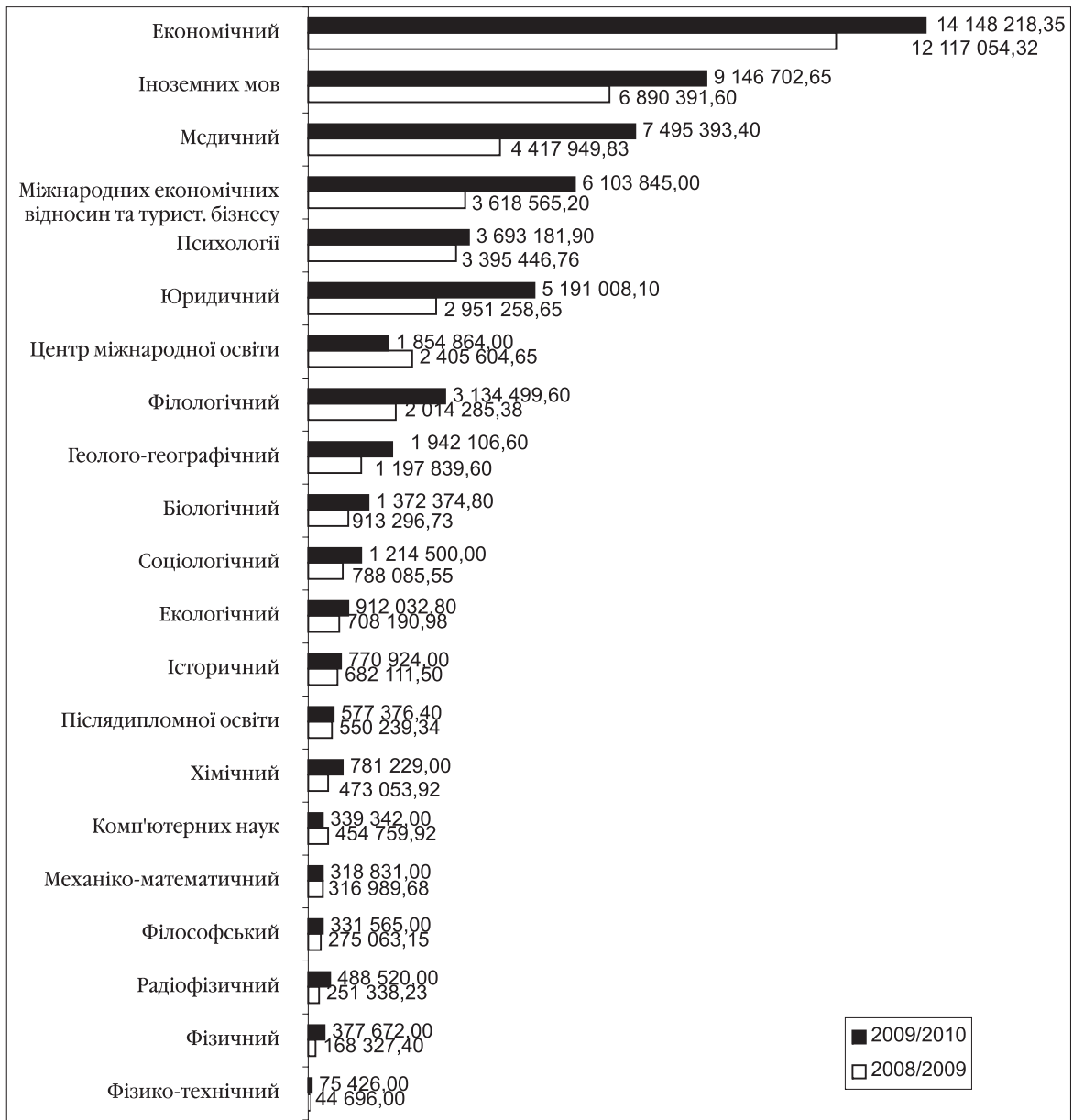

Рис. 14.8. Надходження коштів за навчання у 2008/2009 та 2009/2010 навчальних роках, грн.

2) підвищенням посадових окладів з 01.01.2010 р. на 1,8%, із 01.04.2010 р. на 2,2% згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1298 від 30.08.2002 р. (зі змінами);

3) підвищенням мінімальної заробітної плати з 01.01.2010 (869 грн.) та з 01.04.2010 (884 грн.) згідно із Законом України «Про Державний бюджет України на 2010 рік».

4) збільшенням суми щомісячної індексації заробітної плати згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1078 від 17.07.2003 р., пов'язаною зі збільшенням прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Таким чином, середньомісячна заробітна плата науково-педагогічного персоналу збільшилася порівняно з 2009 роком на 4%, навчально-допоміжного персоналу – на 15%.

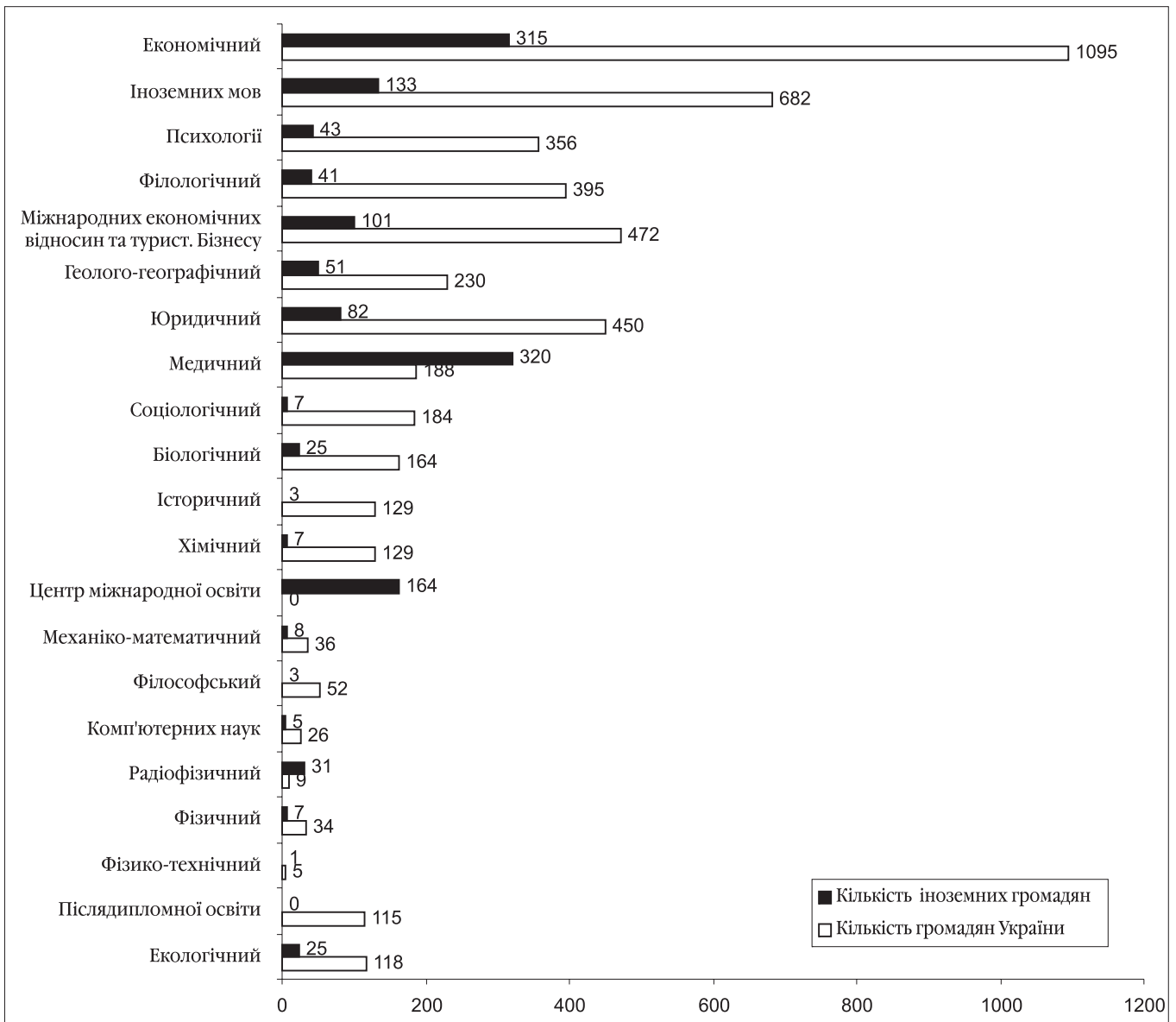

Рис. 14.9. Кількість контрактів, укладених зі студентами університету у 2009/2010 навчальному році

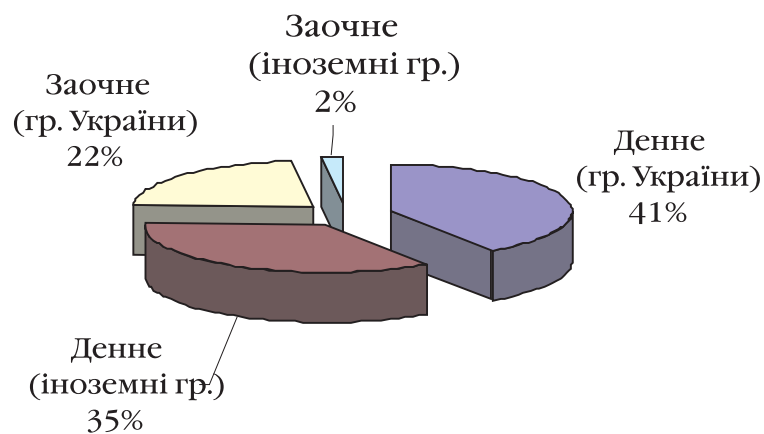

Рис. 14.10. Пропорція грошових надходжень до бюджету у 2009/2010 навчальному році

Таблиця 14.3

Дані про кількість студентів та планові надходження коштів за навчання студентів контрактної форми навчання (громадян України) в 2009/2010 навчальному році

Факультет	Стаціонар	Заочне	Загалом	
	Кількість студентів	Кількість студентів	Кількість студентів	Планові надходження, грн.
Біологічний	26	142	168	959 030,00
Геолого-географічний	66	172	238	1 302 725,00
Економічний	470	620	1090	8 853 064,75
Екологічний	19	104	123	625 408,00
Іноземних мов	393	308	701	6 726 509,05
Історичний	63	70	133	740 036,00
Комп'ютерних наук	33	0	33	239 358,00
Медичний	188	0	188	1 610 675,00
Механіко-математичний	17	22	39	263 057,00
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	316	160	476	4 365 009,00
Психології	85	255	340	2 963 591,50
Радіофізичний	9	0	9	70 740,00
Соціологічний	64	80	144	1 147 180,00
Фізико-технічний	18	0	18	99 290,00
Фізичний	39	0	39	277 880,00
Філологічний	128	276	404	2 445 222,00
Філософський	16	33	49	281 607,00
Хімічний	38	95	133	686 189,00
Юридичний	223	243	466	3 683 198,50
ПДО	0	118	118	577 565,60
Усього	2212	2698	4910	37 917 335,40

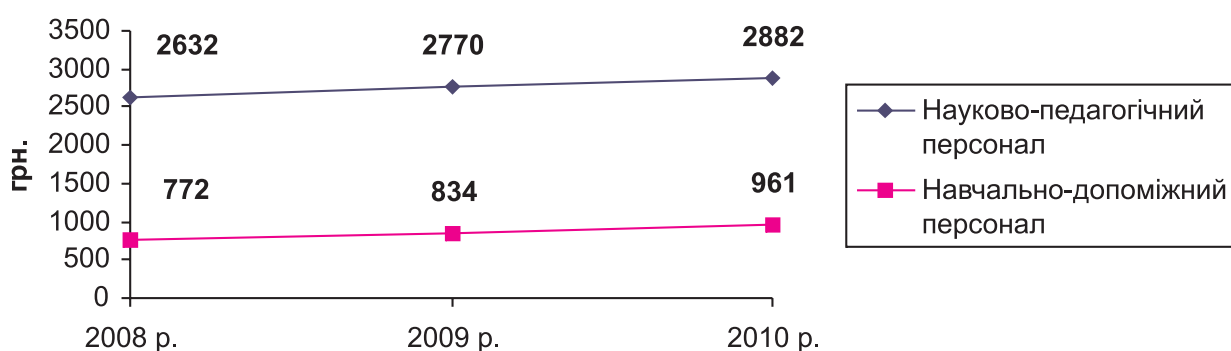

Рис. 14.11. Середньомісячна заробітна плата у 2008-2010 рр.

Таблиця 14.4

Дані про кількість студентів та планові надходження коштів за навчання студентів контрактної форми навчання (іноземних громадян) у 2009/2010 навчальному році

Факультет	Стаціонар	Заочне	Загалом	
	Кількість студентів	Кількість студентів	Кількість студентів	Планові надходження, грн.
Біологічний	17	4	21	412 822,90
Геолого-географічний	47	6	53	638 574,30
Екологічний	22	3	25	286 262,90
Економічний	297	20	317	5 288 467,80
Іноземних мов	134	2	136	2 417 137,80
Історичний	3	1	4	30 849,00
Комп'ютерних наук	4	0	4	100 457,00
Медичний	311	0	311	5 877 288,20
Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу	88	14	102	1 736 640,50
Механіко-математичний	6	0	6	68 421,50
Психології	36	6	42	728 669,20
Радіофізичний	30	0	30	417 252,50
Соціологічний	5	1	6	67 235,00
Фізико-технічний	1	0	1	18 193,00
Фізичний	7	0	7	99 666,00
Філологічний	40	1	41	688 407,30
Філософський	1	1	2	37 177,00
Хімічний	6	1	7	94 920,00
Юридичний	61	22	83	1 505 905,80
Підготовче відділення	174	0	174	1 852 522,00
Усього	1290	79	1369	22 366 869,70

XV. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ, ОЗДОРОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ, СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ЇХНІХ ДІТЕЙ, ПОЛІПШЕННЯ ЖИТЛОВО-ПОБУТОВИХ УМОВ

13.1. Соціальний захист працівників

У 2009/2010 навчальному році адміністрація університету разом із профспілками дбала про посилення соціального захисту працівників університету:

- поліпшення умов праці й охорони праці;
- поліпшення житлово-побутових умов;
- організацію оздоровлення та відпочинку працівників та їхніх дітей.

Згідно з Колективним договором, було витрачено на доплати понад 5 млн. грн.; на надбавки – понад 4,5 млн. грн.; премії – понад 2 млн. грн.; матеріальну допомогу – майже 100 тис. грн.

На фінансування «Комплексних заходів з охорони праці» у 2009 році було витрачено 352 тис. грн. (на 17 % більше запланованої суми). «Комплексні заходи з охорони праці» виконані повністю.

На конференції трудового колективу університету 24 грудня 2009 року було затверджено перелік заходів на 2010 рік: на всі види робіт планується витратити 320 тис. грн. У 2009 році проведено огляд-конкурс з охорони праці в номінації «Краще місце проведення спортивних заходів». Переможцем конкурсу визнано тенісний клуб «Унікорт».

Восени 2009 року було підготовлено проект Колективного договору між адміністрацією університету та трудовим колективом на 2010–2014 рр. на підставі чинного законодавства, нормативних документів МОН України, пропозицій членів профспілки. Проведено активне обговорення проекту в структурних підрозділах.

24 грудня 2009 року «Колективний договір на 2010/2014 рр.» було прийнято конференцією трудового колективу університету.

Комісія соціального страхування вирішувала питання щодо надання путівок на

санаторне лікування, приймала рішення про оплату листків непрацездатності, надання одноразової допомоги тощо.

За 2009/2010 навчальний рік працівники університету одержали 50 санаторних путівок із Фонду соціального страхування, 7 путівок до санаторіїв матері та дитини. 68 дітей працівників університету відпочивали влітку в Криму та дитячих оздоровчих таборах Харківської області. Загальна дотація профкому та університету на оздоровлення дітей склала понад 78 тис. грн.

59 працівників і членів їхніх сімей відпочивали у спортивно-оздоровчому таборі «Фігуровка», 117 – у пансіонатах Чорноморського узбережжя. У серпні 2009 року працівники університету відпочивали також за путівкою вихідного дня на базі біологічної станції «Гайдари».

У 2009/2010 навчальному році 471 працівникові університету надано профспілкову матеріальну допомогу на суму понад 155 тис. грн., заохочено до ювілейних дат 158 працівників.

Діти співробітників університету одержали подарунки до Нового року, на придбання яких профком виділив 48 тис. грн. Для дітей було закуплено також 750 квитків на новорічні свята. Традиційним стало проведення конкурсу дитячої творчості «Новорічний ярмарок». У конкурсі взяли участь більше 130 дітей. Усі діти були заохочені, найцікавіші роботи відзначено грамотами та подарунками.

За заявками працівників було організовано 7 екскурсій пам'ятними місцями Харківської області. На культурно-оздоровчі заходи з бюджету профкому було витрачено близько 175 тис. грн.

З метою активізації профспілкової роботи, заохочення активних, енергійних членів профспілки, рішенням конференції ППО університету засновано щорічну профспілкову відзнаку «Активіст профспілкового руху

в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна». За підсумками роботи у 2009 році відзначено голову комісії з охорони праці профкому та голів профбюро хімічного та філософського факультетів.

13.2. Соціальний захист, оздоровлення та відпочинок студентів

Реалізацію програм соціально-економічного захисту та підтримки осіб, які навчаються в університеті, здійснює первинна профспілкова організація студентів, аспірантів і докторантів спільно з адміністрацією університету. Нормативні засади цієї співпраці покладено в основу Угоди між адміністрацією університету та первинною профспілковою організацією студентів, аспіратів і докторантів, яка була прийнята на конференції трудового колективу 24 грудня 2009 року.

Головними напрямками роботи профспілкової організації за звітний період були соціальний захист, поліпшення побутових умов у гуртожитках, організація дозвілля та відпочинку студентів, аспірантів і докторантів, а також оздоровлення і спортивна робота.

Найважливішим аспектом роботи профкому є робота із соціально-економічного захисту членів профспілки. За рахунок стипендіального фонду було здійснено виплати студентам-сиротам на придбання навчальної літератури у сумі 128,8 тис. грн., а також премій за особливі успіхи у навчанні та науковій роботі, участь у спортивному та культурному житті університету – 142,3 тис. грн. За рахунок профспілкових коштів у період із вересня 2009 року по червень 2010 року було виплачено матеріальної допомоги та дотацій на оздоровлення на суму 50,1 тис. грн.; заохочень та премій – 53,4 тис. грн.; заохочень студентів, які працювали у молодіжних трудових загонах, – 45 тис. грн.

Одним із основних напрямів роботи було проведення заходів із оздоровлення й відпочинку. Протягом навчального року студенти мали можливість оздоровитися в санаторії-профілакторії «Буревісник». За звітний період у цьому закладі пройшло лікування 1073 студенти.

Узимку 49 членів профспілки оздоровилося в Закарпатській області на базах «Високі Карпати», «Верховина», «У Ганнусі». Грошові виплати на оздоровлення надавалися за рахунок профспілкових коштів у розмірі 24 тис. 990 грн.

Літній відпочинок студентів і аспірантів традиційно проходить у спортивно-оздоров-

чому таборі університету «Фігуровка». Протягом року на розвиток матеріально-технічної бази та інфраструктури табору університетом було виділено 101,5 тис. грн., профспілковою організацією – 10 тис. грн. Було проведено низку заходів щодо реконструкції табору та підготовки до оздоровчого сезону: ремонт їдальні, реконструкція та косметичний ремонт будиночків, заміна та ремонт сантехсистем і електромережі. Компенсацію для придбання путівок у розмірі 50% від їх вартості було профінансовано за рахунок профспілкових коштів на загальну суму 40 тис. грн. та за рахунок коштів університету на суму 30 тис. грн. Усього минулого літа в СОР «Фігуровка» оздоровилося близько 300 членів профспілки.

Також влітку студентам був запропонований відпочинок на оздоровчих базах Чорного моря за путівками із 40% знижками за рахунок коштів профспілки. Особлива увага була приділена оздоровленню студентів пільгових категорій (інваліди, чорнобильці, сироти). У цілому, на Чорноморському узбережжі відпочило 40 студентів і аспірантів.

Спільно з «Промислово-страховою компанією» профспілковий комітет проводив роботу щодо страхування студентів університету від нещасних випадків. У минулому навчальному році були застраховані 1586 студентів. Студентам, які отримали травми та пошкодження, страхова компанія виплачувала грошові компенсації у розмірі 10 грн./добу. За 2009/2010 навчальний рік постраждалим студентам було виплачено 17,05 тис. грн.

Продовжує активно працювати комісія профкому з контролю якості харчування, яка забезпечує моніторинг якості роботи пунктів громадського харчування в університеті та проводить щотижневі перевірки.

Особлива увага приділялася роботі у гуртожитках. Житлово-побутовою комісією профкому постійно проводилися перевірки щодо виявлення правопорушників «Правил внутрішнього розпорядку студмістечка ХНУ імені В. Н. Каразіна». Також було проведено огляд-конкурс на кращі студентські кімнати гуртожитків. Протягом навчального року оформлювалися субсидії для студентів, які мешкають у гуртожитках. За звітний період субсидії отримали 436 студентів.

Новим напрямком діяльності став міжнародний обмін студентів за програмою Work&Travel USA. Це одна з найпопулярніших студентських програм міжнародної співпраці, що надає можливість студентам працювати і подорожувати одночасно. Для більш ефективного залучення студентів до

міжнародних програм протягом року в профкомі оформлювалися міжнародні студентські посвідчення – ISIC.

У 2009/2010 навчальному році значно посилилася робота профкому у напрямку організації культурно-масових заходів для студентів. Так, спільно з Культурним центром університету був проведений творчий конкурс студентів-першокурсників «Alma-mater». У травні 2010 р. відбувся відкритий Кубок профкому студентів із КВК «Фестиваль молодих команд», де за звання кращої команди змагалися студенти ВНЗ м. Харкова.

Серед нових аспектів діяльності профкому також можна відзначити випуск Щоденника першокурсника та випуск інформаційних вісників «СТУД.com»; розповсюдження серед членів профспілки квитків до театрів міста зі знижками до 50% (ХАТОБ ім. М.В. Лисенка, ХАДТ ім. О.С. Пушкіна, ХДАДТ ім. Т.Г. Шевченка, Будинок актора); проведення різноманітних інтернет-фотоконкурсів. Ще одним напрямком роботи профкому стала організація екскурсій і туристичних поїздок. 30% від вартості поїздки були компенсовані за рахунок коштів профспілки.

У грудні 2009 р. профкомом проводилася театралізована акція на підтримку боротьби зі СНІДом. У квітні 2010 р. були організовані розважальні заходи до Всесвітнього дня здоров'я.

Профком активно займався організацією благодійних акцій у стінах університету з широким залученням профспілкового активу та членів профспілки. Також було розповсюджено близько 3000 марок Товариства Червоного Хреста. Велася тісна співпраця із підшефною школою-інтернатом для дітей із серцево-судинними захворюваннями, активісти профко-

му регулярно відвідували школярів, студенти організовували концертні та конкурсні програми для дітей до різних свят. Фінальним завершенням співпраці у цьому навчальному році став подарунок випускникам при врученні атестатів про середню освіту.

У грудні 2009 року профком почав співпрацювати із Харківським обласним притулком для дітей. Студентами були зібрані одяга, іграшки, солодощі до новорічних свят.

Значно посилилася робота профкому з працевлаштування студентів. Комісія з працевлаштування активно співпрацювала з «Молодіжним центром праці» Харківського обласного центру молоді. Цього року студентам і аспірантам була запропонована робота на період літніх канікул у дитячих таборах та закладах у Криму. Окремим напрямом роботи було формування молодіжних трудових загонів (МТЗ) для роботи на об'єктах університету. Влітку 2010 р. в них працювало 30 студентів.

Значну увагу було приділено такому аспекту роботи профкому, як популяризація спорту серед членів профспілки. Традиційно проводяться змагання з волейболу та баскетболу, настільного тенісу та бадмінтону за «Кубок студентського профкому». Вже другий рік поспіль проводилася Спартакіада студмістечка серед мешканців гуртожитків.

Новим напрямком діяльності роботи профспілкового комітету студентів, аспірантів і докторантів стала співпраця із ФК «Металіст», в головному корпусі відкрито офіс спільного проекту ФК «Металіст» та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Назустріч один одному».

ХVІ. ГОСПОДАРЧІ РОБОТИ

Господарчі та інженерні служби університету виконали значний обсяг робіт, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності університету, підтриманням у належному стані та подальшим розвитком матеріально-технічної бази навчально-виховного та науково-дослідного процесів.

Постійна увага приділялася вдосконаленню господарчої діяльності, капітальному та поточному ремонту, підтриманню в належному технічному стані всіх 43 об'єктів університету: навчальних корпусів, гуртожитків, науково-дослідних лабораторій, спортивних споруд, баз навчальної практики і, особливо, Північного навчального корпусу на пл. Свободи, 6. Будівля Північного навчального корпусу потребує термінового виконання великих обсягів робіт із капітального ремонту значних ділянок покрівлі, інженерних мереж, електро-, тепло- та водопостачання, ліквідації аварійного стану внутрішніх та зовнішніх фасадів, ліфтового господарства та значної кількості приміщень загальним обсягом робіт на декілька десятків мільйонів гривень.

Господарчі та інженерні служби університету протягом 2009/2010 навчального року продовжували вести роботи з капітального ремонту Північного навчального корпусу. Зокрема, було реконструйовано частину приміщень на факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, а також 2 санвузли; виконано значний обсяг робіт із капітального ремонту приміщень і коридорів факультетів психології, соціології; відремонтовано приміщення та коридор юридичного факультету; продовжено капітальний ремонт аварійних ділянок фасадів корпусу 1 та шостого поверху корпусу 2; закінчено капітальний ремонт магістральних трубопроводів систем опалення і, частково, водопостачання корпусу

2; відремонтовано виробничі та службові приміщення видавництва університету. Загальна сума витрат склала 1,542 млн. грн. спеціальних коштів університету.

До 1 вересня 2010 р. буде завершено капітальний ремонт коридорів юридичного факультету, приміщення кафе на першому поверсі, баку резервного водопостачання, частини покрівель будівлі на загальну суму близько 500 тис. грн.

Предметом особливої уваги залишається завершення робіт з ліквідації аварійного стану головного навчального корпусу університету. Всього з початку цих робіт на капітальний ремонт, реконструкцію й технічне обстеження несучих конструкцій та інженерних мереж головного навчального корпусу вже витрачено 20,82 млн. грн., з яких 13,11 млн. грн. – бюджетне фінансування, 4,71 млн. грн. – спеціальні кошти університету. Загалом профінансовано 86% необхідного обсягу, який, за висновком «Укрдержінвестекспертизи», складає 24,248 млн. грн. У 2009/2010 навчальному році на ці цілі витрачено понад 114,5 тис. грн. спеціальних коштів університету. До 1 вересня 2010 р. у головному навчальному корпусі планується провести капітальний ремонт першого поверху, технічне обстеження порталу корпусу 1а та капітальний ремонт аварійних ділянок покрівлі на загальну суму близько 360 тис. грн. Таким чином, загальна сума витрат на капітальний ремонт головного навчального корпусу за рік складе близько 0,5 млн. грн. спеціальних коштів університету.

Упродовж 2009/2010 навчального року виконано значні ремонтні роботи на об'єктах університету, розташованих за межами головного навчального корпусу. Загальний кошторис цих робіт складає 1,288 млн. грн., з яких 100,0 тис. грн. – бюджетні кошти, 1,188 млн.

грн. – спеціальні кошти університету.

На капітальний ремонт гуртожитків витрачено 567,0 тис. грн., з яких 10,0 тис. грн. – бюджетні кошти та 557,0 тис. грн. – спеціальні кошти університету, зокрема, виконано проект капітального ремонту гуртожитку № 9; відремонтовано теплотункт у гуртожитку № 6; виконано частковий капітальний ремонт систем тепло- та водопостачання у гуртожитках № 9, 10, 11; відремонтовано спортивну залу та замінено вікна на балконах і в кімнатах двох поверхів гуртожитку № 11; продовжено роботи з капітального ремонту водопроводу та покритті санаторію-профілакторію «Буревісник».

Крім того, закінчено розробку проекту реконструкції комплексу будівель НДІ астрономії; ліквідовано аварійний стан перекриття та стін будівлі навчальної бази геолого-географічного факультету у с. Гайдари; продовжено капітальний ремонт покрівель та будівель гуртожитку і прохідної геологічної бази геолого-географічного факультету у с. Каменка Ізюмського району; побудовано туалет на біостанції у с. Гайдари; відремонтовано покриття віварію; відремонтовано приміщення лабораторії радіофізичного факультету на вул. Клочківській, 50; закінчено ремонт пожежного водопроводу та евакуаційних сходів у філії НЦБ (вул. Університетська, 23) і магістрального водопроводу до ботанічного саду (вул. О. Яроша, 24).

До 1 вересня 2010 р. планується виконати капітальний ремонт покрівлі гуртожитку № 9, капітальний ремонт місць загального користування у гуртожитку № 10, капітальний ремонт деяких приміщень навчального корпусу по вул. Міроносицькій, 1, капітальний ремонт тепловпунктів навчального корпусу фізико-технічного факультету та навчального корпусу по пр. Леніна, 20 на загальну суму 810 тис. грн.

Всього у 2009/2010 навчальному році підрядні організації виконали роботи з капітального та поточного ремонту на загальну суму 4,61 млн. грн.

Ремонтно-будівельна дільниця університету протягом року виконала роботи майже на 2,3 млн. грн., що дало змогу відремонтувати 188 приміщень. Зокрема, в головному навчальному корпусі відремонтовано 29 аудиторій та приміщень на факультетах іноземних мов, геолого-географічному, біологічному, історичному, механіко-математичному, радіофізичному, хімічному, філологічному; у Північному навчальному корпусі відремонтовано 68 приміщень на факультетах соціологічному, медичному, екологічному, фізико-енергетич-

ному, фізико-технічному, радіофізичному, юридичному, психології та іноземних мов, у Культурному центрі та в Українсько-польському центрі. Крім того, були відремонтовані приміщення Центру міжнародної освіти, ЦНБ та її філії, приймальної комісії, бухгалтерії, пункту зберігання реактивів, архіву, Центру туристичного бізнесу, кафедри економічної теорії, лабораторії напівпровідників, тенісного клубу «Унікорт», майстерні ліфтерів, служби охорони, спортивно-оздоровчого табору «Фігуровка». У студмістечку було відремонтовано 15 приміщень.

Сантехнічна служба університету виконала значний обсяг робіт із капітального та поточного ремонту інженерних мереж на об'єктах університету на суму понад 144,5 тис. грн.

Значна увага приділялася своєчасній підготовці до роботи підрозділів університету в умовах осінньо-зимового періоду та забезпеченню безперебійної роботи мереж опалення в зимовий період. З цієї метою було відремонтовано та замінено близько 985 м трубопроводів теплопостачання, водопостачання, каналізації головного навчального корпусу та інших об'єктів, встановлено близько 808 нових секцій радіаторів опалення, понад 506 одиниць сантехнічної арматури. Виконання комплексу заходів з підготовки до роботи в зимових умовах дало можливість забезпечити безперебійне енергозабезпечення всіх об'єктів університету, підрозділів навчального, науково-дослідного та житлово-побутового призначення.

Електрослужбою університету виконано значний обсяг робіт: проведено електромонтажні роботи з обладнання двох мультимедійних аудиторій; підготовлено приміщення для переведення лабораторії іонних процесів з вул. Малиновського, 5 у Північний корпус; проведено капітальний ремонт електрообладнання та освітлення в ботанічному саду; обладнано охоронною сигналізацією та відеоспостереженням частину приміщень у навчальному корпусі на пл. Свободи, 6; відремонтовано за планами ремонту близько 180 приміщень у навчальних корпусах на пл. Свободи, 4, пл. Свободи, 6, вул. Міроносицькій, 1, пр. Леніна, 20 та в студмістечку; підготовлено до літнього сезону бази практики в с. Гайдари та СОТ «Фігуровка»; виконано план ремонту електрообладнання з підготовки до роботи в осінньо-зимовий період 2010-2011 років. На виконання всіх вищезазначених робіт витрачено майже 444,4 тис. грн.

Інженерними службами університету проведено значну роботу щодо впорядкування обліку реально спожитої теплової енергії, природного газу та споживання холодної води.

Так, споживання холодної води зменшилося на 7457 м³, або на 2% порівняно з минулим роком. Виконується план невідкладних заходів щодо зменшення споживання енергоресурсів, що дало економічний ефект на суму 503 тис. грн.

Завершується виконання робіт з підготовки об'єктів університету до опалювального сезону 2010-2011 років.

Господарчим відділом, за активної участі студентів університету, зібрано та вивезено 8246 м³ побутового сміття, будівельних відходів та снігу; відновлено 986 м² газонів; висаджено 7096 шт. квітів; відремонтовано 320 парт і столів, 581 стілець, іншого інвентарю – 280 штук; вимито 3968 вікон, 40080 м² панелей; 1310 дверей; пофарбовано 615 парт.

Автотранспортний підрозділ університету виконав усі заявки з перевезення пасажирів та вантажів. Для підтримання автотранспорту в технічно справному стані постійно виконувалося технічне обстеження та ремонт автотранспортної техніки.

Служба головного механіка забезпечила надійну роботу ємностей, що працюють під тиском, верстатів, ліфтів у навчальних корпусах

і гуртожитках, ремонт холодильних камер та побутових холодильників, безперебійну роботу годинника на головній будівлі університету. Організовано навчання та переатестацію працівників, які обслуговують верстатне обладнання та ліфти. На всі ці заходи витрачено майже 210,0 тис. грн.

За рік утилізовано більше 2,5 т відпрацьованих хімічних речовин та понад 4,2 тис. люмінесцентних ламп, акумуляторних батарей, автомобільних покришок, відпрацьованих мастил на загальну суму 12,9 тис. грн.

Послідовно виконувалися заходи на виконання приписів Держпожнадзора з покращання протипожежної безпеки об'єктів університету. На ці потреби було витрачено понад 324 тис. грн.

Постійна увага приділялася виконанню комплексних заходів з охорони праці та техніки безпеки, передбачених колективною угодою між адміністрацією та трудовим колективом університету. Торік при плані 300 тис. грн. на ці цілі було витрачено понад 352,11 тис. грн.

ДОДАТОК 1

**ВІДПОВІДНІСТЬ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
критеріям, визначеним «Положенням про дослідницький університет»
для надання ВНЗ статусу дослідницького університету**

№ з/п	Показник	Вимоги	Показник університету
1	Отримання премій міжнародного та національного рівня за останні десять років	не менш як 2	12
2	Захист кандидатських дисертацій за останні 5 років	не менше 300	314
3	Захист докторських дисертацій за останні 5 років	не менше 50	62
4	Видання наукових монографій та підручників з грифом МОН за останні 5 років	не менше 200	317
5	Середня чисельність штатних докторів наук за останні 5 років	не менше 150	212
6	Середня чисельність штатних кандидатів наук за останні 5 років	не менше 500	780
7	Кількість наукових об'єктів, що становлять національне надбання	не менше 1	3
8	Кількість міжвідомчих (галузевих) наукових структурних підрозділів	не менше 20	24
9	Функціонування науково-навчальних центрів у складі університету	не менше 1	2
10	Функціонування центрів колективного користування наукоємним обладнанням	не менше 1	2
11	Кількість штатних наукових працівників	не менше 300	395
12	Опублікування статей у фахових виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних (Web of Science, SCOPUS) за останні п'ять років	не менше 150 у середньому за рік	313
13	Кількість наукових спеціальностей, за якими здійснюється підготовка кандидатів і докторів наук	не менше 70	104
14	Чисельність аспірантів та докторантів	не менше 500	505
15	Наявність професорів та доцентів, які можуть здійснювати керівництво (консультування) з підготовки кандидатських (докторських) дисертацій.	не менше 650	729
16	Кількість спеціалізованих рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій	не менше 15	24
17	Книжковий фонд наукової бібліотеки	не менше 1 млн примірників	3,5 млн примірників
18	Кількість інтернет-центрів	не менше 1	2
19	Кількість комп'ютерних навчальних місць на трьох студентів денної форми навчання	не менше 1	1,1
20	Кількість видань, що входять до переліку фахових видань, затвердженого Вищою атестаційною комісією	не менше 10	38
21	Функціонування загальноосвітніх навчальних закладів, що входять до навчально-наукових комплексів університету	не менше 20	1
22	Проведення на базі університету міжнародних, всеукраїнських та регіональних студентських олімпіад і конкурсів студентських наукових робіт протягом року	не менше 10	28
23	Проведення на базі університету міжнародних, всеукраїнських та регіональних студентських науково-практичних конференцій протягом року	не менше 10	30

24	Проходження стажування у вітчизняних та зарубіжних університетах і наукових центрах студентами, аспірантами і молодими вченими протягом року	не менше 50	107
25	Отримання молодими вченими державних премій, премій та грантів Президента України, премій Кабінету Міністрів України, премій Національної та галузевих академій наук України за останні п'ять років	не менше 5	7
26	Навчання іноземних громадян за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра та в аспірантурі	не менше 50	121
27	Участь не менш ніж в одній міжнародній або європейській асоціації університетів чи участь у Великій хартії університетів	не менше 1	3, також співініціатор Великої хартії університетів

ДОДАТОК 2**РЕЙТИНГ КАФЕДР**

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ У 2009/2010 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Рейтинг кафедр природничого профілю

Кафедри факультетів природничого профілю	Зав. кафедрою	Кількість штатних одиниць			Кількість балів	Кількість балів, віднесена на кількість штатних одиниць
		Науково-педагогічні працівники	Наукові працівники	Всього		
1	2	3	4	5	6	7
Теоретичної фізики	Єрмолаєв О. М.	8,00	1,44	9,44	177,29	18,78
Математичної фізики та обчислювальної математики	Чуєшов І. Д.	6,30	3,53	9,83	159,35	16,21
Астрономії	Грецький А. М.	5,00		5,00	81,00	16,20
Теоретичної радіофізики	Колчигін М. М.	5,75	8,35	14,10	225,75	16,01
Фізики твердого тіла	Зиман З. З.	4,95	1,75	6,70	101,50	15,14
Теоретичної ядерної фізики	Бережной Ю. А.	11,20		11,20	151,50	13,53
Матеріалів реакторобудування	Азаренков М. О.	6,55	2,58	9,13	123,00	13,47
Екологічної безпеки та екологічної освіти	Некос А. Н.	6,25		6,25	83,75	13,40
Фіз. та біомед. електроніки та комплексн. інформ. технологій	Катрич В. О.	7,75	3,70	11,45	149,10	13,02
Зоології та екології тварин	Утевський А. Ю.	6,55	3,50	10,05	128,00	12,74
Соціально-економічної географії та регіоназнавства	Немець Л. М.	6,05		6,05	72,60	12,00
Теорії функцій та функціонального аналізу	Фаворов С. Ю.	8,90	1,00	9,90	114,82	11,60
Теоретичної та прикладної системотехніки	Шматков С. І.	5,00		5,00	56,60	11,32
Мінералогії, петрографії та корисних копалин	Фик І. М.	3,90	0,50	4,40	49,50	11,25
Хімічного матеріалознавства	Холін Ю. В.	6,00	2,00	8,00	89,50	11,19
Фізики плазми	Муратов В. І.	5,30	5,56	10,86	117,08	10,78
Педіатрії	Коренєв М. М.	5,55		5,55	58,10	10,47
Екології та неоекології	Некос В. Ю.	7,75	4,07	11,82	123,20	10,42
Квантової радіофізики	Свіч В. А.	8,20	11,33	19,53	200,46	10,26
Загальної та клінічної імунології та алергології	Попов М. М.	5,25		5,25	52,00	9,90
Органічної хімії	Орлов В. Д.	6,15	2,50	8,65	85,00	9,83
Мікології та фітоімунології	Глуценко В. І.	4,60	0,60	5,20	50,90	9,79

1	2	3	4	5	6	7
Фізичних технологій	Фареник В. І.	6,45	9,00	15,45	149,00	9,64
Географічного моніторингу та охорони природи	Черваньов І. Г.	5,70	4,68	10,38	96,50	9,30
Фінансів та кредиту	Глуценко В. В.	11,55		11,55	105,15	9,10
Безпеки інформаційних систем і технологій	Сорока Л. С.	4,50		4,50	40,50	9,00
Фізики надвисоких частот	Звягінцев А. О.	5,15	5,37	10,52	92,00	8,75
Космічної радіофізики	Тирнов О. Ф.	5,65	12,15	17,80	151,60	8,52
Фізичної хімії	Мчедлов-Петросян М. О.	6,75	2,15	8,90	73,60	8,27
Геометрії	Борисенко О. А.	9,00	2,20	11,20	92,50	8,26
Генетики та цитології	Воробйова Л. І.	8,35	2,85	11,20	91,80	8,20
Теоретичної хімії	Жолновач А. М.	6,65	1,50	8,15	66,80	8,20
Хімічної метрології	Логінова Л. П.	6,80	4,25	11,05	89,90	8,14
Хірургічних хвороб	Хворостов Є. Д.	10,65	1,20	11,85	92,05	7,77
Фізичної географії та картографії	Пересадько В. А.	7,95	1,50	9,45	72,00	7,62
Маркетингу та менеджменту зовнішньоеконом. діяльності	Семеняк І. В.	11,45	0,75	12,20	92,10	7,55
Внутрішніх хвороб	Яблунчанський М. І.	9,00	1,10	10,10	72,50	7,18
Економічної кібернетики та прикладної економіки	Меркулова Т. В.	12,50		12,50	89,50	7,16
Математичного аналізу	Гордевський В. Д.	13,50		13,50	95,80	7,10
Акушерства та гінекології	Грищенко О. В.	3,35	1,50	4,85	34,30	7,07
Загальної фізики	Андерс О. Г.	8,73	3,79	12,52	86,64	6,92
Біологічної і медичної фізики	Гаташ В. А.	9,40	12,25	21,65	149,20	6,89
Експериментальної фізики	Лебедев В. П.	14,50	3,86	18,36	123,15	6,71
Загальної та прикладної фізики	Гірка І. О.	8,35	8,82	17,17	114,40	6,66
Теоретичної механіки	Кізілова Н. М.	7,36	1,90	9,26	57,84	6,25
Вищої математики та інформатики	Янцевич А. А.	11,20	0,98	12,18	75,52	6,20
Прикладної електродинаміки	Горобець М. М.	5,90	17,65	23,55	145,40	6,17
Експериментальної ядерної фізики	Залюбовський І. І.	6,00	20,87	26,87	165,36	6,15
Фізіології людини та тварин	Бондаренко В. А.	6,50		6,50	39,60	6,09
Електроніки та управляючих систем	Стервоедов М. Г.	4,00		4,00	24,30	6,08
Фізичної оптики	Агєєв Л. О.	5,00	3,00	8,00	48,50	6,06
Фізіології та біохімії рослин	Жмурко В. В.	5,20	1,50	6,70	40,50	6,04
Моніторингу, природокористування та попередження надзвичайних ситуацій	Балюк С. А.	5,75		5,75	34,50	6,00
Загальної та клінічної патології	Проценко О. С.	7,25		7,25	42,75	5,90
Теоретичної та прикладної інформатики	Жолткевич Г. М.	9,40		9,40	55,00	5,85
Штучного інтелекту та інтерактивних систем	Куклін В. М.	5,50		5,50	32,00	5,82
Математичного моделювання та програмного забезпечення	Руткас А. Г.	8,15		8,15	46,50	5,71
Біохімії	Перський Є. Е.	9,50	5,05	14,55	79,80	5,48
Гідрогеології	Немець К. А.	8,60	2,25	10,85	59,30	5,47
Неорганічної хімії	В'юник І. М.	6,90	2,16	9,06	49,25	5,44
Моделювання систем і технологій	Лазурик В. Т.	6,00		6,00	32,00	5,33
Фізики низьких температур	Оболенський М. О.	5,70	8,23	13,93	71,78	5,15
Геології	Тхоржевський Е. С.	5,35	0,40	5,75	28,10	4,89
Ботаніки	Догадіна Т. В.	6,60	0,91	7,51	35,00	4,66
Гігієни та соціальної медицини	Даниленко Г. М.	5,65		5,65	25,80	4,57
Загальної практики – сімейної медицини	Ніколенко Є.Я.	14,25		14,25	63,50	4,46
Диференціальних рівнянь та керування	Коробов В. І.	8,65	3,04	11,69	51,30	4,39

1	2	3	4	5	6	7
Вищої математики	Кондратьєв Б. В.	10,00		10,00	38,25	3,83
Фізики кристалів	Гриньов Б. В.	дані не подані кафедрою				

Примітка. При визначенні рейтингу не враховувалися дані новоутворених кафедр, а також кафедр, у яких загальна кількість штатних одиниць науково-педагогічних і наукових працівників складає менше чотирьох.

Рейтинг кафедр гуманітарного профілю

Кафедри факультетів економічного та соціально-гуманітарного профілів	Зав. кафедрою	Кількість штатних одиниць			Кількість балів	Кількість балів, віднесена на кількість штатних одиниць
		Науково-педагогічні працівники	Наукові працівники	Всього		
1	2	3	4	5	6	7
Економічної теорії та екон. методів управління	Гриценко А. А.	14,75		14,75	276,00	18,71
Психологічного консультування та психотерапії	Кочарян О. С.	5,55		5,55	102,10	18,40
Історії стародавнього світу та середніх віків	Сорочан С. Б.	6,25		6,25	103,50	16,56
Теорії культури та філософії науки	Білецький І. П.	16,10	1,09	17,19	279,00	16,23
Історіографії, джерелознавства та археології	Посохов С. І.	7,50	0,75	8,25	122,00	14,80
Цивільно-правових дисциплін	Венедіктова І. В.	11,75		11,75	169,80	14,45
Історії української літератури	Безхутрий Ю. М.	11,75		11,75	167,90	14,29
Історії Росії	Духопельніков В. М.	4,75	0,60	5,35	75,30	14,07
Економіки та менеджменту	Бабич В. П.	16,70	4,00	20,70	279,00	13,48
Прикладної соціології	Бакіров В. С.	8,15	2,00	10,15	135,00	13,30
Нової та новітньої історії	Чижов О. П.	7,00		7,00	89,30	12,76
Історії України	Калініченко В. В.	7,25		7,25	89,40	12,33
Державно-правових дисциплін	Кагановська Т. Є.	15,00		15,00	169,80	11,32
Правосуддя	Руденко М. В.	5,50		5,50	62,00	11,27
Міжнародних економічних відносин	Голіков А. П.	20,35	1,70	22,05	247,80	11,24
Соціології управління та соціальної роботи	Ніколаєвський В. М.	7,60		7,60	82,30	10,83
Економічної теорії	Воробйов Є. М.	13,25	0,50	13,75	141,37	10,28
Кримінально-правових дисциплін	Трубников В. М.	7,25		7,25	72,75	10,03
Української мови	Калашник В. С.	18,00		18,00	179,63	9,98
Історії російської літератури	Московкіна І. І.	8,75		8,75	87,00	9,94
Конституц., муніципального і міжнарод. права	Воронов М. М.	5,00		5,00	49,30	9,86
Фінансів та кредиту	Глуценко В. В.	11,55		11,55	105,15	9,10
Психології	Іванова О. Ф.	10,20	0,70	10,90	96,90	8,89
Російської мови	Педченко М. В.	9,25		9,25	79,60	8,61
Теоретичної і практичної філософії	Карпенко І. В.	19,15		19,15	163,40	8,53
Теорії та практики перекладу англійської мови	Черноватий Л. М.	13,00		13,00	107,00	8,23
Економічної кібернетики та прикладної економіки	Меркулова Т.В.	12,5		12,50	99,50	7,96
Соціології	Сокурянська Л. Г.	9,70	2,75	12,45	97,50	7,83
Медіа-комунікацій	Стародубцева Л. В.	5,00		5,00	38,90	7,78
Українознавства	Кравченко В. В.	14,35	0,45	14,80	112,00	7,57

1	2	3	4	5	6	7
Маркетингу та менеджменту зовнішньоекон. діяльності	Семеняк І. В.	11,45	0,75	12,20	92,10	7,55
Методики та практики англійської мови	Пасинок В. Г.	20,75		20,75	152,13	7,33
Політичної соціології	Євтух В.Б.	6,65	1,57	8,22	58,50	7,12
Політології	Фісун О.А.	18,00	0,00	18,00	124,20	6,90
Англійської філології	Самохіна В. О.	24,00		24,00	162,00	6,75
Валеології	Гончаренко М. С.	7,95	6,90	14,85	99,75	6,72
Педагогіки	Нечепоренко Л. С.	13,25	0,50	13,75	91,00	6,62
Німецької філології та перекладу	Кривенко В. П.	24,75		24,75	158,50	6,40
Журналістики	Михайлин І. Л.	13,25		13,25	75,90	5,73
Німецької та французької мов	Гусєва П. Т.	20,00		20,00	112,20	5,61
Прикладної психології	Крейдун Н. П.	12,55		12,55	61,65	4,91
Історії зарубіжної літератури та класичної філології	Міхільов О. Д.	11,00		11,00	54,00	4,91
Методів соціологічних досліджень	Кізілов О. І.	6,00		6,00	28,00	4,67
Статистики, обліку та аудиту	Соболев В. М.	17,95		17,95	76,45	4,26
Загального та прикладного мовознавства	Кравчук І. С.	11,00		11,00	35,50	3,23
Математичних методів в економіці	Назирів З. Ф.	13,70		13,70	44,00	3,21
Міжнародної економіки	Коломієць Г. М.	12,90		12,90	41,05	3,18
Ділової іноземної мови та перекладу	Шевченко І. С.	26,50	8,40	34,90	93,55	2,68
Англійської мови	Ужик В. О.	30,30		30,30	64,00	2,11
Романської філології та перекладу	Давидов О. І.	29,25		29,25	44,50	1,52

Примітка. При визначенні рейтингу не враховувалися дані новостворених кафедр, а також кафедр, у яких загальна кількість штатних одиниць науково-педагогічних і наукових працівників складає менше чотирьох.

ВИСНОВКИ

Протягом 2009/2010 року університет впевнено розвивався за усіма основними напрямками своєї діяльності, підтверджуючи статус провідного класичного університету України.

Навчальний процес і наукові дослідження забезпечував потужний колектив висококваліфікованих викладачів і науковців, у складі якого 333 доктори наук, професори, 919 кандидатів наук, доцентів, понад 20 дійсних членів і членів-кореспондентів Національної Академії наук України.

Науково-педагогічні працівники та науковці здійснювали широкий спектр досліджень, перш за все в галузі фундаментальних наук, активно виконували прикладні науково-дослідні роботи, спрямовані на створення нових ефективних технологій у різноманітних сферах виробництва.

Велика увага приділялася вдосконаленню навчальної роботи, засвоєнню сучасних форм організації навчального процесу, виховання студентської молоді.

Невпинно тривала робота з модернізації системи управління університетом, поглиблення демократичних засад його життєдіяльності, розвитку і збагачення студентського самоврядування.

Було виконано широку програму заходів з відзначення 205-ї річниці заснування університету, що сприяло посиленню його авторитету і визнанню в освітянській і академічній спільноті.

Високі показники наукової діяльності дозволили виконати всі визначені Кабінетом міністрів України критерії і отримати статус дослідницького університету.

За рейтингом «Топ-200» університет визнаний другим серед класичних університетів і посів третє місце серед всіх вищих навчальних закладів України. Згідно з даними наукометрич-

ної системи «Scopus», університет посідає перше місце в Україні за кількістю наукових публікацій у найпрестижніших наукових виданнях.

В університеті діяла розгалужена й ефективна система довузівської підготовки, підтримувалися зв'язки з широким колом загальноосвітніх шкіл Харкова, Харківської області та інших регіонів. Успішно проведено вступну кампанію, виконано держзамовлення. Університет поповнився добре підготовленими студентами першого курсу. Організовано й проведено прийом студентів на навчання за рівнями «магістр» і «спеціаліст».

Великий обсяг роботи з обслуговування читачів, поповнення й оптимізації фондів, упровадження інформаційно-комп'ютерних технологій, наукової і культурно-просвітницької діяльності виконала Центральна наукова бібліотека.

Розвивалися міжнародні зв'язки, суттєво збільшився контингент іноземних студентів.

Виконано програму соціального захисту і підтримки співробітників та студентів.

Здійснено значний обсяг ремонтних робіт у навчальних корпусах і гуртожитках.

Факультети, кафедри, науково-дослідні інститути, всі підрозділи і служби університету працювали напружено і злагоджено, забезпечуючи виконання університетом своєї високої і відповідальної місії.

Дані, представлені в «Інформаційно-аналітичних матеріалах за підсумками 2009/2010 навчального року», дозволяють виділити пріоритетні завдання, на яких колективу університету необхідно зосередитися у новому навчальному році.

1. Перебудова функціонування університету на засадах і принципах діяльності дослід-

ницького університету, засвоєння відповідних моделей функціонування всіма університетськими підрозділами.

2. Завершення створення загальноуніверситетської та факультетських систем комерціалізації результатів науково-дослідних робіт, трансферу технологій, поглиблення зв'язків наукових підрозділів з виробничими і бізнесовими структурами, активний пошук позабюджетних джерел фінансування наукових досліджень.

3. Активізація участі університетських кафедр, інститутів, викладачів і науковців у міжнародних наукових програмах, в тому числі тих, які фінансуються Євросоюзом, збільшення публікацій у визнаних міжнародних виданнях.

4. Подальше зміцнення кадрового потенціалу університету, вдосконалення системи підвищення кваліфікації викладачів, підтримка талановитих молодих викладачів та науковців, створення умов і перспектив для їх творчого і службового зростання.

5. Суттєве підвищення результативності підготовки кадрів через аспірантуру і докторантуру, впровадження більш ефективних

форм відбору кандидатів до аспірантури, забезпечення жорсткого контролю за виконанням аспірантських планів.

6. Вдосконалення університетської системи якості освіти, постійний моніторинг успішності студентів, підвищення ефективності ректорських контрольних робіт, запровадження деканських контрольних робіт, проведення обов'язкових замірів залишкових знань.

7. Активна профорієнтаційна робота в загальноосвітніх школах, проведення нових, більш ефективних заходів пошуку талановитих абітурієнтів, особливо для природничих і математичних напрямів підготовки.

8. Активізація роботи щодо залучення до вступу абітурієнтів, які навчаються за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

9. Підвищення мотивації науково-педагогічних, наукових працівників, їх відповідальності за результати своєї роботи, вдосконалення системи заохочення найбільш продуктивних працівників.

10. Забезпечення фінансової стабільності університету, зміцнення матеріальної бази навчального процесу і наукових досліджень.

* * *